2024/1252

3.5.2024

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2024/1252,

11. aprill 2024,

millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ([1]),

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ([2])

ning arvestades järgmist:

(1) Toormete kättesaadavus on liidu majanduse ja siseturu toimimise seisukohast hädavajalik. Teatavaid energia tootmiseks mittekasutatavaid ja mittepõllumajanduslikke toormeid peetakse kriitilisteks, arvestades nende suurt majanduslikku olulisust ja asjaolu, et nende puhul esineb märkimisväärne tarnerisk, mis on sageli põhjustatud sellest, et tarnimine on suuresti koondunud mõningatesse kolmandatesse riikidesse. Võttes arvesse paljude selliste kriitiliste toormete võtmerolli rohe- ja digipöörde saavutamisel ning nende kasutamist kaitse- ja kosmoserakendustes, on eelseisvatel aastakümnetel oodata nende nõudluse hüppelist kasvu. Samal ajal on süvenevate geopoliitiliste pingete ja tiheneva ressursikonkurentsi tõttu üha suurem tarnehäirete risk. Kui kasvavat nõudlust kriitiliste toormete järele nõuetekohaselt ei juhita, võib see lisaks põhjustada kahjulikku keskkonna- ja sotsiaalset mõju.

(2) Võttes arvesse kriitiliste toormete väärtusahelate keerukust ja riikidevahelisust, võivad kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamiseks võetavad koordineerimata riiklikud meetmed kahjustada siseturu toimimist. Kriitilisi toormeid kaevandatakse asjakohaste varude geograafilisest jaotusest sõltuvalt sageli teatavates riikides või piirkondades, transporditakse edasiseks töötlemiseks mujale ja müüakse seejärel siseturul asjakohastes toodetes kasutamiseks. Töötlemisetapis imporditakse ja eksporditakse kriitilisi toormeid enne nende lõpprakenduses kasutamist siseturul sageli mitu korda. Samuti võidakse olelusringi lõpus võtta asjakohased tooted kriitiliste toormete taaskasutamiseks ringlusse sageli muus riigis või piirkonnas kui see, kus neid jäätmeid kogutakse, ning saadud teisesed materjalid tõenäoliselt reeksporditakse edasiseks töötlemiseks ja kasutamiseks. Lisaks on kriitilised toormed vajalikud paljude tööstuslike väärtusahelate alguses ja need on sageli asendamatud sisendid mitmesugustes strateegilistes sektorites, sealhulgas taastuvenergeetikas, digitööstuses ning lennundus-, sealhulgas kosmoselennundus- ja kaitsesektoris. Seetõttu on neil oluline roll majandustegevuse toetamisel siseturul ning tarnehäiretel võib olla märkimisväärne piiriülene mõju liikmesriikide vahel.

(3) Seda arvesse võttes võivad liikmesriikide koordineerimata meetmed moonutada konkurentsi ja killustada siseturgu, näiteks seeläbi, kui turuosalistele kehtestatakse üksteisest erinevad normid, tarneriskide seiret võimaldatakse erineval määral, riiklikele projektidele pakutakse erineval määral toetust, luues seeläbi takistusi liikmesriikide vahelisele piiriülesele kaubandusele kriitiliste toormete või seonduvate kaupade osas, luues seega ka takistusi siseturu

([1]) ELT C 349, 29.9.2023, lk 142.
([2]) Euroopa Parlamendi 12. detsembri 2023. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 18. märtsi 2024. aasta otsus.

nõuetekohasele toimimisele. Lisaks ei pruugi liikmesriikide üksikmeetmed olla piisavad, et kriitiliste toormete tarnehäireid tulemuslikult ära hoida, või need oleksid selle eesmärgi saavutamisel vähem tõhusad.

(4) Seetõttu tuleks siseturu toimimise kaitsmiseks luua ühine liidu raamistik, et tagada juurdepääs kriitiliste toormete kindlatele ja kestlikele tarnetele ning kaitsta liidu majanduslikku vastupanuvõimet ja avatud strateegilist autonoomiat.

(5) Esiteks tuleks selles raamistikus määrata kindlaks toormed, mida peetakse strateegilisteks ja kriitilisteks, ning tugevdada niisuguste toormete tarneahelate vastupanuvõimet liidus, sealhulgas määrates kindlaks teatud toormetega seotud projektid ning tunnistades need strateegilisteks projektideks ja toetades neid ning tehes pingutusi tehnoloogia arengu ja ressursitõhususe soodustamiseks, et aeglustada liidus kriitiliste toormete tarbimise eeldatavat suurenemist. Teiseks tuleb ette näha meetmed, mis tugevdavad liidu võimet jälgida ja maandada praegusi ja tulevasi tarneriske. Kolmandaks peaks raamistik sisaldama meetmeid liidus tarbitavate kriitiliste toormete ringluspõhisuse ja kestlikkuse suurendamiseks.

(6) Tagamaks, et käesolevas määruses sätestatud meetmed oleksid koondunud kõige olulisematele toormetele, tuleks koostada strateegiliste toormete ja kriitiliste toormete loetelud. Need loetelud peaksid põhinema selgel metoodikal, mille kohaldamise kohta peaks komisjon andma avalikku ja läbipaistvat teavet. Need loetelud peaksid samuti aitama suunata ja koordineerida liikmesriikide pingutusi, mida tehakse käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks. Strateegiliste toormete loetelu peaks sisaldama toormeid, mis on siseturu toimimiseks strateegiliselt väga olulised, kuna neid kasutatakse rohe- ja digipöörde saavutamiseks vajalikus strateegilises tehnoloogias ning kaitse- ja lennundus-, sealhulgas kosmoselennundusrakendustes, samuti toormeid, mida iseloomustab potentsiaalselt märkimisväärne lõhe üleilmse pakkumise ja prognoositava nõudluse vahel ning mille puhul on suhteliselt keeruline tootmist suurendada, näiteks seetõttu, et uued tarnevõimekust suurendavad projektid võtavad kaua aega. Strateegiliste toormete loetelu tuleks korrapäraselt läbi vaadata, et võtta arvesse võimalikke tehnilisi ja majanduslikke muutusi, ning seda tuleks vajaduse korral ajakohastada. Selleks et pingutused, mida tehakse liidu võimsuse suurendamiseks kogu väärtusahelas, liidu tarneriskide seire- ja maandusvõimekuse tugevdamiseks ning tarnete mitmekesistamiseks, oleksid suunatud toormetele, mille puhul on neid pingutusi kõige rohkem vaja, tuleks teatavaid asjakohaseid meetmeid kohaldada üksnes strateegiliste toormete loetelu suhtes. Liikmesriike ei tohiks takistada koostamast lisaloetelusid, mis põhinevad nende spetsiifilistel riiklikel vajadustel, ega võtmast nende suhtes riiklikul tasandil asjakohaseid meetmeid.

(7) Kriitiliste toormete loetelu peaks sisaldama kõiki strateegilisi toormeid ja ka muid toormeid, mis on väga tähtsad liidu majandusele tervikuna ja mille puhul on suur niisuguste tarnehäirete risk, mis tõenäoliselt moonutavad konkurentsi ja killustavad siseturgu. Lisaks strateegilisele tehnoloogiale võivad tulevikus suurte tarneriskidega kokku puutuda ka muud sektorid. Selleks et võtta arvesse võimalikke tehnilisi ja majanduslikke muutusi, peaks komisjon jätkama praegu kehtivat tava ja tegema korrapäraselt hindamisi, lähtudes mitmesuguste toormete tootmise, kaubanduse, rakenduste, ringlussevõtu ja asendamisega seotud andmetest, et ajakohastada strateegiliste ja kriitiliste toormete loetelusid vastavalt sellele, kuidas nende toormete majanduslik tähtsus ja nendega seostatav tarnerisk siseturul aja jooksul muutuvad. Kriitiliste toormete loetelu peaks sisaldama selliseid toormeid, mis vastavad nii majandusliku tähtsuse kui ka tarneriski künnistele või ületavad seda; seejuures ei järjestata asjakohaseid toormeid kriitilisuse alusel. Kõnealusel hindamisel tuleks lähtuda viieaastase perioodi kõige hiljutisemate kättesaadavate andmete keskmistest. Käesoleva määruse kohaseid meetmeid, mis on seotud ühtse kontaktpunkti, planeerimise, maavarauuringute, seire, ringluspõhisuse ja kestlikkusega, tuleks kohaldada kõigi kriitiliste toormete suhtes.

(8) Strateegiliste ja kriitiliste toormete loeteludes tuleks nendes loetletud toormete puhul kasutada kehtivaid nimetusi. Strateegiliste toormete loetelu puhul tuleks nimetustes asjakohasel juhul viidata puhtusastmele, milleni tuleb tooret rafineerida, et seda saaks kasutada strateegilise tehnoloogiaga seotud tootmiseks. Viiteid strateegilistele ja kriitilistele toormetele tuleks mõista viidetena kõnealuste toormete kogu väärtusahelale, hõlmates ka nende töötlemata kuju ja töötlemise kõiki etappe, mis kohaldataval juhul viivad teatava puhtusastmeni. Erandlik selgitus tuleks esitada alumiiniumi väärtusahela puhul, mainides lisaks alumiiniumile ka boksiiti kui selle tähtsaimat maaki ning alumiiniumoksiidi kui selle töötlemise vahepealset kuju. Strateegilisi ja kriitilisi toormeid kaevandatakse, töödeldakse või võetakse ringlusse sageli muude kaevandamise, töötlemise ja ringlussevõtu põhiprotsesside kõrvalsaadustena. Seepärast ei tohiks asjaolu, et toormed on oma olemuselt kõrvalsaadused, mõjutada nende lisamist loetellu ega hõlmatust käesoleva määruse asjakohaste sätetega.

(9) Selleks et toetada strateegiliste projektide väljatöötamise ja nende rahastamise, maavarauuringute programmide, seirevõimekuse või strateegiliste varudega seotud ülesannete täitmist ja anda komisjonile asjakohast nõu, tuleks luua Euroopa kriitiliste toormete nõukogu. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu peaks koosnema liikmesriikide ja komisjoni esindajatest ning võimaldama tagada teiste poolte, eelkõige Euroopa Parlamendi osalemise vaatlejatena. Teatavate ülesannete täitmiseks vajalike eksperditeadmiste arendamiseks peaks Euroopa kriitiliste toormete nõukogu moodustama rahastamise, üldsuse heakskiidu, maavarauuringute, seire ja strateegiliste varude küsimustega tegelevad alalised allrühmad, samuti ühe ringluspõhisuse, ressursitõhususe ja asendamise küsimustega tegeleva alalise allrühma, mis peaksid tegutsema riikide asjaomaseid pädevaid asutusi koondava võrgustikuna ning vajaduse korral konsulteerima tööstusharu, teadusringkonna, kodanikuühiskonna ja muude asjaomaste sidusrühmadega. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu nõuanded ja arvamused peaksid olema mittesiduvad ning selliste nõuannete või arvamuste puudumine ei tohiks takistada komisjoni täitmast oma ülesandeid käesoleva määruse kohaselt.

(10) Tuleb kehtestada asjakohased meetmed, et määrata kindlaks ühine lähenemisviis niisuguste liidus elluviidavate strateegiliste projektide suhtes, mille puhul kaevandatakse, töödeldakse või võetakse ringlusse strateegilisi toormeid või mis aitavad kaasa asjakohaste asendusmaterjalide tootmisele. Need strateegilised projektid peaksid koos liikmesriikide pingutustega aitama suurendada võimsust, et tagada strateegiliste toormete kindlad tarned. Väärtusahela eri etappide tugevdamisele kaasaaitamiseks tuleb võtta ka muid meetmeid, eelkõige maavarauuringute või ringluspõhisuse valdkonnas.

(11) Selleks et vähendada liidus niisuguste tarnehäirete suurenevat riski, mis tõenäoliselt moonutavad konkurentsi ja killustavad siseturgu, peaksid komisjon ja liikmesriigid tugevdama võimekust strateegiliste toormete väärtusahelate eri etappides, et aidata saavutada liidu eri võimsuste ja tarnete mitmekesistamise sihttasemed. Niisugused sihttasemed peaksid aitama suunata pingutusi, mida tehakse selleks, et tugevdada liidu võimsust strateegiliste toormete väärtusahela kõikides etappides, sealhulgas kaevandamisel, töötlemisel ja ringlussevõtul, ning mitmekesistada strateegiliste toormete välistarneid. Eesmärk peaks olema suurendada iga strateegilise toorme puhul võimsust kõigis väärtusahela etappides ning püüda seejuures saavutada liidu tasandil strateegiliste toormete kaevandamise, töötlemise ja ringlussevõtu koguvõimsuse sihttasemed. Esiteks peaks liit kasutama strateegiliste toormete hankimiseks rohkem omaenda maavarasid ja suurendama võimsust, et vähemalt 10 % liidus tarbitavatest strateegilistest toormetest kaevandataks kohapeal. Võttes arvesse, et kaevandamisvõimsus sõltub suuresti maavarade kättesaadavusest liidus, sõltub sellest ka kõnealuse sihttaseme saavutamine. Teiseks, selleks et kujundada välja terviklik väärtusahel ja vältida kitsaskohti vaheetappides, tuleks suurendada ka liidu töötlemisvõimsust ning liit peaks olema võimeline katma vähemalt 40 % liidu aastasest strateegiliste toormete tarbimisest. Kolmandaks võib oodata, et eelseisvatel aastakümnetel saab üha suurema osa liidus tarbitavatest strateegilistest toormetest asendada teiseste toormetega – see aitaks omakorda muuta liidu toormetarned kindlamaks ja kestlikumaks. Seega peaks liidusisene ringlussevõtuvõimsus olema piisav, et katta vähemalt 25 % liidu aastasest strateegiliste toormete tarbimisest ning liit peaks võtma jäätmetest ringlusse märkimisväärselt suuremas koguses igat strateegilist tooret. Jäätmevoogude ja strateegiliste toormete jaoks, mille kohta on olemas piisavalt teavet, et hinnata liidu ringlussevõtuvõimsust nendes jäätmevoogudes sisalduvate strateegiliste toormete osakaaluna, tuleks kehtestada ka jäätmepõhine sihttase. Nende sihttasemete saavutamist hõlbustavad ka nendega kaasnevad pingutused, mida tehakse ressursitõhususe parandamiseks teadusuuringute ja innovatsiooni, asendamise, teadlikkuse suurendamise ja muude asjakohaste meetmete abil. Need sihttasemed on kehtestatud ajavahemikuks 2030. aastani, samamoodi nagu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1119 ([3]) kohased liidu kliima- ja energiaeesmärgid ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse (EL) 2022/2481 ([4]) kohased digieesmärgid, mida kõnealused sihttasemed toetavad. Peale selle aitab kvaliteetsete töökohtade loomine, sealhulgas oskuste arendamine ja ühelt töökohalt teisele liikumine, vähendada valdkondliku tööturu riske ja tagada liidu konkurentsivõime. Komisjon ja liikmesriigid peaksid soodustama ka tehnoloogia arengut ja ressursitõhusust, et aeglustada liidus kriitiliste toormete tarbimise eeldatavat suurenemist nii, et see jääks allapoole asjakohaseid võrdlusprognoose. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/125/EÜ ([5]) kohaseid rakendusmeetmeid koostades peaks komisjon võtma arvesse ökodisainінõuete võimalikku panust käesolevas määruses sätestatud liidu prioriteetide saavutamisse.

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1).

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta otsus (EL) 2022/2481, millega luuakse digikümnendi poliitikaprogramm 2030 (ELT L 323, 19.12.2022, lk 4).

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiiv 2009/125/EÜ, mis käsitleb raamistiku kehtestamist energiamõjuga toodete ökodisaini nõuete sätestamiseks (ELT L 285, 31.10.2009, lk 10).

(12) Teatavate toormete tarne puhul sõltub liit peaaegu täielikult ühestainsast riigist. Selline sõltuvus loob niisuguste tarnehäirete suure riski, mis tõenäoliselt moonutavad konkurentsi ja killustavad siseturgu. Selleks et vähendada seda võimalikku riski ning suurenda liidu majanduslikku vastupanuvõimet ja taastuvust, tuleks teha tööd selle nimel, et 2030. aastaks ei oleks liit olukorras, kus enam kui 65 % ükskõik millisest strateegilisest toormest – töötlemata kujul ja ükskõik millises töötlemisetapis – tarnitakse vaid ühest kolmandast riigist; seejuures tuleb erilist tähelepanu pöörata riikidele, millega liit on sõlminud strateegilise partnerluse või vabakaubanduslepingu või loonud muus vormis koostöö, mis hõlmab toormeid, kuna need annavad tarneriskide suhtes suurema kindluse.

(13) Selleks et sihttasemed saavutataks õigeks ajaks, peaks komisjon Euroopa kriitiliste toormete nõukogu abiga jälgima sihttasemete saavutamisel ja nõudluse vähendamisel tehtavaid edusamme ja esitama selle kohta aruandeid. Kui edusammud sihttasemete saavutamisel ja nõudluse vähendamisel ei ole aruannete kohaselt üldjoontes piisavad, peaks komisjon hindama lisameetmete teostatavust ja proportsionaalsust. Kui edusammude puudumine on seotud üheainsa või mõne üksiku strateegilise toormega, ei ole põhimõtteliselt vajadust liidu täiendavate pingutuste järele.

(14) Komisjon peaks tegema Euroopa kriitiliste toormete nõukogu abiga kindlaks liidus elluviidavad projektid, mille puhul kavatsetakse alustada või laiendada strateegiliste toormete kaevandamist, töötlemist või ringlussevõttu või niisuguste materjalide tootmist ja ulatuslikumat kasutuselevõttu, millega saab strateegilisi toormeid strateegilises tehnoloogias asendada. eesmärgiga tunnistada need strateegilisteks projektideks. Strateegiliste projektide tulemuslik toetamine võib aidata parandada järgneva etapi sektorite juurdepääsu strateegilistele toormetele ning luua majanduslikke võimalusi kogu väärtusahelas, sealhulgas väike- ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd), samuti soodustada uute töökohtade loomist. Selleks et tagada strateegiliste projektide väljatöötamine liidus, tuleks selliste projektide puhul seega pakkuda ühtlustatud ja prognoositavaid loamenetlusi ning tuge juurdepääsul rahastusele. Sellised meetmed võivad olla inspiratsiooniks, et parandada ka muid loamenetlusi ja juurdepääsu rahastusele kriitiliste või muude toormetega seotud projektide puhul. Toetuse suunamiseks ja projektide lisaväärtuse tagamiseks tuleks projekte enne sellise toetuse andmist hinnata teatavate kriteeriumide alusel. Toormeprojektid, kus strateegilised toormed on kõrvalsaadused, sealhulgas siis, kui need on pärit rauajäätmetest, peaksid samuti olema toetuskõlblikud, kui need vastavad kõigile asjakohastele kriteeriumidele. Selleks et projekte tunnustataks liidus elluviidavate strateegiliste projektidena, peaksid need suurendama liidu strateegiliste toormete tarnekindlust. Projektid peaksid olema ka tehniliselt piisavalt teostatavad, hõlmates niisuguste strateegiliste toormete või asendusmaterjalide eeldatavat kogust, millega suurendatakse liidu võimsust, välja arvatud teadusuuringute tarbeks toodetud materjalid; need tuleks ellu viia keskkonnahoidlikul ja sotsiaalselt jätkusuutlikul viisil ning need peaksid tagama asjaomasest liikmesriigist kaugemale ulatuva piiriülese kasu, sealhulgas ülekanduva mõju väärtusahela järgnevates etappides. Kui komisjon leiab hindamise tulemusena, et need kriteeriumid on täidetud, peaks ta avaldama otsuse, milles projekt tunnistatakse strateegiliseks. Kuna kiire strateegiliseks tunnistamine on liidu tarnekindluse soodustamisel võtmetähtsusega, peaks hindamisprotsess olema lihtne ja mitte üleliia koormav.

(15) Selle hindamisel, kas kolmandas riigis või ülemeremaal või -territooriumil (ÜMT) elluviidav projekt panustab liidu tarnekindlusesse, tuleks ÜMTde puhul võtta eelkõige arvesse nende staatust, mis neile on antud liidu õiguse alusel. ÜMTd võivad soodustada liidu turvalist juurdepääsu strateegiliste ja kriitiliste toormete kestlikele tarnetele, eelkõige strateegiliste partnerluste raames.

(16) Komisjon peaks tegema Euroopa kriitiliste toormete nõukogu toetusel kindlaks kolmandates riikides või ÜMTdes elluviidavad strateegilised projektid, mille puhul kavatsetakse alustada või laiendada strateegiliste toormete kaevandamist, töötlemist või ringlussevõttu või niisuguste materjalide tootmist, millega saab strateegilisi toormeid strateegilises tehnoloogias asendada. Nende strateegiliste projektide tulemusliku elluviimise huvides peaks neil olema parem juurdepääs rahastusele, näiteks investeeringute riskide vähendamise mehhanismidele juurdepääsu kaudu. Lisaväärtuse tagamiseks tuleks projekte hinnata teatavate kriteeriumide alusel. Nagu liidus elluviidavad strateegilised projektid, nii peaksid ka kolmandates riikides elluviidavad strateegilised projektid suurendama liidu strateegiliste toormete tarnekindlust ja olema tehniliselt piisavalt teostatavad. Nii liidus kui ka kolmandates riikides või ÜMTdes elluviidavate strateegiliste projektide puhul tuleb järgida samal tasemel sotsiaalset ja keskkonnakestlikkust. Tärkavatel turgudel või areneva majandusega riikides strateegiliste projektidena kavandatavad projektid peaksid tagama liidu ja asjaomase kolmanda riigi vastastikuse kasu ning pakkuma selles riigis lisaväärtust, võttes arvesse ka sidusust liidu ühise kaubanduspoliitikaga. Kõnealune väärtus võib tuleneda sellest, et projektiga toetatakse enam kui üht väärtusahela etappi või et sellega tagatakse kasu majandusele ja ühiskonnale laiemalt, sealhulgas luuakse uusi rahvusvahelistele standarditele vastavaid töökohti. Kui komisjon leiab hindamise tulemusena, et need kriteeriumid on täidetud, peaks ta avaldama otsuse, milles projekt tunnistatakse strateegiliseks.

(17) Selleks et tagada suurema kriitiliste toormete tootmise tingimustes kestlikkus, tuleks uusi kriitiliste toormete projekte planeerida ja viia ellu kestlikult, võttes arvesse kõiki kestlikkuse aspekte, mida on rõhutatud komisjoni 11. septembri 2021. aasta väljaandes „ELi toorainekestlikkuse põhimõtted“, sealhulgas keskkonnakaitse tagamine, sotsiaalselt kahjuliku mõju ennetamine ja minimeerimine sotsiaalselt kestlike tavade järgimisega, kaasa arvatud inimõiguste, näiteks naiste õiguste austamine ja läbipaistvad äritavad. Samuti tuleks projektide puhul tagada heauskne koostöö ning põhjalik ja võrdne konsulteerimine asjaomaste sidusrühmadega, näiteks kohalike kogukondade ja põlisrahvastega. Erilist tähelepanu tuleks pöörata inimõiguste austamisele, kui projekt hõlmab võimalikku ümberasustamist. Selleks et tagada projektiarendajatele selge ja tõhus viis selle kriteeriumi täitmiseks, tuleks pidada piisavaks, kui projekt vastab asjaomasele liidu või riigisisesele õigusele, rahvusvahelistele standarditele, suunistele ja põhimõtetele, kui need on asjakohased, või põhineb käesoleva määruse alusel tunnustatud sertifitseerimiskaval.

(18) Ettevaatuspõhimõtte kohaselt ei tohiks komisjon tunnistada süvamerekaevandamise projekte strateegilisteks projektideks enne, kui süvamerekaevandamise mõju merekeskkonnale, elurikkusele ja inimtegevusele on piisavalt uuritud, riske mõistetakse ning tehnoloogia ja käitamistavade puhul suudetakse tõendada, et need ei tekita keskkonnale tõsist kahju.

(19) Kõigil strateegiliste toormete projektide arendajatel peaks olema võimalus taotleda, et komisjon tunnistaks projekti strateegiliseks projektiks. Taotlus peaks sisaldama asjakohaseid kriteeriumidega seotud dokumente ja tõendeid. Selleks et hinnata paremini projekti sotsiaalset, keskkonnaalast ja majanduslikku otstarbekust, teostatavust ja ka hinnangute usaldatavust, peaks projektiarendaja ühtlasi liigitama projekti ÜRO ressursside raamklassifikatsiooni alusel. Liigituse objektiivse kontrollimise võimaldamiseks peaks projektiarendaja esitama liigituse toetamiseks asjakohased tõendid. Samuti tuleks taotlusele lisada projekti ajakava, et hinnata, millal võib projektilt oodata panust liidusisese võimsuse või mitmekesistamisega seotud sihttasemete saavutamisse. Kuna kaevandamisprojektide tulemuslikul elluviimisel on keskse tähtsusega üldsuse heakskiit, peaks projektiarendaja esitama ka tegevuskava, mis sisaldab üldsuse heakskiidu soodustamise meetmeid. Erilist tähelepanu tuleks pöörata sotsiaalpartneritele, kodanikuühiskonnale ja muudele järelevalvet tegevatele organitele. Samuti peaks projektiarendaja esitama äriplaani, mis sisaldab teavet projekti finantssuutlikkuse kohta, ülevaadet rahastamisest, omandistruktuurist ja juba kindlustatud väljaostulepingutest ning ka hinnanguid võimalike loodavate töökohtade ja kvalifitseeritud tööjõu vajaduse kohta, sealhulgas oskuste täiendamise ja ümberõppe vajadused. Taotlusprotsessi ühtlustamiseks peaks komisjon esitama taotluste jaoks ühtse taotlusvormi.

(20) Põlisrahvaid mõjutada võivate projektide puhul peaks taotlus sisaldama ka kava, mis hõlmab mõjutatud põlisrahvastega mõtestatud konsulteerimise, põlisrahvastele avalduva kahjuliku mõju ennetamise ja minimeerimise ning asjakohasel juhul õiglase hüvitise pakkumise meetmeid. Kui neid kontseptsioone käsitletakse projekti suhtes kohaldatava riigisisese õiguse alusel, võib selle asemel esitada kavas kõnealuste meetmete kirjelduse. Kolmandates riikides elluviidavate kaevandamist hõlmavate projektide puhul, mis ei ole reguleeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2006/21/EÜ, ([6]) peaks projektiarendaja esitama ka kava mõjutatud alade keskkonnaseisundi parandamiseks pärast kaevandamise lõppu. Kui projekt asub kaitsealal, peaks projektiarendaja hindama tehniliselt sobivaid alternatiivseid asukohti ja kirjeldama neid kavas, sealhulgas seda, miks neid ei peeta projekti asukoha puhul asjakohaseks.

(21) Protsessi struktureerimiseks peaks komisjon korraldama projektiarendajatele projektide strateegilisteks projektideks tunnistamise taotlemiseks avaliku projektikonkursi koos korrapäraste tähtpäevadega, mis vastavad Euroopa kriitiliste toormete nõukogu koosolekute kuupäevadele. Selleks et tagada projektiarendajatele selgus nende strateegiliste projektide taotluste osas, peaks komisjon järgima tähtaega, mis on kehtestatud otsuse tegemiseks selle üle, kas teatav projekt tuleks tunnistada strateegiliseks. Selleks et tulla toime eriti keeruliste juhtumitega või suure arvu taotlustega ühel tähtpäeval, peaks komisjonil olema võimalik seda tähtaega üks kord pikendada. Ta peaks edastama oma hinnangu Euroopa kriitiliste toormete nõukogule enne selle koosolekut ja võtma Euroopa kriitiliste toormete nõukogu arvamust arvesse oma otsuses selle üle, kas tunnistada projekt strateegiliseks projektiks.

(22) Kuna strateegilise projekti tulemuslikuks elluviimiseks on vajalik selle liikmesriigi koostöö, mille territooriumil projekt ellu viiakse, peaks sellel liikmesriigil olema õigus vaidlustada teatava projekti tunnistamine strateegiliseks projektiks ja seega mitte lasta tunnistada projekt strateegiliseks projektiks selle liikmesriigi tahte vastaselt. Sellisel juhul peaks asjaomane liikmesriik esitama keeldumise kohta põhjendused, osutades käesoleva määruse kohastele kriteeriumidele. Samamoodi ei tohiks liit tunnistada strateegiliseks sellist projekti, mis viiakse kolmandas riigis ellu

([6]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta direktiiv 2006/21/EÜ kaevandustööstuse jäätmete käitlemise ja direktiivi 2004/35/EÜ muutmise kohta (ELT L 102, 11.4.2006, lk 15).

valitsuse tahte vastaselt, ning seega tuleks tunnistamist vältida, kui kolmanda riigi valitsus on selle vaidlustanud.

(23) Selleks et hoida ära strateegilise projekti staatuse kuritarvitamist, peaks komisjonil olema võimalus tühistada selle tunnistamine strateegiliseks projektiks pärast Euroopa kriitiliste toormete nõukogu ja vastutava projektiarendajaga konsulteerimist, esitades põhjendused, kui projekt ei vasta enam tingimustele või see tunnistati strateegiliseks taotluse alusel, mis sisaldas valeteavet, mis on valikukriteeriumide hindamise seisukohast oluline. Pikaajaliste investeeringute ligimeelitamiseks ja õigusliku prognoositavuse tagamiseks peaks strateegiline projekt lisas esitatud strateegiliste toormete loetelu ajakohastamise korral säilitama oma staatuse mõistliku aja jooksul pärast tunnistamise tühistamist.

(24) Võttes arvesse strateegiliste projektide olulisust strateegiliste toormete tarnekindluse tagamisel ja siseturu toimimise kaitsmisel, tuleks neid käsitada avalikku huvi pakkuvate projektidena. Strateegiliste toormete tarnekindluse tagamine on keskse tähtsusega rohe- ja digipöörde õnnestumisel ning ka kaitse- ja lennundus-, sealhulgas kosmoselennundussektori vastupanuvõime huvides. Selleks et suurendada strateegiliste toormete tarnekindlust liidus, peaksid liikmesriigid suutma pakkuda tuge riiklikes loamenetlustes, et kiirendada strateegiliste projektide elluviimist kooskõlas liidu õigusega.

(25) Riiklike loamenetlustega tagatakse kriitiliste toormete projektide ohutus, turvalisus ning vastavus keskkonna-, sotsiaalsetele ja ohutusnõuetele. Liidu keskkonnaõiguses on riiklike loamenetluste sisu jaoks ette nähtud ühised tingimused ning sel viisil tagatakse kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja võimaldatakse kasutada kestlikult liidu potentsiaali toormete väärtusahelas. Seega ei tohiks strateegiliseks projektiks tunnistamine piirata kehtivate loaandmistingimuste kohaldamist asjakohaste projektide suhtes, sealhulgas järgmistes õigusaktides sätestatud tingimuste kohaldamist: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/92/EL, ([7]) nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ, ([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/60/EÜ, ([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2010/75/EL, ([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/35/EÜ, ([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ ([12]) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/21/EÜ.

(26) Samal ajal võib riiklike loamenetluste ettearvamatus, keerukus ja mõnikord ülemäära pikk kestus vähendada strateegiliste toormete projektide tulemuslikuks väljatöötamiseks vajalikku investeerimiskindlust. Ka asjakohaste projektide loamenetluse struktuur ja kestus võivad olla eri liikmesriikides väga erinevad. Seega peaksid liikmesriigid strateegiliste projektide puhul kohaldama ühtlustatud ja prognoositavaid loamenetlusi, et tagada nende projektide tulemuslik elluviimine ja seda kiirendada. Selleks tuleks strateegilistele projektidele anda riiklikul tasandil eelisstaatus, et tagada nende kiire käsitlemine kõigis nendega seotud haldus- ja kohtumenetlustes ning muudes vaidluste lahendamise menetlustes. Käesolev määrus ei tohiks takistada pädevaid asutusi ühtlustamast loamenetlusi kriitiliste toormete väärtusahela projektide puhul, mis ei ole strateegilised projektid.

(27) Arvestades strateegiliste projektide rolli liidus strateegiliste toormete tarnekindluse tagamisel ning nende panust liidu avatud strateegilise autonoomia ning rohe- ja digipöörde saavutamisel, peaks loa andmise eest vastutav asutus käsitama neid avalikku huvi pakkuvate projektidena. Strateegilisteks projektideks, millel on direktiivide 2000/60/EÜ, 92/43/EMÜ või 2009/147/EMÜ või looduse taastamist käsitlevate liidu õigusaktide kohaldamisalasse kuuluvas ulatuses kahjulik keskkonnamõju, peaks olema võimalik anda luba juhul, kui loa andmise eest vastutav asutus järeldab igal üksikjuhul eraldi tehtava hindamise alusel, et projektiga pakutav avalik huvi on suurem kui kõnealune mõju, ning kõik nendes õigusaktides sätestatud asjakohased tingimused on täidetud. Igal üksikjuhul eraldi tehtaval hindamisel tuleks igakülgselt arvesse võtta kaevandamiskohtade geoloogilisi eripärasid, mis piiravad asukohaga seotud otsuseid, kuna niisuguste kohtade jaoks puuduvad alternatiivsed asukohad.

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1).

([8]) Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).

([10]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, 17.12.2010, lk 17).

([11]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/35/EÜ keskkonnavastutusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta (ELT L 143, 30.4.2004, lk 56).

([12]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7).

(28) Selleks et vähendada loamenetluste keerukust ning suurendada nende tõhusust ja läbipaistvust, peaks kriitiliste toormete projektide arendajatel olema võimalus suhelda ühtse kontaktpunktiga, kes vastutab kogu loamenetluse hõlbustamise ja koordineerimise eest. Sel eesmärgil peaksid liikmesriigid looma või määrama ühe või mitu ühtset kontaktpunkti, tagades samal ajal, et projektiarendajad peavad suhtlema ainult ühe ühtse kontaktpunktiga. Liikmesriikidel peaks olema õigus otsustada, kas ühtne kontaktpunkt on ka loaotsuseid tegev asutus. Selleks et ühtne kontaktpunkt saaks tulemuslikult täita oma tööülesandeid, peaks liikmesriik tagama ühtsele kontaktpunktile piisava personali ja piisavad ressursid. Lisaks peaks projektiarendajal olema võimalik võtta ühendust ühtse kontaktpunkti asjaomase haldusüksusega, et tagada talle kättesaadav kontakt.

(29) Liikmesriigid peaksid saama oma sisekorraldust silmas pidades otsustada, kas luua või määrata oma ühtsed kontaktpunktid kohalikul, piirkondlikul või riiklikul tasandil või mõnel muul asjakohasel haldustasandil. Lisaks peaks liikmesriikidel olema võimalik valitud haldustasandil luua või määrata eri ühtsed kontaktpunktid, mis keskenduvad üksnes kriitiliste toormete projektidele, mis on seotud väärtusahela spetsiifilise etapiga, nimelt kaevandamise, töötlemise või ringlussevõtuga. Samal ajal peaks projektiarendajatel olema võimalik teha hõlpsasti kindlaks oma projekti eest vastutav ühtne kontaktpunkt. Selleks peaksid liikmesriigid tagama, et geograafilises piirkonnas, mis vastab haldustasandile, millel nad on otsustanud oma ühtse kontaktpunkti luua või määrata, on vaid üks asjakohase väärtusahela etapi eest vastutav ühtne kontaktpunkt. Kuna paljud kriitiliste toormete projektid hõlmavad rohkem kui ühte väärtusahela etappi, peaksid liikmesriigid segaduse vältimiseks tagama, et selliste projektide puhul määratakse ühtne kontaktpunkt aegsasti.

(30) Selleks et tagada selgus strateegiliste projektide loamenetluse staatuse osas ja vähendada kohtumenetluse kuritarvitamise ohtu, piiramata seejuures tõhusat kohtulikku kontrolli, peaksid liikmesriigid tagama, et kõik strateegiliste projektide loamenetlustega seotud vaidlused lahendatakse aegsasti. Sel eesmärgil peaksid liikmesriigid tagama, et taotlejatel ja projektiarendajatel on võimalik kasutada lihtsaid vaidluste lahendamise menetlusi ning et strateegilisi projekte käsitletakse kõigis projektidega seotud kohtumenetlustes ja vaidluste lahendamise menetlustes kiirkorras ja selles ulatuses, milles sellised kiirmenetlused on riigisiseses õiguses ette nähtud.

(31) Selleks et kodanikud ja ettevõtjad saaksid takistusteta ja asjatu täiendava halduskoormuseta kasutada ühtse turu eeliseid, on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2018/1724, ([13]) millega loodi ühtne digivärav, sätestatud siseturu toimimise seisukohast olulise teabe, menetluste ja abiteenuste internetipõhise pakkumise üldreeglid. Käesoleva määrusega hõlmatud teavitamisnõuded ja -menetlused peaksid vastama määruse (EL) 2018/1724 nõuetele. Eeskätt tuleks tagada, et kõik loaandmismenetlused on strateegiliste projektide arendajatele veebis täiel määral kättesaadavad ja läbitavad kooskõlas määruse (EL) 2018/1724 artikli 6 lõikega 1 ja II lisaga.

(32) Selleks et pakkuda projektiarendajatele ja muudele investoritele kindlust ja selgust, mis on vajalik, et edendada strateegiliste projektide väljatöötamist, peaksid liikmesriigid tagama, et kõnealuste projektide loamenetlus ei kesta kindlaksmääratud tähtaegadest kauem. Üksnes töötlemist või ringlussevõttu hõlmavate strateegiliste projektide loamenetlus ei tohiks kesta kauem kui 15 kuud. Kaevandamist hõlmavate strateegiliste projektide puhul ei tohiks loamenetlus olla pikem kui 27 kuud, võttes arvesse kaasnevat keerukust ja võimaliku mõju ulatust. Direktiivi 2011/92/EL kohase keskkonnamõju hindamise aruande koostamise eest vastutab aga projektiarendaja ning see ei tohiks olla osa liikmesriikidele siduvast ajakavast. Selleks peaks ühtne kontaktpunkt teatama kuupäeva, milleks projektiarendaja peab keskkonnamõju hindamise aruande esitama, ning mis tahes ajavahemikku, mis jääb teatatud kuupäeva ja aruande tegeliku esitamise vahele, ei tohiks ajakavas arvesse võtta. Sama põhimõtet tuleks kohaldada juhul, kui ühtne kontaktpunkt teavitab pärast nõutavaid konsultatsioone projektiarendajat võimalusest esitada keskkonnamõju hindamise aruande täiendamiseks lisateavet. Liikmesriikidel peaks olema võimalik kavandatud projekti laadi, keerukuse, asukoha või mahuga seotud erandjuhtudel tähtaegasid pikendada. Sellised erandjuhud võivad hõlmata ettenägematuid asjaolusid, mis tingivad projektiga seotud keskkonnahindamiste lisamise või lõpuleviimise vajaduse.

([13]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1724, millega luuakse ühtne digivärav teabele ja menetlustele ning abi- ja probleemilahendamisteenustele juurdepääsu pakkumiseks ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012 (ELT L 295, 21.11.2018, lk 1).

(33) Nendest tähtaegadest kinnipidamiseks peaksid liikmesriigid tagama, et loa andmise eest vastutavatel asutustel on määratud tähtaegade järgimiseks piisavad ressursid ja piisav personal. Komisjon peaks pakkuma liikmesriikidele nende taotluse korral Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/240 ([14]) loodud tehnilise toe instrumendi kaudu tuge reformide kavandamisel, väljatöötamisel ja elluviimisel, sealhulgas riikliku loamenetlusega seotud haldusvõimekuse suurendamisel, mille näiteks on ka ühtne kontaktpunkt.

(34) Liidu õiguse kohaselt nõutavad keskkonnahindamised ja -load, sealhulgas seoses veepoliitika, pinnase-, elupaiga- ja linnukaitsega, on toormeprojekti loamenetluses keskse tähtsusega ja samuti on tegemist oluliste kaitsemeetmetega, mis aitavad vältida või vähendada kahjulikku keskkonnamõju. Selleks et strateegiliste projektide loamenetlused oleksid prognoositavad ja õigeaegsed, tuleks aga kasutada kõiki võimalusi, et nõutavat hindamist ja vajalike lubade saamist lihtsustada, vähendamata seejuures keskkonnakaitse taset või hindamiste kvaliteeti. Selleks tuleks vajalikud hindamised koondada ühis- või koordineeritud menetluse raames, et vältida ebavajalikke kattuvusi. Lisaks peaksid projektiarendajad leppima loa andmise eest vastutavate asutustega enne koondhindamise tegemist sõnaselgelt kokku selle ulatuses, et vältida tarbetuid järelmeetmeid. Viimaks peaksid projektiarendajad saama suhelda kõnealuse ühis- või koordineeritud menetluse eesmärgil ühe ametiasutusega.

(35) Kriitiliste toormete projektide teostamist võivad takistada maakasutusega seotud konfliktid. Selleks et tasakaalustada avalikke hüvesid ja huve ning vähendada seeläbi konfliktide riski ja kiirendada liidus kriitiliste toormete projektide kestlikku teostamist, on vajalik põhjalikult läbimõeldud planeerimine, sealhulgas ruumilised planeeringud ja üldplaneeringud, mille puhul võetakse arvesse kriitiliste toormete projektide elluviimist ja hinnatakse võimalikku keskkonnamõju. Seega peaksid riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud loa andmise eest vastutavad asutused kaaluma asjakohaste planeeringute koostamisel võimalust lisada nendesse kriitiliste toormete projektidega seotud sätted. See ei piira kehtivaid nõudeid hinnata selliste planeeringute võimalikku keskkonnamõju ega selliste hindamiste nõutavat kvaliteeti.

(36) Liidu piires esineb kriitiliste toormete projektide puhul sageli rahastuse kättesaadavuse probleeme. Kriitiliste toormete turgusid iseloomustab sageli suur hinnavolatiilsus, pikk projektide teostusaeg, suur kontsentreeritus ja läbipaistmatus. Peale selle eeldab sektori rahastamine põhjalikke eriteadmisi, mis finantsasutustel sageli puuduvad. Selleks et need takistused ületada ja aidata saavutada stabiilsed ja kindlad strateegiliste toormete tarned, peaksid liikmesriigid ja komisjon pakkuma abi rahastusele juurdepääsul ja haldustuge.

(37) Tugev Euroopa väärtusahel on vajalik selleks, et tagada tarnekindlus ja kaitsta siseturu toimimist, ning võimsuse suurendamine on saavutatav üksnes piisavate rahaliste vahenditega, millest osa võiks saada olemasolevatest liidu fondidest. Kriitiliste toormete projektid, sealhulgas strateegilised projektid, võivad olla selliste fondide puhul toetuskõlblikud, kui asjakohaste programmide nõuded on täidetud, näiteks seoses geograafilise asukoha, keskkonna või nende panusega innovatsiooni. Asjakohased fondid hõlmavad ühtekuuluvuspoliitika programme, näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1058 ([15]) loodud Euroopa Regionaalarengu Fondi, millest piirkondliku ühtekuuluvuse edendamiseks antav toetus võib võimaldada VKEdel arendada innovatiivseid projekte, mis on seotud näiteks energiatarbimise vähendamisega toormete töötlemisel. Ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1056 ([16]) loodud õiglase ülemineku fondi võib kasutada sellist liiki projektide toetamiseks niivõrd, kuivõrd need aitavad vähendada rohepöördega kaasnevaid sotsiaalseid ja majanduslikke kulusid. Lisaks saab näiteks toormete ringlussevõtu või taaskasutusega seotud projektide toetamiseks kasutada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/241 ([17]) loodud taaste- ja vastupidavusrahastut, eelkõige selle REPowerEU peatükki, milles keskendutakse energiajulgeolekule ja energiavarustuse mitmekesistamisele. Euroopa Parlamendi ja nõukogu

([14]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/240, millega luuakse tehnilise toe instrument (ELT L 57, 18.2.2021, lk 1).

([15]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (ELT L 231, 30.6.2021, lk 60).

([16]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond (ELT L 231, 30.6.2021, lk 1).

([17]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

direktiiviga 2003/87/EÜ ([18]) loodud innovatsioonifondist, mille eesmärk on eelkõige suunata turule puhast ja innovatiivset tehnoloogiat, võiks anda toetusi muu hulgas vähese CO_2 heitega tehnoloogiaga seotud toormete ringlussevõtu võimsuse arendamiseks. Lisaks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/523 ([19]) loodud programm „InvestEU" liidu juhtprogramm, millega suurendatakse investeeringute tegemist, eelkõige rohe- ja digipöördesse, pakkudes rahastust ja tehnilist abi. Segarahastamismehhanismide kasutamise kaudu aitab programm „InvestEU" kaasa ka täiendava avaliku ja erasektori kapitali kaasamisele. Komisjon teeb koostööd programmi „InvestEU" rakenduspartneritega, et suurendada asjakohaste projektide toetamist ja nendesse investeeringute tegemist kooskõlas määruses (EL) 2021/523 ja käesolevas määruses sätestatud ühiste eesmärkidega. Ühtlasi võiks niisugustest asjakohastest fondidest nagu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/947 ([20]) loodud naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa" ning Euroopa Kestliku Arengu Fond+ toetada ka kolmandates riikides elluviidavaid projekte, mis aitavad mitmekesistada liidu tarneid.

(38) Selleks et kõrvaldada piirangud, mida tekitab avaliku ja erasektori praegu sageli killustunud investeerimistegevus, hõlbustada integratsiooni ja suurendada investeeringutasuvust, peaksid komisjon, liikmesriigid ja tugipangad oma tegevust paremini koordineerima ning looma koostoime olemasolevate liidu ja riiklike rahastamisprogrammide vahel, samuti tagama parema koordineerituse ja koostöö tööstusharu ja peamiste erasektori sidusrühmadega. Sel eesmärgil tuleks luua Euroopa kriitiliste toormete nõukogu allrühm, kuhu kuuluvad eksperdid liikmesriikidest, komisjonist ja ka asjaomastest avaliku sektori finantsasutustest. Selles allrühmas tuleks arutada strateegiliste projektide individuaalseid rahastamisvajadusi ja olemasolevaid rahastamisvõimalusi, et anda projektiarendajatele soovitusi selle kohta, kuidas nendele rahastamisvõimalustele parimal viisil ligi pääseda. Kolmandates riikides elluviidavate projektide rahastamise küsimuste arutamisel ja vastavate soovituste esitamisel peaks Euroopa kriitiliste toormete nõukogu eelkõige arvesse võtma strateegiat „Global Gateway", mis on esitatud komisjoni ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 1. detsembri 2021. aasta ühisteatises pealkirjaga „The Global Gateway".

(39) Keskse tähtsusega on ettevõtjate, finantsinvestorite ja väljaostjate tehtavad erasektori investeeringud. Kui erasektori investeeringutest üksi ei piisa, võib kriitiliste toormete väärtusahela projektide tulemuslikuks rakendamiseks vaja olla avaliku sektori toetust, näiteks tagatiste, laenude või omakapitali- ja kvaasiomakapitaliinvesteeringute kujul. Niisugune avaliku sektori toetus võib kujutada endast riigiabi. Sellisel riigiabil peaks olema ergutav mõju ning see peaks olema vajalik, sobiv ja proportsionaalne. Kehtivate riigiabi suuniste alusel, mis vaadati hiljuti põhjalikult läbi rohe- ja digipöörde eesmärke arvesse võttes, on teatavate tingimuste täitmisel arvukalt võimalusi kriitiliste toormete väärtusahela projektide toetamiseks.

(40) Avaliku sektori toetust kasutatakse konkreetsete kindlakstehtud turutõrgete kõrvaldamiseks või mitteoptimaalsete investeerimisolukordade lahendamiseks proportsionaalsel viisil ning meetmetega ei tohiks dubleerida ega välja tõrjuda erasektoripoolset rahastamist ega moonutada konkurentsi siseturul. Meetmetel peaks olema liidu jaoks selge lisaväärtus.

(41) Mitme strateegilise toorme hinnavolatiilsus, mida omakorda suurendavad piiratud võimalused maandada asjaomast riski forvardturgudel, tekitab takistusi nii projektiarendajatele strateegiliste toormete projektideks rahastuse saamisel kui ka järgneva etapi tarbijatele, kes soovivad osta põhisisendeid stabiilse ja prognoositava hinnaga. Selleks et vähendada strateegiliste toormete tulevikuhindadega seotud ebakindlust ja seeläbi piirata tarneriski siseturu toimimise kaitsmise eesmärgil, tuleb ette näha sellise süsteemi loomine, mis võimaldab nii huvitatud väljaostjatel kui ka strateegiliste projektide arendajatel avaldada ostu- ja müügipakkumusi ning viia pooled kokku, kui nende vastavad pakkumused võivad olla kokkusobivad.

([18]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32).

([19]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU" ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30).

([20]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/947, millega luuakse naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa", muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsust nr 466/2014/EL ja tunnistatakse see kehtetuks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2017/1601 ja nõukogu määrus (EÜ, Euratom) nr 480/2009 (ELT L 209, 14.6.2021, lk 1).

(42) Olemasolevad teadmised liidu toormete ilmingutest on saadud ja nende leiukohad on kaardistatud ajal, mil kriitiliste toormete tarnete tagamine strateegilise tehnoloogia arendamiseks ei olnud veel prioriteet. Ajakohase geoloogilise teabe puudumine kriitiliste toormete kohta liidus võib kahjustada kaevandamisprojektide arengut, nõrgendades seega tarneriski vähendamiseks ja siseturu toimimise kaitsmiseks tehtavaid pingutusi. Selleks et koguda ja ajakohastada teavet kriitiliste toormete ilmingute kohta, peaksid liikmesriigid, kui see on geoloogiliste tingimuste seisukohast asjakohane, koostama riiklikud kriitiliste toormete ja niisuguste peamiste maavarade üldgeoloogiliste uurimistööde kaardistamisprogrammid, millega koos neid kaevandatakse. See peaks hõlmama selliseid meetmeid nagu geoloogiline kaardistamine, maavarade otsingu tarbeks tehtavad geokeemilised uuringud, geoteaduslikud uuringud ning ka olemasolevate geoteaduslike andmekogude taastöötlemine. See suurendab uute maardlate asukohtade avastamise tõenäosust, mis omakorda peaks soodustama maavarauuringutesse investeerimist. Maavarauuringute programmides tuleks kaaluda ka niisuguste uudsete maavarauuringute tegemise meetodite kasutamist, mis võimaldavad tuvastada ilminguid sügavamal kui tavapärased meetodid. Selleks et hõlbustada kaevandamisprojektide väljatöötamist, peaksid liikmesriigid tegema üldsusele kättesaadavaks teatava põhiteabe, mis on kogutud asjakohase riikliku maavarauuringute programmi alusel; kui see on asjakohane, tuleks tugineda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2007/2/EÜ ([21]) rajatud ruumiandmete infrastruktuuri raamistikule, andes taotluse alusel ka üksikasjalikumat teavet. Komisjon peaks saama anda välja suunised maavarauuringute programmide ühtlustatud vormi edendamiseks.

(43) Kriitiliste toormete väärtusahelate kestlikkust on võimalik suurendada Maa seirest saadavate satelliidiandmete ja sellel põhinevate teenuste abil – need pakuvad pidevat teabevoogu, mis võib olla kasulik sellises tegevuses nagu kaevandamispiirkondade seire ja majandamine, keskkonna- ja sotsiaal-majandusliku mõju hindamine või maavarauuringud. Kuna Maa seire võimaldab koguda andmeid ka kaugete ja ligipääsmatute piirkondade kohta, peaksid liikmesriigid seda võimalikult suurel määral arvesse võtma riiklike maavarauuringute programmide koostamisel ja elluviimisel.

(44) Ehkki tarnekindluse suurendamise tagamiseks on vaja tugevdada liidu kriitiliste toormete väärtusahelat, on kriitiliste toormete tarneahelad ka edaspidi ülemaailmse mõõtmega ja välisteguritele avatud. Hiljutised ja praegused sündmused – nende hulgas COVID-19 kriis ning provotseerimata ja põhjendamatu sõjaline agressioon Ukraina vastu – on ilmsiks toonud teatavate liidu tarneahelate haavatavuse häirete suhtes. Tagamaks, et liidu ja liikmesriikide tööstusharud oleksid võimelised tarnehäireid ette nägema ja valmis tulema toime nende tagajärgedega, tuleks välja töötada meetmed, et tugevdada seirevõimekust, koordineerida strateegilisi varusid ja tugevdada ettevõtete valmisolekut.

(45) Riskiteadlikkuse ja -ennetusega seotud võimekus on liikmesriigiti erinev ja kõigis liikmesriikides ei ole loodud sihtotstarbelisi struktuure selleks, et jälgida kriitiliste toormete tarneahelaid ja teavitada ettevõtteid võimalikest tarnehäirete riskidest. Samamoodi on osa ettevõtteid investeerinud oma tarneahelate seiresse, teised aga ei ole suutelised seda tegema. Võttes arvesse kriitiliste toormete tarneahelate üleilmset mõõdet ja ka nende keerukust, peaks komisjon seepärast töötama välja seireotstarbelise tulemustabeli, milles hinnatakse kriitiliste toormete tarneriske, ning tagama kogutud teabe kättesaadavuse avaliku sektori asutustele ja erasektori osalejatele; see aitab omakorda suurendada liikmesriikidevahelist koostoimet. Selleks et liidu väärtusahelad oleksid piisaval määral valmis võimalikeks tarnehäireteks, mis tõenäoliselt moonutavad konkurentsi ja killustavad siseturgu, näiteks tarnehäireteks, mida põhjustavad geopoliitilised konfliktid, peaks komisjon korraldama stressiteste, et hinnata strateegiliste toormete tarneahelate haavatavust ja nende avatust tarneriskidele. Liikmesriigid peaksid seda tegevust toetama ning kasutama selliste stressitestide tegemiseks võimaluse korral oma riiklikke tarne- ja teabeorganeid, kes tegelevad kriitiliste toormetega seotud küsimustega. Samuti peaks Euroopa kriitiliste toormete nõukogu tagama komisjoni ja liikmesriikide tehtavate stressitestide koordineerimise. Kui ühelgi liikmesriigil ei ole võimekust teha teatava strateegilise toorme puhul nõutavat stressitesti, peaks komisjon tegema selle ise. Komisjon peaks soovitama ka võimalikke strateegiaid, mille abil avaliku sektori asutused ja erasektoris osalejad saaksid maandada tarneriske, näiteks strateegiliste varude loomine või tarnete täiendav mitmekesistamine. Selleks et koguda seiremeetmete võtmiseks ja stressitestide tegemiseks vajalikku teavet, peaks komisjon koordineerima tegevust Euroopa kriitiliste toormete nõukogu asjaomase alalise allrühmaga ning liikmesriigid peaksid kindlaks tegema peamised turuosalised ja neid jälgima.

(46) Tarnehäirete riski maandamisel on oluline roll strateegilistel varudel, iseäranis kriitiliste toormete puhul. Kuigi komisjoni kavandatud ühtse turu hädaolukorra mehhanism võimaldaks selliste strateegiliste varude võimalikku suurendamist ühtse turu valvsusrežiimi käivitamisel, ei ole liikmesriikidel ega ettevõtetel kohustust luua oma strateegilisi varusid, et olla valmis tarnehäireteks. Lisaks puudub liidu tasandil koordineerimismehhanism, mis

([21]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2007. aasta direktiiv 2007/2/EÜ, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur (INSPIRE) (ELT L 108, 25.4.2007, lk 1).

võimaldaks koostada ühise hinnangu ja analüüsi võimalike kattuvuste ja koostoimete kohta. Kuna praegu selline teave puudub, peaksid liikmesriigid seega esimese sammuna esitama komisjonile teabe oma võimalike strateegiliste varude kohta ja nende olemasolu korral teabe selle kohta, kas neid haldavad avaliku sektori asutused või ettevõtjad liikmesriigi nimel. Selline teave peaks sisaldama ülevaadet iga strateegilise toorme puhul olemasolevate strateegiliste varude tasemest koondatud kujul, strateegiliste varude taseme edasistest väljavaadetest ning nende strateegiliste varude suhtes kohaldatavatest normidest ja menetlustest. Kõigi taotluste puhul tuleb tagada proportsionaalsus, arvesse võtta andmete kättesaadavaks tegemiseks vajalikke kulusid ja pingutusi ning mõju riigi julgeolekule, samuti tuleb ette näha sobivad tähtajad nõutava teabe esitamiseks. Liikmesriigid peaksid saama lisada analüüsi teavet ettevõtjate strateegiliste varude kohta, kuid see ei tähenda teabetaotlust. Komisjon peaks käitlema andmeid turvaliselt ja avalikustama teabe üksnes koondatud kujul. Teise sammuna peaks komisjon saadud teabe alusel ette nägema esialgse sihttaseme, mida tuleks käsitada liidu strateegiliste varude ohutu tasemena, arvestades asjakohaste strateegiliste toormete aastast kogutarbimist liidus. Liidu strateegiliste toormete olemasolevate strateegiliste varude ja üldiste strateegiliste varude taseme võrdlusest lähtudes saaks Euroopa kriitiliste toormete nõukogu, kes tegutseb kokkuleppel komisjoniga, seejärel avaldada liikmesriikidele mittesiduvaid arvamusi selle kohta, kuidas soodustada lähenemist, ning innustada neid looma oma strateegilisi varusid. Seejuures peaks Euroopa kriitiliste toormete nõukogu võtma arvesse vajadust säilitada strateegilisi toormeid kasutavatele era- või avalik-õiguslikele ettevõtjatele stiimulid strateegiliste varude suurendamiseks.

(47) Selleks et edendada täiendavat koordineerimist, peaks komisjon tagama liikmesriikide vajaliku konsulteerimise enne nende osalemist rahvusvahelistel foorumitel, kus kõnealuseid strateegilisi varusid võidakse arutada, eeskätt Euroopa kriitiliste toormete nõukogu asjaomase alalise allrühma kaudu. Samamoodi peaks komisjon käesoleva määruse ja muude horisontaalsete või temaatiliste õigusaktide vastastikuse täiendavuse suurendamiseks tagama, et kogutud ja koondatud andmed edastatakse valvsus- või kriisijuhtimismehhanismidele, näiteks kavandatava ühtse turu hädaolukorra mehhanismi nõuanderühmale, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/1781 ([22]) loodud Euroopa pooljuhtide nõukojale, komisjoni otsusega 2021/C 393 I/02 ([23]) loodud HERA juhatusele või komisjoni määrusega (EL) 2022/2372 ([24]) loodud tervisekriisinõukogule.

(48) Selleks et olla piisavalt valmis toimetulekuks tarnehäiretega, peaksid liidus strateegiliste toormete abil strateegilise tehnoloogia tootmisega tegelevad suurettevõtted tegema oma tarneahelate riskihindamise. Nii tagatakse, et strateegiliste toormete tarneriske võetakse arvesse ja et vajaduse korral töötatakse välja asjakohased strateegiad riskide maandamiseks, et olla tarnehäireteks paremini ette valmistatud. Niisugused suurettevõtjad peaksid riskihindamisel kaardistama oma strateegiliste toormete päritolu, analüüsima tegureid, mis võivad mõjutada nende tarnimist, ning hindama nende haavatavust tarnehäirete suhtes. Haavatavuste avastamise korral peaksid kindlakstehtud suurettevõtjad tegema pingutusi nende leevendamiseks. Riskihindamine peaks põhinema andmetel, mille ettevõtted on saanud oma tarnijatelt, ja kui sellised andmed ei ole kättesaadavad, siis võimalikult suurel määral andmetel, mis on üldsusele kättesaadavad või mille on avaldanud komisjon. Liikmesriikidel peaks olema võimalik nõuda, et riskihindamise aruanne edastataks ettevõtte nõukogule. Selleks et võtta arvesse vajadust kaitsta ärisaladusi ning piirata ettevõtete haavatavust, ei tohiks kõnealust aruannet avalikuks teha. Nende meetmete tulemusena tuleks suuremal määral võtta arvesse võimalike tarnehäirete kulusid, nägemata ette kindlaksmääratud maandamisstrateegiaid.

(49) Paljud strateegiliste toormete turud ei ole täielikult läbipaistvad ja on pakkumise poolel kontsentreeritud; see omakorda tugevdab müüjate läbirääkimispositsiooni ja toob ostjatele kaasa kõrgemad hinnad. Selleks et aidata liidus asuvate ettevõtjate jaoks hindu alandada, peaks komisjon looma süsteemi, mis võimaldab huvitatud ostjate nõudluse koondada. Selleks et vältida siseturul konkurentsile ebaproportsionaalse mõju avaldamist, peaks komisjon Euroopa kriitiliste toormete nõukoguga konsulteerides hindama süsteemi mõju turule iga süsteemi lisatava strateegilise toorme puhul. Sellise süsteemi väljatöötamisel peaks komisjon arvesse võtma kogemusi, mis on saadud sarnaste

([22]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. septembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/1781, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa pooljuhiökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2021/694 (kiibimäärus) (ELT L 229, 18.9.2023, lk 1).

([23]) Komisjoni 16. septembri 2021. aasta otsus 2021/C 393 I/02 ELi tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutuse loomise kohta (ELT C 393 I, 29.9.2021, lk 3).

([24]) Nõukogu 24. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2372 selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiinivahenditega varustatus liidu tasandi rahvatervisealases hädaolukorras (ELT L 314, 6.12.2022, lk 64).

ettevõtmiste käigus, eeskätt gaasi ühisostmisel nõukogu määruse (EL) 2022/2576 ([25]) alusel. Kõik kõnealuse mehhanismi alusel võetavad meetmed peaksid olema kooskõlas liidu konkurentsiõigusega.

(50) Käesolevas määruses sisalduvad sätted seire ja strateegiliste varude kohta ei too kaasa riigisiseste õigusnormide ühtlustamist ega asenda kehtivaid mehhanisme. Seire ja riskivalmidusega seotud stiimulid peaksid olema kooskõlas liidu õigusega. Strateegiliste ja kriitiliste toormete suhtes võidakse kriisi või ohu korral kohaldada selliseid liidu õigusakte nagu kavandatav ühtse turu hädaolukorra mehhanismi määrus, mille eesmärk on ennetada siseturu toimimist mõjutavaid kriise, nendele kriisidele reageerida ja leevendada nende mõju, või määrus (EL) 2022/2372, niivõrd kui need toormed kuuluvad kõnealuste õigusaktide kohaldamisalasse. Komisjon peaks tagama käesoleva määruse ja liidu kriisivahendite vastastikuse täiendavuse ja sidususe kõnealuste õigusaktidega loodud asjakohaste nõuande- ja juhtorganite vahelise teabevahetuse abil.

(51) Enamik kriitilisi toormeid on metallid, mida on põhimõtteliselt võimalik lõputult ringlusse võtta, ehkki mõnikord võivad kvaliteediomadused halveneda. See pakub võimalust kujundada rohepöörde taustal välja tõeline ringmajandus, suurendades samal ajal kriitiliste toormete kättesaadavust ja aidates seeläbi kaasa tarnekindluse tagamisele. Pärast algset etappi, mille käigus nõudlus uue tehnoloogia arendamiseks vajalike kriitiliste toormete järele kiiresti kasvab ning see nõudlus rahuldatakse endiselt peamiselt esmase kaevandamise ja töötlemise abil, peaks ringlussevõtt üha rohkem vähendama esmase kaevandamise vajadust ja sellega kaasnevat mõju. Seejuures tuleks säilitada liidu kõrgetasemeline ringlussevõtuvõimsus tänu teiseste kriitiliste toormete tugevale turule. Praegu aga on enamiku kriitiliste toormete puhul ringlussevõtu määrad madalad ning jäätmevooge, näiteks patareisid ja akusid, elektri- ja elektroonikaseadmeid ning sõidukeid, veetakse ringlussevõtu eesmärgil kolmandatesse riikidesse. Ringlussevõtu süsteemid ja tehnoloogia ei ole sageli kohandatud nende toormete erisustele. Innovatsioonil on oluline roll kriitiliste toormete vajaduse ja tarnenappuse riskide vähendamisel ning niisuguse ringlussevõtu tehnoloogia arendamisel, mille eesmärk on eraldada kriitilisi toormeid jäätmetest nõuetekohaselt ja ohutult. Seega tuleb kiiresti võtta meetmeid, et tegeleda eri teguritega, mis takistavad kasutamast ringmajanduse potentsiaali.

(52) Liikmesriikidele jääb ringluspõhisuse, näiteks jäätmete kogumise ja käitlemise süsteemide valdkonnas oluline pädevus. Neid pädevusi tuleks ära kasutada, et tõsta selliste jäätmevoogude kogumise ja ringlussevõtu määra, millel on suur kriitiliste toormete, sealhulgas elektroonikaromude eraldamise potentsiaal; selleks saaks kasutada näiteks finantsstiimuleid, nagu allahindlused, rahalised tasud või tagatisrahasüsteemid, säilitades samal ajal siseturu terviklikkuse. Selleks et suurendada teiseste kriitiliste toormete kasutamist, võiks see hõlmata ka diferentseeritud tootjavastutuse tasusid, tingimusel et sellised tasud on sätestatud riigisiseses õiguses, et tuua kasu toodetele, mis sisaldavad suuremal määral ringlussevõetud jäätmetest eraldatud teiseseid kriitilisi toormeid kooskõlas liidu õiguses kehtestatud keskkonnastandarditega. Sellised jäätmetest eraldatud teisesed kriitilised toormed peaksid hõlmama niisuguste kolmanda riigi standarditega kooskõlas olevat eraldamist, mis pakuvad liidu standarditega samaväärset kaitset. Samuti peaksid liikmesriikide ametiasutused tegema olukorra parandamiseks pingutusi kriitiliste toormete ja neid sisaldavate toodete ostjatena, kusjuures riiklike teadus- ja innovatsiooniprogrammide raames eraldatakse märkimisväärseid ressursse, et parandada kriitiliste toormete ringluspõhisuse ja ka materjalitõhususega seotud teadmiste ja tehnoloogia taset. Kokkuvõtteks peaksid liikmesriigid selleks, et edendada kriitiliste toormete eraldamist kaevandamisjäätmetest, parandama teabe kättesaadavust ning kõrvaldama õiguslikud, majanduslikud ja tehnilised takistused. Ühe võimaliku lahendusena peaksid liikmesriigid kaaluma ettevõtjate ja liikmesriigi vahelisi riskijagamismehhanisme, et edendada suletud jäätmehoidlatest pärit jäätmete taaskasutamist. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu peaks hõlbustama ka parimate tavade vahetamist liikmesriikide vahel nende riiklike programmide kavandamise ja rakendamise valdkonnas.

(53) Toormeid on kaevandatud paljudes liidu piirkondades ja seega leidub märkimisväärses koguses kaevandamisjäätmeid suletud jäätmehoidlates, mille puhul ei ole kriitiliste toormete eraldamise potentsiaali üldjuhul hinnatud, arvestades, et nende majanduslik tähtsus on hakanud suurenema alles hiljuti. Kriitiliste toormete eraldamine kaevandamisjäätmete hoidlatest võimaldab suurendada liidu võimsust, luues samal ajal majanduslikku väärtust ja töökohti ajaloolistes kaevanduspiirkondades, mida tihtipeale mõjutab deindustrialiseerimine ja taandareng. Asjaolu, et kriitiliste toormete sisaldusele ei pöörata piisavalt tähelepanu ja selle kohta on vähe teavet, eeskätt suletud jäätmehoidlate puhul, on peamine tegur, mis takistab kaevandamisjäätmetest kriitiliste toormete eraldamise potentsiaali ulatuslikumat ärakasutamist.

([25]) Nõukogu 19. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2576, millega suurendatakse solidaarsust gaasi ostmise parema koordineerimise, usaldusväärsete hinna võrdlusaluste ja piiriülese gaasikaubanduse abil (ELT L 335, 29.12.2022, lk 1).

(54) Kriitiliste toormete eraldamine kaevandamisjäätmete hoidlatest peaks moodustama osa nende jäätmehoidlate jäätmete taaskasutamisest. Direktiivis 2006/21/EÜ on sätestatud ranged nõuded keskkonna ja inimeste tervise kaitseks kaevandustööstuse jäätmekäitluses. Ehkki need ranged nõuded tuleks säilitada, on asjakohane kehtestada lisameetmed, et suurendada võimalikult palju kriitiliste toormete eraldamist kaevandamisjäätmetest.

(55) Nii juba tegutsevate kui ka uute kaevandamisjäätmete hoidlate käitajad peaksid tegema esialgse majandusliku hindamise uuringu, milles keskendutakse kriitiliste toormete eraldamisele jäätmehoidlas olevatest ja tekkivatest kaevandamisjäätmetest. Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2008/98/EÜ ([26]) sätestatud jäätmehierarhiaga peaks olema esmatähtis kriitilisi toormeid sisaldavate jäätmete teket vältida, eraldades kriitilised toormed kaevandatud materjalidest enne, kui need muutuvad jäätmeteks. Selle uuringu koostamisel peaksid ettevõtjad koguma vajaliku teabe, sealhulgas kaevandamisjäätmetes sisalduvate kriitiliste toormete sisaldused ja kogused, ning hindama mitut protsesside, tegevuse või ärikokkulepetega seotud valikuvarianti, mis võivad võimaldada kriitilisi toormeid majanduslikult elujõulisel viisil taaskasutada. See kohustus lisandub kohustustele, mis on sätestatud direktiivis 2006/21/EÜ ja selle direktiivi ülevõtmiseks võetud riigisisestes meetmetes, ning on vahetult kohaldatav. Selle kohustuse täitmisel peaksid ettevõtjad ja pädevad asutused püüdma viia halduskoormuse miinimumini ja menetlused võimaluste piires koondada.

(56) Kuna praegu ei ole suletud kaevandamisjäätmete hoidlatest kriitiliste toormete eraldamise potentsiaali kohta piisavalt teavet, peaksid liikmesriigid kooskõlas liidu konkurentsireeglitega looma andmebaasi, mis sisaldab kogu asjakohast teavet, et edendada taaskasutamist, eeskätt kriitiliste toormete koguse ja sisalduse kohta selliste jäätmehoidlate jäätmetes. See teave tuleks teha üldsusele kättesaadavaks kasutajasõbralikus vormis ja digitaalsel kujul, et pakkuda juurdepääsu üksikasjalikumale tehnilisele teabele. Selleks et hõlbustada kasutajasõbralikku juurdepääsu teabele, võiksid liikmesriigid näiteks luua kontaktpunkti, et tagada võimalus vahetada täpsemat teavet kriitiliste toormete taaskasutamise projektide arendajatega. Andmebaas tuleks välja töötada nii, et võimalikud projektiarendajad saaksid hõlpsasti kindlaks teha jäätmehoidlad, mille puhul on suur potentsiaal majanduslikult elujõuliseks taaskasutamiseks. Piiratud ressursside paremaks suunamiseks peaksid liikmesriigid koguma teavet etapiviisiliselt ja korraldama keerukamad teabekogumisetapid üksnes nende jäätmehoidlate puhul, mis on kõige perspektiivikamad. Teabe kogumise eesmärk peaks olema pakkuda kaevandamisjäätmete hoidlate kohta täpset ja esindavat teavet ning saada võimalikult hea ülevaade kriitiliste toormete taaskasutamise potentsiaalist.

(57) Paljud eri tooted sisaldavad püsimagneteid, sealhulgas tuuleturbiinid ja elektrisõidukid, mis on olulisimad ja kõige kiiremini kasvavad rakendused, ent ka muud tooted, nagu magnetresonantstomograafia seadmed, tööstusrobotid, kergtranspordivahendid, külmageneraatorid, soojuspumbad, elektrimootorid, tööstuslikud elektripumbad, automaatpesumasinad, trummelkuivatid, mikrolaineahjud, tolmuimejad ja nõudepesumasinad, mis sisaldavad suurtes kogustes materjale, mida saaks taaskasutada. Elektrimootorid peaksid olema hõlmatud ka siis, kui need sisalduvad muudes toodetes. Enamik püsimagneteid, eeskätt kõige võimsamat tüüpi magnetid, sisaldavad kriitilisi toormeid, näiteks neodüüm, praseodüüm, düsproosium ja terbium, boor, samaarium, nikkel või koobalt. Neid on küll võimalik ringlusse võtta, kuid liidus tehakse seda praegu vaid väikeses mahus või üksnes teadusprojektide raames. Seega tuleks ringluspõhisuse suurendamisel käsitada püsimagneteid prioriteetse tootena, edendades seeläbi püsimagnetite järelturgu ja tagades kriitiliste toormete tarnekindluse.

(58) Püsimagnetite tulemusliku ringlussevõtu tagamiseks peaks ringlussevõtjatele olema eelkõige kättesaadav vajalik teave tootes sisalduvate püsimagnetite koguse, tüübi, keemilise koostise, asukoha ning kasutatud pinde, liimide ja lisaainete kohta, samuti teave selle kohta, kuidas püsimagneteid tootest ohutult eemaldada. Selleks et püsimagnetite ringlussevõtt oleks majanduslikult tasuv, tuleks liidu turule lastavates toodetes sisalduvate püsimagnetite puhul lisaks järk-järgult suurendada ringlussevõetud toormete sisaldust. Esimeses etapis tuleks tagada ringlussevõetud materjali sisaldust käsitleva teabe läbipaistvus ning seejärel tuleks kehtestada ringlussevõetud materjali miinimumsisaldus, lähtudes asjakohase sisalduse ja tõenäolise mõju eriotstarbelisest hindamisest.

(59) Paljude liidu turul müüdavate kriitiliste toormete puhul tõendab tootmise ja tarneahela kestlikkust sertifikaat. Sertifikaate on võimalik saada mitmesuguste avaliku ja erasektori sertifitseerimiskavade alusel; kuna need kavad on oma ulatuselt ja ranguselt erinevad, võib esineda segadust selle suhtes, mida sellise sertifitseerimise alusel liidu turule

([26]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

lastud kriitiliste toormete suhtelise kestlikkuse kohta esitatud väited endast kujutavad ja kas need peavad paika. Komisjonil peaks olema õigus võtta vastu rakendusakte, millega tunnustatakse usaldusväärseks peetavaid sertifitseerimiskavasid ning tagatakse asjakohastele ametiasutustele ja turuosalistele ühtne alus kriitiliste toormete kestlikkuse hindamiseks. Tunnustada tuleks üksnes selliseid sertifitseerimiskavasid, mis sisaldavad sätteid sõltumatu kolmanda isiku tehtava vastavuskontrolli ja vastavuse seire kohta. Keskkonnakaitse osas peaksid sertifitseerimiskavad hõlmama riske, mis on seotud näiteks õhu, vee, pinnase, elurikkuse ja jäätmekäitlusega. Kestlikkuse kõiki mõõtmeid käsitlevad nõuded peaksid tagama kõrgetasemelise sotsiaal- ja keskkonnakaitse ning olema kooskõlas liidu õigusega või rahvusvaheliste õigusaktidega, mis on loetletud lisas. Selleks et tagada tõhusad menetlused, peaks strateegilise projekti tunnustamist taotlevatel projektiarendajatel olema võimalus tugineda tunnustatud sertifitseerimiskavas osalemisele kui asjakohasele tõendile, et tõendada projekti kestlikku rakendamist, millega aidatakse kaasa kriitiliste toormete ohututele ja kestlikele tarnetele. Selle võimaluse kasutamisel peaksid tunnustatud sertifitseerimiskavad hõlmama kõiki kestlikkuse mõõtmeid. Selliste sertifitseerimiskavade tunnustamisel peaks komisjon võtma arvesse kogemusi, mis on saadud sertifitseerimiskavade hindamisel muude liidu õigusaktide alusel, eelkõige seoses sarnaste kavade hindamisega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2017/821 ([27]) ning (EL) 2023/1542 ([28]) kontekstis.

(60) Kriitiliste toormete tootmine väärtusahela eri etappides põhjustab keskkonnamõju nii kliimale, veele, pinnasele, loomastikule kui ka taimestikule. Selleks et kõnealust kahju vähendada ja pakkuda stiimuleid kestlikumate kriitiliste toormete tootmiseks, tuleks komisjonile anda volitus töötada välja kriitiliste toormete keskkonnajalajälje arvutamise süsteem, sealhulgas kontrollimenetlus, et liidu turule lastavate kriitiliste toormete keskkonnajalajälje teave tehtaks üldsusele kättesaadavaks ning et seega hõlbustataks kriitiliste toormete ringlust. Süsteemi väljatöötamisel tuleks arvesse võtta teaduslikult põhjendatud hindamismeetodeid ja olelusringi hindamise valdkonna rahvusvahelisi standardeid. Kriitilise toorme keskkonnajalajälje deklaratsiooni esitamise nõue peaks kehtima üksnes juhul, kui eriotstarbelise hindamise alusel on järeldatud, et see aitaks kaasa liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele, hõlbustades väiksema keskkonnajalajäljega kriitiliste toormete hankimist, ning et see ei avaldaks ebaproportsionaalset mõju kaubandusvoogudele ega majanduslikele kuludele. Pärast asjaomaste arvutamisreeglite vastuvõtmist peaks komisjon välja töötama kriitiliste toormete keskkonnajalajälje tulemusklassid, mis võimaldavad potentsiaalsetel ostjatel hõlpsasti võrrelda kättesaadavate kriitiliste toormete suhtelist keskkonnajalajälge ning suunata turu kestlikumate toormete poole. Kriitiliste toormete müüjad peaksid tagama, et nende klientidele on kättesaadav keskkonnajalajälje deklaratsioon. Läbipaistev teave liidu turule lastavate kriitiliste toormete suhtelise jalajälje kohta võib toetada ka muid liidu ja riigi tasandi poliitikavaldkondi, näiteks stiimuleid või keskkonnahoidliku riigihanke kriteeriume, ja soodustada seega väiksema keskkonnamõjuga kriitiliste toormete tootmist.

(61) Komisjoni soovituses (EL) 2021/2279 ([29]) toodud keskkonnajalajälje leidmise meetodite alusel saab välja töötada asjakohased arvutamisreeglid. Need põhinevad teaduslikult põhjendatud hindamismeetoditel, milles võetakse arvesse rahvusvahelise tasandi arengusuundumusi ja keskkonnamõju, sealhulgas kliimamuutused ning vee, õhu, pinnase, loodusvarade, maakasutuse ja toksilisusega seotud mõju.

(62) Vastutavad valmistajad peaksid hindama toodete või kriitiliste toormete vastavust püsimagnetite ringluspõhisuse parandamise nõuetele ning kriitiliste toormete keskkonnajalajälje deklaratsiooniga seotud nõuetele enne nende turulelaskmist ning riigi pädevad asutused peaksid tagama nende nõuete täitmise. Sellega seoses on asjakohased Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/1020 ([30]) ja direktiivi 2009/125/EÜ kohased vastavust ja turujärelevalvet käsitlevad sätted, mida tuleks seega kohaldada ka kõnealuste nõuete suhtes. Seepärast peaks komisjonil olema õigus võtta käesoleva määruse täiendamiseks vastu delegeeritud õigusakte, et tagada nende sätete

([27]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2017. aasta määrus (EL) 2017/821, millega kehtestatakse konflikti- ja riskipiirkondadest pärit tina, tantaali, volframi ja nende maakide ning kulla liidu importijatele tarneahelaga seotud hoolsuskohustus (ELT L 130, 19.5.2017, lk 1).

([28]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2023. aasta määrus (EL) 2023/1542, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid, millega muudetakse direktiivi 2008/98/EÜ ja määrust (EL) 2019/1020 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2006/66/EÜ (ELT L 191, 28.7.2023, lk 1).

([29]) Komisjoni 15. detsembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/2279 toodete ja organisatsioonide olelusringi keskkonnatoime mõõtmisel ja teatavakstegemisel kasutatavate keskkonnajalajälje määramise meetodite kasutamise kohta (ELT L 471, 30.12.2021, lk 1).

([30]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1020 turujärelevalve ja toodete vastavuse kohta ning millega muudetakse direktiivi 2004/42/EÜ ja määruseid (EÜ) nr 765/2008 ja (EL) nr 305/2011 (ELT L 169, 25.6.2019, lk 1).

kohaldamine, kui see on käesoleva määruse kontekstis asjakohane. Selleks et võimalikult suures ulatuses tuginetaks kehtivatele õigusraamistikele, tuleks kontrollida Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/858 ([31]) või Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 168/2013 ([32]) kohaselt tüübikinnitust vajavate toodete vastavust kehtiva tüübikinnitussüsteemi alusel.

(63) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1025/2012 ([33]) artikli 10 lõike 1 kohaselt peaks komisjon esitama ühele või mitmele Euroopa standardiorganisatsioonile taotluse koostada Euroopa standardid, mis toetaksid käesoleva määruse eesmärkide saavutamist.

(64) Selleks et viia ellu 2020. aasta kriitiliste toormete tegevuskava, on liit sõlminud kolmandate riikidega strateegilised toormepartnerlused. Tarnete mitmekesistamiseks tuleks neid pingutusi jätkata. Selleks et töötada välja ja tagada ühtne raamistik edasiste strateegiliste partnerluste sõlmimiseks, peaksid liikmesriigid ja komisjon Euroopa kriitiliste toormete nõukogus tehtava koostöö raames arutama muu hulgas seda, kas olemasolevad partnerlused aitavad saavutada seatud eesmärke ja millised kolmandad riigid peaksid olema uute partnerluste sõlmimisel esmatähtsad, samuti kõnealuste partnerluste sisu ning nende järjepidevust ja võimalikku koostoimet koostööga, mida liikmesriigid teevad asjaomaste kolmandate riikidega kahepoolselt. Seda tuleks teha aluslepingutest tulenevaid nõukogu õigusi piiramata. Liit peaks püüdma luua vastastikku kasulikke partnerlusi tärkavate turgude ja areneva majandusega riikidega, lähtudes strateegiast „Global Gateway“, et mitmekesistada toormete tarneahelat ja tagada nendes riikides tootmise lisaväärtus.

(65) Strateegilised projektid, mida viiakse ellu kolmandates riikides, eriti seal, kus puudub strateegiline partnerlus, võivad olla investorite jaoks eriti riskantsed ja sõltuvad sageli suurel määral kolmanda riigi poliitilisest toetusest. Seda probleemi saab leevendada suurema riskijagamisega huvitatud ettevõtjate vahel, kes tegutsevad liidu strateegilistes huvides. Seetõttu tuleks anda toetust ka selleks, et võimaldada ettevõtetel, sealhulgas siis, kui nad tegutsevad konsortsiumina, pääseda kolmandate riikide turgudele, mis ei ole hõlmatud strateegilise partnerluse ega vabakaubanduslepinguga, ilma et see piiraks Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 101 kohaldamist. Selline toetus võib hõlmata tugivõrgustiku pakkumist, et aidata neil luua kontakte asjakohases kolmandas riigis ning koguda teavet kohalike ja piirkondlike asjaolude kohta.

(66) Kui eesmärkide ning käesolevas määruses sätestatud võimsuse ja mitmekesistamisega seotud sihttasemete saavutamisel ei tehta edusamme, võib see osutada vajadusele võtta lisameetmeid. Seetõttu peaks komisjon nende eesmärkide ja sihttasemete saavutamiseks tehtavaid edusamme jälgima.

(67) Selleks et liikmesriikide halduskoormus oleks võimalikult väike, tuleks eri aruandekohustusi ühtlustada, ja komisjon peaks välja töötama vormi, mis võimaldaks liikmesriikidel täita projektide, maavarauuringute, seire või strateegiliste varudega seotud aruandekohustusi korrapäraselt avaldatava ühtse dokumendiga, mis võib olla konfidentsiaalne või piiratud kasutusega.

(68) Pädevate asutuste usaldusliku ja konstruktiivse koostöö tagamiseks liidu ja liikmesriikide tasandil peaksid kõik käesoleva määruse kohaldamises osalejad austama oma ülesannete täitmise käigus saadud teabe ja andmete konfidentsiaalsust. Komisjon ja riikide pädevad asutused, nende ametnikud, töötajad ja teised kõnealuste asutuste järelevalve all töötavad isikud ning ka liikmesriikide muude asutuste ametnikud ja töötajad ei tohiks avaldada käesoleva määruse alusel saadud või vahetatud teavet, kui selle teabe kohta kehtib ametisaladuse hoidmise kohustus. Seda nõuet tuleks kohaldada ka Euroopa kriitiliste toormete nõukogu suhtes. Käesoleva määruse kohaselt kogutud andmeid tuleks käidelda ja säilitada turvalises keskkonnas.

([31]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2018. aasta määrus (EL) 2018/858 mootorsõidukite ja mootorsõidukite haagiste ning nende jaoks ette nähtud süsteemide, osade ja eraldi seadmestike tüübikinnituse ja turujärelevalve kohta, ning millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 715/2007 ja (EÜ) nr 595/2009 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2007/46/EÜ (ELT L 151, 14.6.2018, lk 1).

([32]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. jaanuari 2013. aasta määrus (EL) nr 168/2013 kahe-, kolme- ja neljarattaliste sõidukite kinnituse ja turujärelevalve kohta (ELT L 60, 2.3.2013, lk 52).

([33]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määrus (EL) nr 1025/2012, mis käsitleb Euroopa standardimist ning millega muudetakse nõukogu direktiive 89/686/EMÜ ja 93/15/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/9/EÜ, 94/25/EÜ, 95/16/EÜ, 97/23/EÜ, 98/34/EÜ, 2004/22/EÜ, 2007/23/EÜ, 2009/23/EÜ ja 2009/105/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 87/95/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1673/2006/EÜ (ELT L 316, 14.11.2012, lk 12).

(69) Komisjonil peaks olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte selleks, et ajakohastada strateegiliste ja kriitiliste toormete loetelusid, sätestada liidu ringlussevõtu võimsuse sihttasemed, mis põhinevad jäätmetes saadaolevatel strateegilistel toormetel, kohandada teavet ja tõendeid, mida tuleb arvesse võtta strateegiliste projektide tunnustamiskriteeriumite täitmise hindamisel, kehtestama neodüümi, düsproosiumi, praseodüümi, terbiumi, boori, samaariumi, nikli ja koobalti miinimumsisalduse taaskasutatud tarbimisjärgsetes jäätmetes, mis peavad olema teatud toodetes sisalduvas püsimagnetis, kehtestama erinevate kriitiliste toormete keskkonnajalajälje arvutamis- ja kontrollireeglid ning kehtestama erinevate kriitiliste toormete keskkonnajalajälje tulemusklassid. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes ([34]) sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

(70) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused järgmistes küsimustes: a) nende vormide kindlaksmääramine, mida kasutatakse selleks, et esitada strateegiliste projektide tunnustamise taotlusi, strateegiliste projektide eduaruandeid, riiklikke maavarauuringute programme ning liikmesriikide aruandeid maavarauuringute, seire, strateegiliste varude ja ringluspõhisuse kohta; b) selle kindlaksmääramine, milliseid tooteid, komponente ja jäätmevoogusid käsitatakse asjakohast kriitiliste toormete taaskasutamise potentsiaali omavana, ja c) kriitiliste toormete kestlikkusega seotud kavade tunnustamise kriteeriumide ja nende kohaldamise korra kindlaksmääramine. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011 ([35]).

(71) Selleks et tagada käesolevas määruses sätestatud kohustuste täitmine, peaksid liikmesriigid kohaldama karistusi nende ettevõtjate suhtes, kes ei täida oma kohustusi, sealhulgas riskivalmiduse ning projektiaruannete ja ringlussevõetavusega seotud teabe esitamise puhul. Seepärast on vaja, et liikmesriigid kehtestaksid riigisiseses õiguses mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused käesoleva määruse täitmata jätmise eest. Samuti peavad liikmesriigid tagama, et projektiarendajatel on kooskõlas riigisisese õigusega asjakohasel juhul juurdepääs halduslikule või kohtulikule kontrollile.

(72) Komisjon peaks käesolevat määrust hindama. Institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe punkti 22 kohaselt peaks selline hindamine põhinema viiel kriteeriumil, milleks on tõhusus, mõjusus, asjakohasus, ühtsus ja liidu lisaväärtus, ning see peaks olema aluseks võimalike edasiste meetmete mõju hindamisele. Komisjon peaks esitama Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele aruande käesoleva määruse rakendamise ning selle eesmärkide, sealhulgas võimsuse ja mitmekesistamisega seotud sihttasemete saavutamisel tehtud edusammude kohta. Samuti peaks kõnealune aruanne sisaldama hinnangut selle kohta, kas keskkonnajalajälje puhul on asjakohane kehtestada maksimaalsed künnised, tuginedes kriitiliste toormete keskkonnajalajälje teabe läbipaistvusega seotud meetmete rakendamisele. Komisjon peaks hindama ka seda, kas oleks vaja kehtestada sihttasemed 2040. ja 2050. aastaks ning konkreetsete strateegiliste toormete jaoks, käesoleva määruse kooskõla liidu keskkonnaõigusega, eelkõige strateegiliste projektide eelisstaatuse seisukohast, käesoleva määruse kohaselt loodava ühisostmise süsteemi mõju konkurentsile siseturul ning seda, kas on asjakohane kehtestada lisameetmeid jäätmete kogumise, sortimise ja töötlemise suurendamiseks, pöörates erilist tähelepanu vanametallile.

(73) Kui mõni käesoleva määrusega ette nähtud meede kujutab endast riigiabi, ei piira selliseid meetmeid käsitlevad sätted ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist.

(74) Kuna käesoleva määruse eesmärke – parandada siseturu toimimist ja kehtestada sel otstarbel raamistik, et tagada liidu juurdepääs kriitiliste toormete kindlatele, säilenõtketele ja kestlikele tarnetele, edendades muu hulgas tõhusust ja ringlust kogu väärtusahela ulatuses – ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid meetme ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale,

([34]) ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

([35]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

1. PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese ja eesmärgid

1. Käesoleva määruse üldeesmärk on parandada siseturu toimimist ja kehtestada sel otstarbel raamistik, et tagada liidu juurdepääs kriitiliste toormete kindlatele, vastupidavatele ja kestlikele tarnetele, sealhulgas edendades kogu väärtusahelas tõhusust ja ringlust.

2. Lõikes 1 osutatud üldeesmärgi saavutamiseks kehtestatakse käesolevas määruses meetmed, mille eesmärk on:

a) vähendada kriitiliste toormetega seotud tarnehäirete ohtu, mis tõenäoliselt moonutavad konkurentsi ja killustavad siseturgu, eelkõige tehes kindlaks strateegilised projektid, mis aitavad vähendada sõltuvust ja mitmekesistada importi, ja toetades neid projekte, ning tehes pingutusi tehnoloogia arengu ja ressursitõhususe ergutamiseks, et vähendada kriitiliste toormete tarbimise eeldatavat suurenemist liidus;

b) parandada liidu võimekust jälgida ja maandada kriitiliste toormetega seotud tarneriski;

c) tagada liidu turule lastud kriitiliste toormete ja kriitilisi toormeid sisaldavate toodete vaba liikumine, tagades samal ajal muu hulgas nende ringluspõhisuse parandamise teel keskkonnakaitse ja kestlikkuse kõrge taseme;

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „toore“ – töödeldud või töötlemata olekus aine, mida kasutatakse sisendina vahe- või lõpptoodete valmistamiseks, välja arvatud ained, mida kasutatakse valdavalt toidu, sööda või kütusena;

2) „toormete väärtusahel“ – kõik tegevused ja protsessid, mis on seotud toormete maavarauuringute, kaevandamise, töötlemise ja ringlussevõtuga;

3) „maavarauuringud“ – kõik tegevused, mille eesmärk on teha kindlaks maavarade ilmingud ja selgitada välja nende omadused;

4) „kaevandamine“ – maakide, mineraalide ja taimsete saaduste ammutamine nende algsest looduslikust asukohast peamise toote või kõrvaltootena, sealhulgas maapõues asuvate ja veealuste leiukohtade, merevee ja puude maavarailmingutest;

5) „liidu kaevandamisvõimsus“ – liidusisese strateegilisi toormeid sisaldavate maakide, mineraalide, taimsete saaduste ja kontsentraatide kaevandamise (sealhulgas töötlemistegevus, mis tavapäraselt toimub kaevanduskohas või selle läheduses) maksimaalsete iga-aastaste tootmismahtude koondnäitaja;

6) „maavarailming“ – mis tahes üksik mineraal või mineraalide kombinatsioon, mis esineb võimalikku majanduslikku huvi pakkuva massi või maardlana;

7) „varud“ – kõik maavarailmingud, mida on teatud turukontekstis majanduslikult tasuv kaevandada;

8) „töötlemine“ – kõik füüsikalised, keemilised ja bioloogilised protsessid, mille käigus maakidest, mineraalidest, taimsetest saadustest või jäätmetest saadud toore töödeldakse ümber puhtaks metalliks, sulamiks või muule majanduslikult kasutuskõlblikule kujule, sealhulgas rikastamine, eraldamine, sulatamine ja rafineerimine, välja arvatud metalli töötlemine ja edasine muundamine vahe- ja lõpptoodeteks;

9) „liidu töötlemisvõimsus“ – liidusisese strateegiliste toormete töötlemise (v.a tegevus, mis tavapäraselt toimub kaevanduskohas või selle läheduses) maksimaalsete iga-aastaste tootmismahtude koondnäitaja;

10) „ringlussevõtt“ – ringlussevõtt direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 esimese lõigu punkti 17 tähenduses;

11) „liidu ringlussevõtuvõimsus“ – liidusisese strateegiliste toormete taastöötlemisjärgse ringlussevõtu (sealhulgas jäätmete sortimine ja eeltöötlemine ning jäätmete töötlemine teiseseks toormeks) maksimaalsete iga-aastaste tootmismahtude koondnäitaja;

12) „aastane strateegiliste toormete tarbimine“ – liidus asutatud ettevõtjate poolt töödeldud kujul tarbitavate strateegiliste toormete (v.a liidu turule lastud vahe- või lõpptoodetes sisalduvad strateegilised toormed) koguse koondnäitaja;

13) „tarnerisk“ – II lisa 2. jao kohaselt arvutatud tarnerisk;

14) „kriitilise toorme projekt“ – planeeritav rajatis, olemasoleva rajatise oluline laiendus või uue kasutusotstarbe saanud rajatis, kus kaevandatakse, töödeldakse või võetakse ringlusse kriitilisi toormeid;

15) „väljaostja“ – ettevõtja, kes on sõlminud projektiarendajaga väljaostulepingu;

16) „väljaostuleping“ – ettevõtja ja projektiarendaja vaheline lepinguline kokkulepe, millega ettevõtja võtab kohustuse osta teatav osa konkreetse toorme projektiga kindlal ajavahemikul toodetavatest toormetest või projektiarendaja võtab kohustuse pakkuda ettevõtjale võimalust seda teha;

17) „projektiarendaja“ – toormeprojekti välja töötav ettevõtja või ettevõtjate konsortsium;

18) „loamenetlus“ – menetlus, mis hõlmab kõiki asjaomaseid kriitilise toorme projekti ehitustööde ja käitamise lubasid, sealhulgas ehitusload, kemikaalide käitlemise ja võrguga liitumise load, ning vajaduse korral keskkonnahindamisi ja -lubasid; selle alla kuuluvad kõik taotlused ja menetlused alates kinnitusest, et taotlus on täielik, kuni selleni, mil asjaomane ühtne kontaktpunkt teeb teatavaks tervikotsuse menetluse tulemuse kohta;

19) „tervikotsus“ – liikmesriigi asutuste tehtud otsus või otsuste kogum, millega otsustatakse, kas projektiarendajale antakse luba ellu viia kriitilise toorme projekti, ilma et see piiraks otsuste tegemist kaebuste menetlemisel;

20) „riiklik programm“ – kogu riigi territooriumi hõlmav riiklik programm või programmide kogum, mille on koostanud ja vastu võtnud asjakohased riiklikud või piirkondlikud asutused;

21) „üldgeoloogiline uurimistöö“ – riigi või piirkondlikul tasandil elluviidav maavarade uurimine, v.a maavara detailuuringud;

22) „maavara detailuuring“ – konkreetse maavarailmingu üksikasjalik uurimine;

23) „prognooskaart“ – kaart, millele on märgitud piirkonnad, kus tõenäoliselt leidub konkreetse toorme ilminguid;

24) „tarnehäire“ – toorme kättesaadavuse ootamatu märkimisväärne vähenemine või toorme hinna märkimisväärne tõus, mis ületab tavapärast turuhinna volatiilsust;

25) „toormete tarneahel“ – kõik toormete väärtusahela tegevused ja protsessid kuni etapini, mil tooret kasutatakse sisendina vahe- või lõpptoodete valmistamiseks;

26) „maandamisstrateegiad“ – ettevõtja välja töötatud põhimõtted, mille eesmärk on vähendada tarnehäire tõenäosust kriitilise toorme tarneahelas või leevendada sellise tarnehäire tõttu tekkivat kahju oma majandustegevusele;

27) „peamised turuosalised“ – liidu kriitiliste toormete tarneahela ettevõtjad ning kriitilisi toormeid tarbivad järgneva etapi ettevõtjad, kelle usaldusväärne toimimine on kriitiliste toormete tarnimiseks hädavajalik;

28) „strateegilised varud“ – avalik-õigusliku või eraõigusliku ettevõtja ükskõik mis kujul ladustatava toorme kogus, mis võetakse kasutusele tarnehäire korral;

29) „suurettevõte“ – äriühing, millel oli viimasel majandusaastal, mille kohta on koostatud raamatupidamise aastaaruanne, keskmiselt üle 500 töötaja ja mille ülemaailmne netokäive oli üle 150 miljoni euro;

30) „strateegiline tehnoloogia“ – rohe- ja digipöördeks ning kaitse- ja lennundus-, sealhulgas kosmoserakendusteks vajalik peamine tehnoloogia;

31) „nõukogu“ – haldus- või järelevalveorgan, kes vastutab äriühingu tegevjuhtkonna järelevalve eest, või kui selline organ puudub, isik või isikud, kes täidavad samaväärseid ülesandeid;

32) „jäätmed“ – jäätmed direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 esimese lõigu punkti 1 tähenduses;

33) „kogumine“ – kogumine direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 punkti 10 tähenduses;

34) „töötlemine“ – töötlemine direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 esimese lõigu punkti 14 tähenduses;

35) „taaskasutamine“ – taaskasutamine direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 esimese lõigu punkti 15 tähenduses;

36) „korduskasutamine“ – korduskasutamine direktiivi 2008/98/EÜ artikli 3 esimese lõigu punkti 13 tähenduses;

37) „kaevandamisjäätmed“ – kaevandamisjäätmed direktiivi 2006/21/EÜ artikli 2 lõike 1 tähenduses;

38) „kaevandamisjäätmete hoidla“ – jäätmehoidla direktiivi 2006/21/EÜ artikli 3 esimese lõigu punkti 15 tähenduses;

39) „esialgne majanduslik hindamine“ – varajases etapis tehtav kontseptuaalne hindamine, milles käsitletakse kaevandamisjäätmetest kriitiliste toormete eraldamist hõlmava projekti võimalikku majanduslikku elujõulisust;

40) „magnetresonantstomograafia seade“ – mitteinvasiivne meditsiiniseade anatoomiliste piltide tegemiseks magnetväljade abil või mis tahes muu magnetväljadel põhinev seade, mida kasutatakse esemete sisemusest piltide tegemiseks;

41) „tuuleturbiin“ – maismaa- või avameretuuliku osa, mis muundab tiiviku mehaanilise energia elektrienergiaks;

42) „tööstusrobot“ – tööstusautomaatikas kasutatav paikne või teisaldatav automaatjuhitav, ümberprogrammeeritav ja mitmeotstarbeline manipulaator, millel on vähemalt kolm programmeeritavat telge;

43) „mootorsõiduk“ – määruse (EL) 2018/858 artikli 4 lõike 1 punktide a ja b kohane M- või N-kategooria sõiduk, mis on saanud tüübikinnituse;

44) „kergtranspordivahend“ – kerge ratassõiduk, mis töötab kas üksnes elektrimootori jõul või mootori jõul ja inimjõul, sealhulgas elektritõukerattad, elektrijalgrattad ja määruse (EL) nr 168/2013 artikli 4 kohased L-kategooria sõidukid, mis on saanud tüübikinnituse;

45) „külmageneraator“ – jahutussüsteemi osa, mis kutsub elektrilist auru kokkusurumise tsüklit kasutades esile temperatuurivahe ning võimaldab seega soojusenergia jahutatavast ruumist või protsessist ära juhtida;

46) „soojuspump“ – küttesüsteemi osa, mis kutsub elektrilist auru kokkusurumise tsüklit kasutades esile temperatuurivahe ning võimaldab seega varustada köetavat ruumi või protsessi soojusenergiaga;

47) „elektrimootor“ – seade, mis muundab elektrilise sisendvõimsuse mehaaniliseks väljundvõimsuseks teatava pöörlemiskiiruse ja pöördemomendiga pöörlemisena, kusjuures pöörlemiskiirus ja pöördemoment sõltuvad muu hulgas mootori sisendpinge sagedusest ja mootori pooluste arvust ja mille nimiväljundvõimsus on vähemalt 0,12 kW;

48) „automaatpesumasin“ – pesumasin, milles masinatäis pesu pestakse täielikult ära, ilma et kasutajal oleks üheski programmi etapis tarvis sekkuda;

49) „trummelkuivati“ – seade, milles kuivatatakse riideesemeid pööritamise teel pöörlevas trumlis, mida läbib kuumutatud õhk;

50) „mikrolaineahi“ – seade, mida kasutatakse toidu kuumutamiseks elektromagnetilise energia abil;

51) „tolmuimeja“ – seade, mis kogub puhastatavalt pinnalt osakesi seadme tekitatud alarõhuga õhujoaga;

52) „nõudepesumasin“ – seade, mis peseb ja loputab lauanõusid;

53) „püsimagnet“ – püsivalt, st ka välise magnetvälja puududes magnetiseerunud olekus magnet;

54) „andmekandja“ – lineaarne vöötkood, kahemõõtmeline sümbol või muu automaatse tuvastamise ja andmete kogumise vorming, mida saab lugeda seadme abil;

55) „toote kordumatu tunnuskood“ – tähemärkidest koosnev kordumatu jada toodete identifitseerimiseks;

56) „magneti pinne“ – materjalikiht, mida üldiselt kasutatakse selleks, et kaitsta magnetit korrosiooni eest;

57) „eemaldamine“ – käsitsi tehtav, mehaaniline, keemiline, termiline või metallurgiline käitlemine, mille tulemusel moodustavad asjaomased komponendid või materjalid ülejäänust selgesti eristuva väljundvoo või eristuva osa väljundvoost;

58) „ringlussevõtja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes teostab loa saanud käitluskohas ringlussevõttu;

59) „turul kättesaadavaks tegemine“ – äritegevuse käigus toote tasuline või tasuta tarnimine liidu turul turustamiseks, tarbimiseks või kasutamiseks;

60) „kriitilise toorme liik“ – turule lastud kriitiline toore, mida eristatakse töötlemisetapi, keemilise koostise, geograafilise päritolu või kasutatud tootmismeetodite alusel;

61) „turule laskmine“ – toote esmakordne liidu turul kättesaadavaks tegemine;

62) „vastavushindamine“ – menetlus, millega tõendatakse, kas artikli 28, 29 või 31 nõuded on täidetud;

63) „strateegiline partnerlus“ – kohustus, mille liit ja kolmas riik või ülemeremaa või -territoorium omavahel võtavad, et suurendada toormete väärtusahelaga seotud koostööd, ja mis kehtestatakse mittesiduva dokumendiga, milles määratakse kindlaks vastastikku huvi pakkuvad meetmed, mis võimaldavad nii liidule kui ka asjakohasele kolmandale riigile või ülemeremaale või -territooriumile kasulikke tulemusi;

64) „mitut sidusrühma hõlmav juhtimine“ – mitut liiki sidusrühmade, sealhulgas vähemalt kodanikuühiskonna ametlik, tähenduslik ja sisuline roll sertifitseerimiskava üle otsustamisel, mis on dokumenteeritud volituste, pädevuse või muude tõenditega, mis kinnitavad või toetavad mitme sidusrühma esindajate kaasamist sertifitseerimiskavasse.

2. PEATÜKK

STRATEEGILISED JA KRIITILISED TOORMED

Artikkel 3

Strateegiliste toormete loetelu

1. Strateegiliste toormetena käsitatakse I lisa 1. jaos loetletud toormeid, sealhulgas töötlemata kujul ja ükskõik millises töötlemisetapis toormeid ning toormeid, mis on muude kaevandamis-, töötlemis- või ringlussevõtuprotsesside kõrvalsaadused.

2. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakte I lisa 1. jao muutmiseks, et ajakohastada strateegiliste toormete loetelu.

Strateegiliste toormete ajakohastatud loetellu lisatakse hinnatavate toormete hulgast need toormed, mis on strateegilist tähtsust, prognoositavat nõudluse kasvu ja tootmismahu suurendamise raskust arvestades kõige kõrgema hinnanguga. Strateegiline tähtsus, prognoositav nõudluse kasv ja tootmismahu suurendamise raskus määratakse kindlaks I lisa 2. jao kohaselt.

3. Komisjon vaatab strateegiliste toormete loetelu läbi ja vajaduse korral ajakohastab seda hiljemalt 24. maiks 2027 ning seejärel iga kolme aasta tagant.

Artiklis 35 osutatud Euroopa kriitiliste toormete nõukogu taotlusel vaatab komisjon käesoleva määruse kohase seire ja stressitestimise põhjal loetelu läbi ja vajaduse korral ajakohastab strateegiliste toormete loetelu ka mis tahes muul ajal lisaks kavandatud läbivaatamistele.

Esimese lõigu kohase strateegiliste toormete loetelu esimese ajakohastamise raames hindab komisjon oma käesoleva artikli lõike 2 ja I lisa 2. jao kohasele hindamisele tuginedes eelkõige seda, kas sünteetiline grafiit peaks jääma strateegiliste toormete loetellu.

Artikkel 4

Kriitiliste toormete loetelu

1. Kriitiliste toormetena käsitatakse II lisa 1. jaos loetletud toormeid, sealhulgas töötlemata kujul ja ükskõik millises töötlemisetapis toormeid ning toormeid, mis on muude kaevandamis-, töötlemis- või ringlussevõtuprotsesside kõrvalsaadused.

2. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakte II lisa 1. jao muutmiseks, et ajakohastada kriitiliste toormete loetelu.

Kriitiliste toormete ajakohastatud loetelu sisaldab I lisa 1. jaos loetletud strateegilisi toormeid ja muid toormeid, mis vastavad tarneriski künnisele 1 ja majandusliku tähtsuse künnisele 2,8 või ületavad neid. Majanduslik tähtsus ja tarnerisk arvutatakse II lisa 2. jao kohaselt.

3. Komisjon vaatab kriitiliste toormete loetelu läbi ja vajaduse korral ajakohastab seda lõike 2 kohaselt hiljemalt 24. maiks 2027 ning seejärel vähemalt iga kolme aasta tagant.

3. PEATÜKK

LIIDU TOORMETE VÄÄRTUSAHELA TUGEVDAMINE

1. JAGU

Sihttasemed

Artikkel 5

Sihttasemed

1. Komisjon ja liikmesriigid tugevdavad strateegiliste toormete väärtusahela eri etappe käesolevas peatükis sätestatud meetmete abil, et:

a) tagada, et 2030. aastaks oleks liidu võimsus iga strateegilise toorme puhul oluliselt suurem ning et lõppkokkuvõttes oleks see ligilähedane või vastaks järgmistele sihttasemetele:

   i) liidu kaevandamisvõimsus on piisav, et kaevandada maake, mineraale või kontsentraate sellises koguses, et see katab vähemalt 10 % liidu aastasest strateegiliste toormete tarbimisest, niivõrd kui liidu varud seda võimaldavad;

   ii) liidu töötlemisvõimsus, sealhulgas kõigis töötlemise vahetappides, on piisav, et katta vähemalt 40 % liidu aastasest strateegiliste toormete tarbimisest;

   iii) liidu ringlussevõtuvõimsus, sealhulgas kõigis ringlussevõtu vaheetappides, on piisav, et katta vähemalt 25 % liidu aastasest strateegiliste toormete tarbimisest ning võtta iga strateegilist tooret jäätmetest ringlusse märkimisväärselt suurenevas koguses;

b) mitmekesistada liidu strateegiliste toormete importi sihiga tagada, et 2030. aastaks saaks liidu iga strateegilise toorme aastase tarbimise (ükskõik millises töötlemisetapis) katta mitmest kolmandast riigist või ülemeremaadest või -territooriumidelt pärit impordi abil ning et ühestki kolmandast riigist ei tarnitaks rohkem kui 65 % liidus aastas tarbitavast kõnealusest strateegilisest toormest.

2. Komisjon ja liikmesriigid teevad pingutusi, et ergutada tehnoloogilist arengut ja ressursitõhusust, et vähendada kriitilise tähtsusega toormete tarbimise eeldatavat suurenemist liidus allapoole artikli 44 lõikes 1 osutatud võrdlusprognoosi, kasutades selleks käesolevas jaos ja 5. peatüki 1. jaos sätestatud asjakohaseid meetmeid.

3. Komisjon võtab 1. jaanuariks 2027 kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakti, et täiendada käesolevat määrust, sätestades liidu ringlussevõtu võimsuse sihttasemed, mis on väljendatud osakaaluna asjaomastes jäätmevoogudes kättesaadavatest strateegilistest toormetest.

Esimese lõigu kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktides täpsustatakse jäätmevood ja neis sisalduvad strateegilised toormed, mille kohta on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2023/1542 ning direktiivides 2000/53/EÜ, ([36]) 2008/98/EÜ ja 2012/19/EL ([37]) sätestatud aruandlusnõuete alusel kättesaadav piisav teave asjakohaste jäätmemahtude ja nende strateegilise toorme sisalduse kohta, et oleks võimalik hinnata liidu ringlussevõtu suutlikkust osakaaluna asjaomastes jäätmevoogudes sisalduvatest strateegilistest toormetest.

Lisaks kehtestatakse esimese lõigu kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusaktidega liidu ringlussevõtuvõimsuse sihttase, mis põhineb iga strateegilise toorme ringlussevõtuvõimsusel teise lõigu kohaselt kindlaks määratud asjaomastes jäätmevoogudes.

Komisjon määrab kindlaks kolmandas lõigus osutatud ringlussevõtuvõimsuse sihttaseme, tuginedes järgmistele elementidele:

a) liidu praegune ringlussevõtuvõimsus, väljendatuna asjaomastest jäätmevoogudest kättesaadavate strateegiliste toormete osakaaluna;

b) mil määral saab nendest jäätmevoogudest strateegilisi toormeid taaskasutada, võttes arvesse tehnoloogilist ja majanduslikku teostatavust;

c) eesmärgid, mis on sätestatud muudes liidu õigusaktides, mis on seotud jäätmetest saadud strateegiliste toormete taaskasutamisega.

Komisjonil on õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte kooskõlas artikliga 38, et muuta käesolevat määrust, ajakohastades käesoleva lõike esimese lõigu kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusakte, kui artikli 48 lõikes 2 osutatud hindamise tulemusena saadakse teavet uute jäätmevoogude asjakohaste jäätmekoguste ja strateegilise toorme sisalduse kohta.

2. JAGU

Strateegilised projektid

Artikkel 6

Strateegiliste projektide tunnustamise kriteeriumid

1. Projektiarendaja taotluse alusel ja artiklis 7 sätestatud korra kohaselt tunnistab komisjon strateegilisteks projektideks toormeprojektid, mis vastavad järgmistele kriteeriumidele:

a) projekt aitaks liidus oluliselt suurendada strateegiliste toormete tarnekindlust;

b) projekt on tehniliselt teostatav või saab tehniliselt teostatavaks mõistliku aja jooksul ning projektiga seotud eeldatavat tootmismahtu saab piisava kindlusega hinnata;

c) projekti rakendataks kestlikult, eelkõige seoses keskkonnamõju seire, ennetamise ja minimeerimisega, sotsiaalselt kahjuliku mõju ennetamise ja minimeerimisega sotsiaalselt vastutustundlike tavade kasutamise teel, sealhulgas inimõiguste, põlisrahvaste ja töötajate õiguste austamisega, eelkõige sunniviisilise ümberasustamise korral, kvaliteetsete töökohtade loomise potentsiaaliga ning sisuka koostööga kohalike kogukondade ja asjaomaste sotsiaalpartneritega, ning läbipaistvate äritavade kasutamisega, mis hõlmab piisavaid vastavuskontrolli põhimõtteid, et ennetada avaliku halduse nõuetekohasele toimimisele avalduva kahjuliku mõju, sealhulgas korruptsiooni ja altkäemaksu ohtu ning see minimeerida;

d) liidus elluviidavate projektide puhul annaks projekti koostamine, rakendamine või selle raames tootmine piiriülest kasu, mis ulatuks väljapoole asjaomast liikmesriiki, sealhulgas järgneva etapi sektorites;

e) projektide puhul, mida viiakse ellu kolmandates riikides, mis on tekkivad turud või areneva majandusega riigid, oleks projekt kasulik nii liidule kui ka asjaomasele kolmandale riigile ja annaks selles kolmandas riigis lisaväärtust.

2. Komisjon hindab käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tunnustamiskriteeriumide täitmist III lisas sätestatud elementide ja tõendite põhjal.

([36]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. septembri 2000. aasta direktiiv 2000/53/EÜ kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta (EÜT L 269, 21.10.2000, lk 34).

([37]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta direktiiv 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta (ELT L 197, 24.7.2012, lk 38).

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakte III lisa muutmiseks, et viia elemendid ja tõendid, mida tuleb arvesse võtta käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tunnustamiskriteeriumide täitmise hindamisel, teaduse ja tehnika arenguga vastavusse või võtta arvesse muudatusi III lisa punktis 5 loetletud rahvusvahelistes õigusaktides või selliste uute rahvusvaheliste õigusaktide vastuvõtmist, mis on käesoleva artikli lõike 1 punktis c osutatud kriteeriumi täitmise seisukohast asjakohased.

3. Projekti tunnistamine strateegiliseks projektiks käesoleva artikli kohaselt ei mõjuta asjaomase projekti või projektiarendaja suhtes liidu, liikmesriigi või rahvusvahelise õiguse alusel kohaldatavaid nõudeid.

Artikkel 7

Taotlemine ja tunnistamine

1. Projektiarendaja esitab komisjonile kriitilise toorme projekti strateegiliseks projektiks tunnistamise taotluse. Taotlus sisaldab järgmist:

a) asjakohased tõendid artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumide täitmise kohta;

b) projekti liik vastavalt ÜRO ressursside raamklassifikatsioonile ja asjakohased tõendid;

c) projekti rakendamise ajakava, sealhulgas ülevaade projektiks vajalikest lubadest ja vastava loamenetluse seisust;

d) kava, mis sisaldab meetmeid üldsuse heakskiidu soodustamiseks, sealhulgas vajaduse korral meetmeid mõjutatud kogukondade sisuka kaasamise ja aktiivse osalemise hõlbustamiseks, kanalite loomist korduvaks suhtluseks kohalike kogukondade, organisatsioonide, sealhulgas sotsiaalpartnerite, ja asjaomaste asutustega, teadlikkuse suurendamise ja teavituskampaaniate korraldamist ning võimalike leevendus- ja hüvitusmehhanismide loomist;

e) teave kontrolli kohta projektis osalevate ettevõtjate üle vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 139/2004 ([38]) artikli 3 lõigete 2 ja 3 määratlusele, ja kui osalejate seas on mitu ettevõtjat, teave iga ettevõtja suhtelise osaluse üle projektis;

f) äriplaan, milles hinnatakse projekti majanduslikku elujõulisust;

g) hinnang projekti potentsiaali kohta luua kvaliteetseid töökohti ja projekti kvalifitseeritud tööjõu vajaduste ning oskuste täiendamist ja ümberõpet soodustava ning soolist võrdõiguslikkust edendava töökava kohta;

h) kolmandates riikides või ÜMTdes kaevandamist hõlmavate projektide puhul kava mõjutatud alade keskkonnaseisundi parandamiseks pärast ekspluateerimise lõppu, et taastada varasem keskkonnaseisund, võttes samas arvesse tehnilist ja majanduslikku teostatavust;

i) projektide puhul, mis on seotud üksnes töötlemise või ringlussevõtuga direktiivi 92/43/EMÜ või direktiivi 2009/147/EÜ kohaselt kaitstud aladel, kirjeldus tehniliselt sobivate alternatiivsete asukohtade kohta, mida projektiarendaja on hinnanud, ning selgitus, miks neid alternatiivseid asukohti ei peeta projekti asukohana sobivaks;

j) põlisrahvaid mõjutada võivate projektide puhul kava, mis hõlmab sisukat konsulteerimist mõjutatud põlisrahvastega nende õigustele avalduva kahjuliku mõju ennetamise ja minimeerimise üle ning asjakohasel juhul õiglast hüvitist neile rahvastele, samuti meetmeid konsulteerimise tulemuste põhjal tegutsemiseks.

Kui selle riigi õigus, mille territooriumi projekt puudutab, sisaldab sätteid esimese lõigu punktis j osutatud konsulteerimise kohta ja tingimusel, et konsulteerimine hõlmab kõiki neid kõnealuses punktis sätestatud eesmärke, võib kava vastavalt kohandada.

2. Hiljemalt 24. novembriks 2024 võtab komisjon vastu rakendusakti, millega kehtestatakse ühtne vorm, mida projektiarendajad peavad käesoleva artikli lõikes 1 osutatud taotluste esitamiseks kasutama. Ühtsel vormil võib olla märgitud, kuidas tuleb käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teavet väljendada. See rakendusakt võetakse vastu artikli 39 lõikes 2 osutatud nõuandemenetluse kohaselt.

Esimeses lõigus osutatud ühtse vormi täitmiseks nõutud dokumentide arv peab olema mõistlik.

([38]) Nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (EÜ ühinemismäärus) (ELT L 24, 29.1.2004, lk 1).

3. Komisjon hindab lõikes 1 osutatud taotlusi korrapäraste tähtpäevadega avatud projektikonkursi teel.

Esimene selline tähtpäev on hiljemalt 24. augustil 2024. Komisjon kehtestab tähtpäevad vähemalt neli korda aastas.

4. Komisjon teavitab taotlejaid 30 päeva jooksul pärast kohaldatavat tähtpäeva, kui ta leiab, et taotluses esitatud teave on täielik. Kui taotlus ei ole täielik, võib komisjon nõuda, et taotleja esitaks põhjendamatu viivituseta taotluse täiendamiseks vajaliku lisateabe, täpsustades, millist lisateavet nõutakse.

5. Komisjon teavitab Euroopa kriitiliste toormete nõukogu kõigist taotlustest, mida peetakse lõike 4 kohaselt täielikuks.

6. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu kohtub korrapäraste ajavahemike järel kooskõlas artikli 36 lõikega 5, et õiglase ja läbipaistva menetluse käigus arutada, kas kavandatav projekt vastab artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele, ning esitada selle kohta arvamus.

Komisjon esitab Euroopa kriitiliste toormete nõukogule enne käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud koosolekuid hinnangu selle kohta, kas kavandatavad projektid vastavad artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele.

7. Komisjon edastab täieliku taotluse liikmesriigile, kolmandale riigile või ÜMT-le, mille territooriumi kavandatav projekt puudutab.

8. Kui liikmesriik, mille territooriumi kavandatav projekt puudutab, on kavandatavale projektile strateegilise staatuse andmise vastu, ei kaaluta projekti tunnistamist strateegiliseks projektiks. Asjaomane liikmesriik esitab oma vastuväite põhjendused lõikes 6 osutatud arutelude käigus.

Kolmandates riikides või ÜMTdes elluviidavate strateegiliste projektide puhul jagab komisjon saadud taotlust kolmanda riigi või ÜMTga, mille territooriumi kavandatav projekt puudutab. Komisjon ei kiida taotlust heaks enne, kui ta on saanud asjaomaselt kolmandalt riigilt sõnaselge heakskiidu.

9. Võttes arvesse lõikes 6 osutatud Euroopa kriitiliste toormete nõukogu arvamust, võtab komisjon 90 päeva jooksul pärast taotluse täielikkuse kinnitamist vastavalt lõikele 4 vastu otsuse projekti strateegiliseks projektiks tunnistamise kohta ja teavitab sellest taotlejat.

Komisjoni otsus peab olema põhjendatud. Komisjon esitab oma otsuse Euroopa kriitiliste toormete nõukogule ja liikmesriigile või kolmandale riigile, kelle territooriumi projekt puudutab.

10. Erandjuhtudel, kui taotluse laad, keerukus või maht seda nõuab või kui enne konkreetset tähtpäeva saadud taotluste arv on liiga suur, et taotluseid lõikes 9 osutatud tähtaja jooksul menetleda, võib komisjon igal üksikjuhul eraldi ja hiljemalt 20 päeva enne lõikes 9 osutatud taotluse tähtaja möödumist seda tähtaega pikendada maksimaalselt 90 päeva võrra. Sel juhul teavitab komisjon projektiarendajat kirjalikult pikendamise põhjusest ja otsuse tähtajast.

11. Kui komisjon leiab, et strateegiline projekt ei vasta enam artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele või kui selle tunnustamine põhines taotlusel, mis sisaldas sellisel määral ebaõiget teavet, et see mõjutab vastavust artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele, võib ta Euroopa kriitiliste toormete nõukogu arvamust arvesse võttes tühistada projekti tunnistamise strateegiliseks projektiks.

Enne tunnistamise tühistamise otsuse vastuvõtmist esitab komisjon projektiarendajale otsuse põhjused, projektiarendajale antakse võimalus vastata ja komisjon võtab projektiarendaja vastust arvesse.

12. Projektide puhul, mida enam strateegilisteks ei peeta, kaovad kõik käesoleva määruse kohased selle staatusega seotud õigused.

13. Strateegilistel projektidel, mis ei vasta enam artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele üksnes I lisa ajakohastamise tõttu, lubatakse säilitada oma strateegilise projekti staatus kolme aasta jooksul alates kõnealusest ajakohastamisest.

Artikkel 8

Strateegiliste projektide aruandlus- ja teavitamiskohustused

1. Projektiarendaja esitab pärast strateegiliseks projektiks tunnistamise kuupäeva iga kahe aasta tagant komisjonile aruande, mis sisaldab teavet vähemalt järgmise kohta:

a) strateegilise projekti rakendamisel tehtud edusammud, eelkõige seoses loamenetlusega;

b) vajaduse korral artikli 7 lõike 1 punktis c osutatud ajakava järgimisel tekkinud viivituste põhjused ning selliste viivituste kõrvaldamise kava;

c) strateegilise projekti rahastamisel tehtud edusammud, sealhulgas teave avaliku sektori rahalise toetuse kohta.

Komisjon esitab käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud aruande koopia Euroopa kriitiliste toormete nõukogule, et hõlbustada artikli 36 lõike 7 punktis c osutatud arutelusid.

2. Komisjon võib vajaduse korral nõuda projektiarendajatelt strateegilise projekti rakendamisega seotud lisateavet, et teha kindlaks artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumide jätkuv täitmine.

3. Projektiarendaja teatab komisjonile:

a) strateegilise projekti muudatustest, mis mõjutavad artikli 6 lõikes 1 sätestatud kriteeriumide täitmist;

b) muudatustest selles, kellel on kontroll strateegilises projektis püsivalt osalevate ettevõtjate üle, võrreldes artikli 7 lõike 1 punktis e osutatud teabega.

4. Komisjon võib võtta vastu rakendusakte, millega kehtestatakse ühtne vorm, mida projektiarendajad peavad kasutama käesoleva artikli lõikes 1 osutatud aruannete koostamisel kogu nõutud teabe esitamiseks. Ühtsel vormil võib olla märgitud, kuidas tuleb käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teavet väljendada. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

Esimeses lõigus osutatud ühtse vormi täitmiseks võib nõuda dokumente mõistlikul määral.

5. Projektiarendaja loob ettevõtja veebisaidi või spetsiaalse projektiveebisaidi, mis sisaldab teavet, mis on asjakohane kohaliku elanikkonna jaoks ja edendab üldsuse heakskiitu strateegilisele projektile, sealhulgas vähemalt teavet strateegilise projektiga seotud keskkonnaalase, sotsiaalse ja majandusliku mõju ja kasu kohta, ning ajakohastab seda korrapäraselt. Ettevõtja veebisaidi asjakohane osa või spetsiaalne projektiveebisait on üldsusele tasuta juurdepääsetav ja ei nõua isikliku teabe edastamist (edaspidi „tasuta juurdepääsuga veebileht“). See on kättesaadav keeles või keeltes, millest kohalik elanikkond kergesti aru saab.

3. JAGU

Loamenetlus

Artikkel 9

Ühtne kontaktpunkt

1. Hiljemalt 24. veebruariks 2025 asutavad või määravad liikmesriigid ühe või mitu asutust, millest saavad ühtsed kontaktpunktid. Kui liikmesriik asutab või määrab rohkem kui ühe ühtse kontaktpunkti, tagab ta, et kriitilise tähtsusega toormete väärtusahela iga asjakohase haldustasandi ja etapi kohta on ainult üks kõnealune kontaktpunkt.

2. Rohkem kui ühe ühtse kontaktpunkti asutamise või määramise korral käesoleva artikli lõike 1 kohaselt loob liikmesriik lihtsa ja juurdepääsetava veebisaidi, kus kõik ühtsed kontaktpunktid, sealhulgas nende aadress ja elektroonilised sidevahendid, on selgelt loetletud ja liigitatud kriitilise tähtsusega toormete väärtusahela asjakohase haldustasandi ja etapi kaupa. Veebisait võib sisaldada ka artikli 18 kohaselt esitatud sisu.

3. Käesoleva artikli lõike 1 kohaselt asutatud või määratud ühtsed kontaktpunktid vastutavad kriitilise tähtsusega toormeprojektide loamenetluse hõlbustamise ja koordineerimise eest ning teabe andmise eest artiklis 18 osutatud elementide kohta, sealhulgas selle kohta, millal loetakse taotlus artikli 11 lõike 6 kohaselt täielikuks. Nad koordineerivad ja hõlbustavad kõigi asjakohaste dokumentide ja teabe esitamist.

4. Asjaomane ühtne kontaktpunkt on projektiarendaja ainus kontaktpunkt ja aitab projektiarendajal mõista kõiki loamenetlusega seotud halduskü simusi.

5. Kriitiliste toormete projektiarendajatel on võimalus võtta ühendust ühtse kontaktpunkti asjaomase haldusüksusega, kes vastutab käesolevas artiklis sätestatud ülesannete eest. Kui asjaomane haldusüksus muutub, jätkab ta käesolevas lõikes sätestatud kohustuste täitmist seni, kuni projektiarendajat on sellisest muudatusest teavitatud.

6. Projektiarendajatel on lubatud esitada kõik loamenetluse seisukohast olulised dokumendid elektrooniliselt.

7. Liikmesriigid tagavad, et kõiki asjaomase kriitiliste toormete projekti puhul läbi viidud kehtivaid uuringuid ja väljastatud lube võetakse arvesse ning et ei nõuta kattuvaid uuringuid ega lube, välja arvatud juhul, kui liidu või liikmesriigi õiguses on sätestatud teisiti.

8. Liikmesriigid tagavad taotlejatele lihtsa juurdepääsu teabele vaidluste lahendamise kohta ning menetlustele, mille kohaselt lahendada vaidlusi, mis käsitlevad kriitiliste toormete projektide jaoks lubade väljaandmist, sealhulgas vajaduse korral vaidluste kohtuvälise lahendamise mehhanismid.

9. Liikmesriigid tagavad, et ühtsetel kontaktpunktidel on piisav arv kvalifitseeritud töötajaid ning piisavad rahalised, tehnilised ja tehnoloogilised vahendid, mis on vajalikud nende käesolevast määrusest tulenevate ülesannete tulemuslikuks täitmiseks.

Artikkel 10

Strateegiliste projektide eelisstaatus

1. Eeldatakse, et strateegilised projektid aitavad kaasa strateegiliste toormete tarnekindlusele liidus.

2. Seoses keskkonnamõju või kohustustega, mida käsitletakse direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõikes 4 ja artikli 16 lõike 1 punktis c, direktiivi 2000/60/EÜ artikli 4 lõikes 7, direktiivi 2009/147/EÜ artikli 9 lõike 1 punktis a või määruse (EL) 2024/… artikli 4 lõigetes 14 ja 15, käsitatakse liidus elluviidavaid strateegilisi projekte avalikku huvi pakkuvatena või rahva tervist ja ohutust kaitsvatena ning neid võib pidada ülekaalukat avalikku huvi pakkuvaks, kui kõik kõnealustes liidu õigusaktides sätestatud tingimused on täidetud.

3. Et tagada liidus elluviidavate strateegiliste projektidega seotud loamenetluste tõhus haldamine, tagavad projektiarendajad ja kõik asjaomased ametiasutused nende menetluste võimalikult kiire elluviimise kooskõlas liidu ja liikmesriigi õigusega.

4. Ilma et see piiraks liidu õiguses sätestatud kohustusi, käsitatakse liidus elluviidavaid strateegilisi projekte suurima riikliku tähtsusega projektidena, kui selline staatus on liikmesriigi õiguses sätestatud, ning neid käsitletakse loamenetlustes vastavalt.

5. Kõiki loamenetlusega ja liidus elluviidavate strateegiliste projektide jaoks lubade andmisega seotud vaidluste lahendamise menetlusi, kohtuvaidlusi, apellatsioonkaebusi ja õiguskaitsevahendeid, mida kasutatakse mis tahes siseriiklikes kohtutes, vahekohtutes või vaekogudes, sealhulgas lepitus- või vahekohtumenetlusi, kui need on riigisiseses õiguses sätestatud, käsitatakse kiireloomulisena, juhul kui ja selles ulatuses, milles sellised kiirmenetlused on riigisiseses õiguses tavapäraselt ette nähtud, ning tingimusel, et austatakse üksikisikute või kohalike kogukondade kohaldatavaid kaitseõigusi. Strateegiliste projektide arendajad osalevad sellises kiirmenetluses, kui see on asjakohane.

Artikkel 11

Loamenetluse kestus

1. Liidus elluviidavate strateegiliste projektide puhul ei tohi loamenetlus ületada:

a) 27 kuud strateegiliste projektide puhul, mis hõlmavad kaevandamist;

b) 15 kuud strateegiliste projektide puhul, mis hõlmavad üksnes töötlemist või ringlussevõttu.

2. Erandina lõikest 1 ei tohi liidus elluviidavate strateegiliste projektide puhul, mille suhtes algatati loamenetlus enne nende tunnistamist strateegilisteks projektideks, ja juba loa saanud strateegiliste projektide pikendamise korral loamenetluse ülejäänud etappide kestus pärast projekti tunnistamist strateegiliseks projektiks ületada:

a) 24 kuud strateegiliste projektide puhul, mis hõlmavad kaevandamist;

b) 12 kuud strateegiliste projektide puhul, mis hõlmavad üksnes töötlemist või ringlussevõttu.

3. Kui direktiivi 2011/92/EL kohaselt on nõutav keskkonnamõju hindamine, ei lisata käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud loamenetluse kestuse hulka kõnealuse direktiivi artikli 1 lõike 2 punkti g alapunktis i osutatud hindamise etappi.

4. Erandjuhtudel, kui strateegilise projekti laad, keerukus, asukoht või maht seda eeldab, võivad liikmesriigid enne vastavate tähtaegade lõppemist ja igal üksikjuhul eraldi pikendada:

a) lõike 1 punktis a ja lõike 2 punktis a osutatud tähtaegu kuni kuue kuu võrra ning

b) lõike 1 punktis b ja lõike 2 punktis b osutatud tähtaegu kuni kolme kuu võrra.

Sellise pikendamise korral teatab asjaomane ühtne kontaktpunkt projektiarendajale kirjalikult pikendamise põhjustest ja tervikotsuse tähtajast.

5. Erandina direktiivi 2011/92/EL artikli 4 lõikest 6 tehakse otsus selle kohta, kas strateegilist projekti hinnatakse kõnealuse direktiivi artiklite 5–10 kohaselt, 30 päeva jooksul alates kuupäevast, mil arendaja on esitanud kogu kõnealuse direktiivi artikli 4 lõike 4 kohaselt nõutud teabe.

6. Hiljemalt 45 päeva pärast strateegilise projektiga seotud loataotluse kättesaamist kinnitab asjaomane ühtne kontaktpunkt, et taotlus on täielik, või kui projektiarendaja ei ole saatnud kogu taotluse menetlemiseks vajalikku teavet, palub ta projektiarendajal esitada põhjendamatu viivituseta täieliku taotluse, täpsustades puuduoleva teabe. Kui esitatud taotlust peetakse teist korda mittetäielikuks, ei nõua asjaomane ühtne kontaktpunkt teavet valdkondades, mida esimene lisateabe taotlus ei hõlmanud, ja võib nõuda üksnes lisatõendeid tuvastatud puuduva teabe täiendamiseks.

Loamenetluse alguseks loetakse esimeses lõigus osutatud kinnitamise kuupäev.

7. Hiljemalt üks kuu pärast käesoleva artikli lõikes 6 osutatud loataotluse kehtivuse kinnitamise kuupäeva koostab asjaomane ühtne kontaktpunkt tihedas koostöös projektiarendaja ja teiste pädevate asutustega loamenetluse üksikasjaliku ajakava. Projektiarendaja avaldab ajakava artikli 8 lõikes 5 osutatud veebisaidil. Asjaomane määratud ühtne kontaktpunkt ajakohastab ajakava, kui tehakse olulisi muudatusi, mis võivad mõjutada tervikotsuse ajastust.

8. Asjaomane kontaktpunkt teavitab projektiarendajat direktiivi 2011/92/EL artikli 5 lõikes 1 osutatud keskkonnamõju hindamise aruande esitamise tähtajast, võttes arvesse loamenetluse korraldust asjaomases liikmesriigis ja vajadust anda piisavalt aega aruande hindamiseks. Ajavahemikku keskkonnamõju hindamise aruande esitamise tähtpäevast kuni aruande tegeliku esitamiseni ei arvestata käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud loamenetluse kestuse hulka.

9. Kui direktiivi 2011/92/EL artikli 1 lõike 2 punkti g alapunkti ii kohase konsulteerimise tulemusel on vaja täiendada keskkonnamõju hindamise aruannet lisateabega, võib asjaomane ühtne kontaktpunkt anda projektiarendajale võimaluse esitada lisateavet. Sellisel juhul teavitab ühtne kontaktpunkt projektiarendajat lisateabe esitamise tähtpäevast, mis peab olema hiljemalt 30 päeva pärast teavitamist. Ajavahemikku keskkonnamõju hindamise aruande esitamise tähtpäevast kuni aruande esitamiseni ei arvestata käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud loamenetluse kestuse hulka.

10. Käesolevas artiklis sätestatud tähtajad ei mõjuta liidu ega rahvusvahelisest õigusest tulenevaid kohustusi, vaiete menetlemist ega kohtulikku õiguskaitset.

Mitte ühegi loamenetluse jaoks käesolevas artiklis sätestatud tähtaeg ei takista liikmesriike kehtestamast lühemaid tähtaegu.

Artikkel 12

Keskkonnamõju hindamine ja load

1. Kui strateegilise projekti jaoks on nõutav direktiivi 2011/92/EL artiklite 5–9 kohane keskkonnamõju hindamine, taotleb asjaomane projektiarendaja hiljemalt 30 päeva jooksul pärast strateegilise projektina tunnustamisest teatamist ja enne taotluse esitamist asjaomaselt ühtselt kontaktpunktilt arvamust kõnealuse direktiivi artikli 5 lõike 1 kohases keskkonnamõju hindamise aruandes esitatava teabe ulatuse ja üksikasjalikkuse astme kohta.

Asjaomane ühtne kontaktpunkt tagab, et esimeses lõigus osutatud arvamus esitatakse võimalikult kiiresti ajavahemiku jooksul, mis ei ületa 45 päeva alates kuupäevast, mil projektiarendaja oma arvamuse taotluse esitas.

2. Strateegiliste projektide puhul, mille keskkonnamõju hindamise kohustus tuleneb samal ajal direktiividest 92/43/EMÜ, 2000/60/EÜ, 2008/98/EÜ, 2009/147/EÜ, 2010/75/EL, 2011/92/EL või Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2012/18/EL, ([39]) tagavad liikmesriigid, et kohaldatakse kõigile kõnealuste liidu õigusaktide nõuetele vastavat koordineeritud või ühist menetlust.

Esimeses lõigus osutatud koordineeritud menetluse kohaselt koordineerib pädev asutus konkreetse projekti keskkonnamõju eri hindamisi, mis on ette nähtud asjaomaste liidu õigusaktidega.

Esimeses lõigus osutatud ühise menetluse korral tagab riigi pädev asutus konkreetse projekti keskkonnamõju ühtse hindamise, mis on ette nähtud asjaomaste liidu õiguseaktidega.

3. Liikmesriigid tagavad, et pädevad asutused esitavad direktiivi 2011/92/EL artikli 1 lõike 2 punkti g alapunktis iv osutatud põhjendatud järelduse strateegilise projekti keskkonnamõju hindamise kohta 90 päeva jooksul alates kogu kõnealuse direktiivi artiklite 5, 6 ja 7 kohase teabe saamisest ning pärast kõnealuse direktiivi artiklites 6 ja 7 osutatud konsultatsioonide lõpuleviimist.

4. Erandjuhtudel, kui kavandatava projekti laad, keerukus, asukoht või maht seda nõuab, võivad liikmesriigid lõikes 3 osutatud tähtaega enne selle lõppemist ja igal üksikjuhul eraldi kuni 20 päeva võrra pikendada. Sellisel juhul teatab asjaomane ühtne kontaktpunkt projektiarendajale kirjalikult pikendamise põhjustest ja põhjendatud otsuse tähtajast.

5. Strateegiliste projektide puhul ei tohi direktiivi 2011/92/EL artikli 1 lõike 2 punkti e kohaselt asjaomase üldsusega ja kõnealuse direktiivi artikli 6 lõikes 1 osutatud asutustega direktiivi artikli 5 lõikes 1 osutatud keskkonnamõju hindamise aruande asjus konsulteerimise tähtaeg olla pikem kui 85 päeva ega lühem kui 30 päeva kooskõlas kõnealuse direktiivi artikli 6 lõikega 7. Erandjuhul, kui kavandatava projekti laad, keerukus, asukoht või maht seda nõuab, võib asjaomane liikmesriik kõnealust ajaraamistikku kõige rohkem 40 päeva võrra pikendada. Asjaomane ühtne kontaktpunkt teatab projektiarendajale pikendamise põhjustest.

6. Lõiget 1 ei kohaldata selliste strateegiliste projektide loamenetluse puhul, mille suhtes algatati loamenetlus enne strateegiliseks projektiks tunnistamist.

Lõikeid 2–5 kohaldatakse selliste strateegiliste projektide loamenetluse puhul, mille suhtes algatati loamenetlus enne strateegiliseks projektiks tunnistamist, ainult sel määral, mil kõnealustes lõigetes käsitletud etapid ei ole veel lõpule viidud.

Artikkel 13

Kavandamine

1. Kavade, sealhulgas üldplaneeringute, ruumiliste planeeringute ja maakasutuskavade koostamise eest vastutavad riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud asutused kaaluvad vajaduse korral sellistesse kavadesse kriitiliste toormete projektide arendamist käsitlevate sätete lisamist. Kõnealuste sätete lisamise kaalumisel eelistatakse tehismaad, tööstusalasid, mahajäetud tööstusalasid ning tegutsevaid või mahajäetud kaevandusi, sealhulgas asjakohasel juhul ka tuvastatud maavarailminguid.

2. Kui kavasid, mis sisaldavad sätteid kriitiliste toormete projektide arendamise kohta, hinnatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2001/42/EÜ ([40]) ja direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 kohaselt, ühendatakse need hindamised. Kui see on kohaldatav, käsitletakse ühendatud hindamise käigus ka mõju direktiivis 2000/60/EÜ osutatud potentsiaalselt mõjutatud veekogudele. Kui asjaomased liikmesriigid peavad hindama käimasoleva ja tulevase tegevuse mõju merekeskkonnale, sealhulgas maismaa ja mere koostoimele, nagu on osutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/89/EL artiklis 4, ([41]) hõlmab ühendatud hindamine ka seda mõju.

([39]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta direktiiv 2012/18/EL ohtlike ainetega seotud suurõnnetuse ohu ohjeldamise ning nõukogu direktiivi 96/82/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 197, 24.7.2012, lk 1).

([40]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiiv 2001/42/EÜ teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 197, 21.7.2001, lk 30).

([41]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta direktiiv 2014/89/EL, millega kehtestatakse mereruumi planeerimise raamistik (ELT L 257, 28.8.2014, lk 135).

Artikkel 14

UNECE konventsioonide kohaldatavus

1. Käesolev määrus ei piira kohustusi, mis tulenevad 25. juunil 1998. aastal Århusis allkirjastatud ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsioonist ning 25. veebruaril 1991. aastal Espoos allkirjastatud UNECE piiriülese keskkonnamõju hindamise konventsioonist ja selle 21. mail 2003. aastal Kiievis allkirjastatud keskkonnamõju strateegilise hindamise protokollist.

2. Kõik käesoleva jao kohaselt vastu võetud otsused tehakse üldsusele kergesti arusaadaval viisil kättesaadavaks ning kõik ühe projektiga seotud otsused on kättesaadavad samal veebisaidil.

4. JAGU

Soodustavad tingimused

Artikkel 15

Strateegiliste projektide kiirem rakendamine

1. Komisjon võtab meetmeid, asjakohasel juhul koostöös liikmesriikidega, et kiirendada strateegilisi projekte ja kaasata neisse erainvesteeringuid. Ilma et see piiraks ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist, võib nende meetmete hulka kuuluda toetuse andmine ja koordineerimine selliste strateegiliste projektide jaoks, mille puhul esineb raskusi juurdepääsul rahastusele.

2. Liikmesriik, kelle territooriumi strateegiline projekt puudutab, võtab meetmeid, et aidata kaasa selle õigeaegsele ja tulemuslikule rakendamisele. Nende meetmete hulgas võib olla abi:

a) kohaldatavate haldus- ja aruandekohustuste täitmise tagamiseks;

b) projektiarendajatele, et veelgi tõhustada strateegilisest projektist mõjutatud kogukondade sisulist kaasamist ja aktiivset osalemist.

Artikkel 16

Rahastuse koordineerimine

1. Artikli 36 lõike 8 punkti a kohaselt asutatud alaline allrühm arutab strateegilise projekti arendaja taotluse alusel, kuidas projekti rahastamist korraldada, ning annab selle kohta nõu, võttes arvesse juba saadud rahalisi vahendeid ja kaaludes vähemalt järgmist:

a) täiendavad erasektori rahastusallikad;

b) toetus Euroopa Investeerimispanga grupi või muude rahvusvaheliste finantsasutuste, sealhulgas Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga vahenditest;

c) olemasolevad liikmesriikide rahastamisvahendid ja programmid, sealhulgas ekspordikrediidi agentuuride, liikmesriikide tugipankade ja finantseerimisasutuste omad;

d) asjakohased liidu rahastamisprogrammid, pöörates erilist tähelepanu Global Gateway algatusele strateegiliste projektide jaoks kolmandates riikides või ÜMTdes.

2. Komisjon esitab hiljemalt 24. maiks 2026 artikli 36 lõike 8 punktis a osutatud alalise alarühma nõuannete põhjal Euroopa kriitiliste toormete nõukogule aruande, milles kirjeldatakse strateegiliste projektide rahastamisele juurdepääsu takistusi ja soovitusi kõnealuse juurdepääsu hõlbustamiseks.

Artikkel 17

Väljaostulepingute sõlmimise hõlbustamine

1. Komisjon loob süsteemi, mis hõlbustab strateegiliste projektidega seotud väljaostulepingute sõlmimist kooskõlas konkurentsireeglitega.

2. Lõikes 1 osutatud süsteem peab võimaldama võimalikel väljaostjatel teha ostupakkumusi, milles on märgitud:

a) nende strateegiliste toormete kogus ja kvaliteet, mida nad kavatsevad osta;

b) kavandatav hind või hinnavahemik;

c) väljaostulepingu kavandatav kestus.

3. Lõikes 1 osutatud süsteem peab võimaldama strateegiliste projektide arendajatel teha müügipakkumusi, milles on märgitud:

a) nende strateegiliste toormete kogus ja kvaliteet, mille kohta nad soovivad väljaostulepingud sõlmida;

b) kavandatav hind või hinnavahemik, millega nad on valmis müüma;

c) väljaostulepingu kavandatav kestus.

4. Lõigete 2 ja 3 kohaselt saadud ostu- ja müügipakkumuste põhjal viib komisjon strateegiliste projektide arendajad kokku nende projekti puhul asjakohaste võimalike väljaostjatega.

Artikkel 18

Veebipõhine juurdepääs haldusteabele

1. Liikmesriigid esitavad kriitiliste toormete projektidega seotud haldusmenetluste kohta internetis ning tsentraliseeritult ja kergesti kättesaadaval viisil järgmise teabe:

a) artikli 9 lõikes 2 osutatud teave;

b) loamenetlus ja sellega seotud haldusmenetlused, mis on vajalikud asjakohaste lubade saamiseks;

c) rahastamis- ja investeerimisteenused;

d) rahastamisvõimalused liidu või liikmesriigi tasandil;

e) ettevõtluse tugiteenused, sealhulgas seoses äriühingu tulumaksu deklareerimise, kohalike maksuseaduste või tööõigusega.

2. Komisjon annab tsentraliseeritult ja kergesti kättesaadaval viisil veebi teel teavet haldusmenetluste kohta, mis on olulised strateegilisteks projektideks tunnistamiseks, ja sellise tunnistamise eeliste kohta.

5. JAGU

Maavarauuringud

Artikkel 19

Riiklikud maavarauuringute programmid

1. Iga liikmesriik koostab hiljemalt 24. maiks 2025 riikliku programmi kriitilistele toormetele ja kriitilisi toormeid sisaldavatele mineraalidele suunatud üldgeoloogiliste uurimistööde elluviimiseks. Riiklikud programmid vaadatakse läbi vähemalt iga viie aasta tagant ja vajaduse korral ajakohastatakse.

2. Lõikes 1 osutatud riiklikud programmid sisaldavad meetmeid, mille eesmärk on teha kättesaadavaks rohkem teavet liidu kriitiliste toormete ilmingute kohta. Need hõlmavad asjakohasel juhul järgmisi meetmeid:

a) maavarade kaardistamine sobivas ulatuses;

b) geokeemilised uuringud maavarade otsingu tarbeks, sealhulgas mulla, setete või kivimite keemilise koostise kindlaksmääramiseks;

c) geoteaduslikud uuringud, näiteks geofüüsikalised uuringud;

d) üldgeoloogiliste uurimistööde käigus kogutud andmete töötlemine, sealhulgas prognooskaartide koostamise kaudu;

e) geoteaduslike uuringute kaudu juba saadud andmete taastöötlemine kriitilisi toormeid sisaldavate tuvastamata maavarailmingute ja kriitilisi toormeid sisaldavate mineraalide olemasolu kontrollimiseks.

3. Kui liikmesriigi geoloogilised tingimused on sellised, et suure kindlusega ei tehta lõikes 2 loetletud meetmete abil kindlaks kriitiliste toormete või neid sisaldavate mineraalide maardlaid, võib lõikes 1 osutatud riiklik programm koosneda teaduslikest tõenditest selle kohta. Neid tõendeid ajakohastatakse riikliku programmi korrapärase läbivaatamise raames, et kajastada mis tahes muudatusi kriitiliste toormete loetelus.

4. Liikmesriigid edastavad lõikes 1 osutatud riiklikud programmid komisjonile.

5. Liikmesriigid annavad artikli 45 kohaselt esitatud aruandes teavet käesoleva artikli lõikes 1 osutatud riiklikes programmides sisalduvate meetmete rakendamisel tehtud edusammude kohta.

6. Liikmesriigid teevad kaardid, mis näitavad lõikes 1 osutatud riiklikes programmides sätestatud meetmete abil kogutud põhiteavet kriitilisi toormeid sisaldavate maavarailmingute kohta, üldsusele kättesaadavaks vaba juurdepääsuga veebisaidil. Vajaduse korral sisaldab see teave kindlakstehtud maavarade liigitust vastavalt ÜRO ressursside raamklassifikatsioonile. Taotluse korral tehakse kättesaadavaks üksikasjalikum teave, sealhulgas asjakohase resolutsiooniga töödeldud geofüüsikalised ja geokeemilised andmed ja ulatuslik geoloogiline kaardistamine.

Komisjon võib võtta vastu rakendusakte, millega kehtestatakse vorm käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud teabe kättesaadavaks tegemiseks. Vormil võib olla märgitud, kuidas tuleb käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud teavet väljendada. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

7. Võttes arvesse üldgeoloogiliste uurimistööde valdkonnas juba tehtavat koostööd, arutab artikli 36 lõike 8 punktis c osutatud alaline allrühm käesoleva artikli lõikes 1 osutatud riiklikke programme ja nende rakendamist, sealhulgas vähemalt järgmist:

a) koostöövõimalused, sealhulgas piiriüleste maavarailmingute ja ühiste geoloogiliste formatsioonide uurimisel;

b) lõikes 2 loetletud meetmetega seotud parimad tavad;

c) võimalus luua integreeritud andmebaas lõikes 1 osutatud riiklike programmide tulemuste salvestamiseks.

4. PEATÜKK

RISKISEIRE JA -MAANDAMINE

Artikkel 20

Seire ja stressitestimine

1. Komisjon jälgib kriitilise toormega seotud tarneriske, eelkõige neid, mis võivad moonutada konkurentsi või killustada siseturgu.

Seejuures jälgitakse vähemalt järgmiste parameetrite muutumist:

a) kaubavood liidu ja kolmandate riikide vahel ning siseturul;

b) nõudlus ja pakkumine;

c) tarnete kontsentreeritus;

d) liidu ja ülemaailmne toodang ning tootmisvõimsus toorme väärtusahela eri etappides;

e) hinnavolatiilsus;

f) kitsaskohad liidu tootmise kõikides etappides ja kitsaskohad, mis on seotud liidu strateegilistele projektidele lubade andmisega;

g) võimalikud takistused siseturul kauplemisel kriitilise toormega või kaupadega, mille sisendina kasutatakse kriitilisi toormeid.

2. Artikli 36 lõike 8 punktis e osutatud alalises allrühmas osalevad riikide ametiasutused toetavad komisjoni käesoleva artikli lõikes 1 osutatud seires järgmiselt:

a) jagades enda käsutuses olevat asjakohast teavet käesoleva artikli lõikes 1 loetletud parameetrite muutmise kohta, välja arvatud selle punkt e, sealhulgas artiklis 21 osutatud teavet;

b) kogudes koostöös komisjoni ja teiste osalevate asutustega teavet käesoleva artikli lõikes 1 loetletud parameetrite muutmise kohta, sealhulgas artiklis 21 osutatud teavet;

c) tehes kriitiliste toormete tarneriskide analüüsi, võttes arvesse lõikes 1 loetletud parameetrite muutumist;

d) teavitades viivitamata komisjoni, kui liikmesriik saab teadlikuks kriitiliste toormete tõsisest tarnehäire ohust.

3. Komisjon tagab koostöös artikli 36 lõike 8 punktis e osutatud alalises allrühmas osalevate riiklike asutustega, et iga strateegilise toorme tarneahela suhtes tehakse stressitest vähemalt iga kolme aasta tagant või kui käesoleva artikli lõikes 1 osutatud seire tulemusel selgub, et tarneriskid on oluliselt suurenenud. Selleks koordineerib artikli 36 lõike 8 punktis e osutatud alaline allrühm eri strateegiliste toormete puhul stressitestide tegemist ja jagab tegevuse erinevate osalevate asutuste vahel.

Esimeses lõigus osutatud stressitestides hinnatakse, kui haavatav on asjaomase strateegilise toorme liidu tarneahel tarnehäirete suhtes; selleks hinnatakse eri stsenaariumide mõju, mis võivad selliseid tarnehäireid põhjustada, ja nende stsenaariumide võimalikke tagajärgi, võttes arvesse vähemalt järgmisi tegureid:

a) kus asjaomast strateegilist tooret kaevandatakse, töödeldakse või ringlusse võetakse;

b) ettevõtjate võimsus toorme väärtusahelas ja turustruktuur;

c) tarnet mõjutada võivad tegurid, sealhulgas geopoliitiline olukord, logistika, energiavarustus, tööjõud või loodusõnnetused;

d) kättesaadavus ja suutlikkus kiiresti mitmekesistada tarneallikaid, asendada materjale või leevendada nõudlust;

e) asjaomase strateegilise toorme kasutajad toorme väärtusahelas ja nende osakaal nõudluses, kusjuures eritähelepanu pööratakse rohe- ja digipöörde seisukohast olulise tehnoloogia tootmisele ning kaitse-, lennundus- ja kosmosera-kendustele;

f) võimalikud takistused piiriülesel kauplemisel asjaomase strateegilise toormega või kaupadega, mille sisendina kasutatakse siseturul strateegilisi toormeid.

4. Komisjon teeb vaba juurdepääsuga veebisaidil üldsusele kättesaadavaks seiret käsitleva tulemustabeli ja ajakohastab seda korrapäraselt; tabel sisaldab järgmist:

a) koondatud teave lõikes 1 osutatud parameetrite muutumise kohta;

b) koondatud kirjeldus kriitiliste toormete tarneriski arvutustest, võttes arvesse käesoleva lõike punktis a osutatud teavet;

c) vajaduse korral üldised soovitused sobivate maandamisstrateegiate kohta, et vähendada tarneriski, välja arvatud juhul, kui nende üldiste soovituste üldsusele kättesaadavaks tegemine ohustab ärisaladuste või muu tundliku, konfidentsiaalse või salastatud teabe kaitset.

5. Komisjon analüüsib käesoleva artikli lõigete 1, 2 ja 3 kohaselt kogutud teavet. Kui komisjon leiab analüüsi põhjal, et on selgeid märke tarnehäirete riski kohta, mis võib moonutada konkurentsi või killustada siseturgu, hoiatab komisjon liikmesriike, Euroopa kriitiliste toormete nõukogu ning liidu juhtorganeid, kes juhivad kriisivalvsus- või kriisiohjemehhanisme, mida kohaldatakse asjaomaste strateegiliste või kriitiliste toormete suhtes. Vajaduse korral hindab komisjon ka seda, kas selle riski tõttu on vaja ajakohastada strateegiliste toormete loetelu vastavalt artikli 3 lõikele 3.

Artikkel 21

Seirega seotud teavitamiskohustused

1. Liikmesriigid esitavad komisjonile artikli 45 kohaselt esitatud aruandes teabe uue või olemasoleva kriitilise toorme projekti kohta, mis nende territooriumil ellu viiakse ja mis on artikli 20 lõike 1 punkti d seisukohast oluline, sealhulgas uute projektide liigituse vastavalt ÜRO ressursside raamklassifikatsioonile.

2. Liikmesriigid määravad kindlaks oma territooriumil asutatud peamised turuosalised kriitiliste toormete väärtusahelas ja teevad järgmist:

a) jälgivad nende tegevust, uurides avalikult kättesaadavaid andmeid ja vajaduse korral korrapäraste ja proportsionaalsete uuringute abil, et koguda komisjoni artikli 20 kohaste seire- ja stressitestide ülesannete täitmiseks vajalikku teavet;

b) esitavad artikli 45 kohaselt esitatavas aruandes teabe käesoleva lõigu punkti a kohase teabekogumise tulemuste kohta;

c) teatavad komisjonile viivitamata olulistest sündmustest, mis võivad takistada peamiste turuosaliste tavapärast tegevust.

Peamised turuosalised võivad keelduda esimese lõigu punkti a kohaselt nõutud andmeid esitamast, kui kõnealuste andmete jagamine tooks kaasa ärisaladuste avalikustamise. Nad esitavad andmeid ainult sel määral, kui see on neile juba kättesaadav. Kui peamine turuosaline keeldub küsitud andmeid esitamast või väidab, et see ei ole kättesaadav, esitab ta taotluse esitanud liikmesriigile põhjendused.

3. Liikmesriigid edastavad käesoleva artikli lõike 2 punktide a ja b kohaselt kogutud andmed riigi statistikaasutustele ja Eurostatile statistika koostamiseks kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 223/2009 ([42]). Liikmesriigid määravad riikliku asutuse, kes vastutab andmete edastamise eest riigi statistikaasutustele ja Eurostatile.

Artikkel 22

Strateegilistest varudest teatamine

1. Liikmesriigid esitavad artikli 45 kohaselt esitatud aruandes komisjonile teabe oma strateegiliste toormete strateegiliste varude seisu kohta. Liikmesriikidelt ei nõuta teatavate strateegiliste varude kohta teabe esitamist, kui selline teave võib ohustada nende kaitset või riiklikku julgeolekut. Kui liikmesriik keeldub kõnealuse teabe esitamisest, esitab ta põhjendatud teate.

2. Lõikes 1 osutatud teave käsitleb kõigi selliste avaliku sektori asutuste, riigi osalusega ettevõtete või muude ettevõtjate valduses olevaid strateegilisi varusid, kellele liikmesriik on teinud ülesandeks riigi nimel strateegiliste varude loomise, ning see teave sisaldab vähemalt järgmiste elementide kirjeldust:

a) iga strateegilise toorme kättesaadavate strateegiliste varude tase koondatud kujul, mõõdetuna nii tonnides kui ka protsendina asjaomaste strateegiliste toormete aastasest riigisisesest tarbimisest, samuti ladustatud materjalide keemiline vorm ja puhtus;

b) iga strateegilise toorme kättesaadavate strateegiliste varude taseme muutus, koondatud kujul, eelneva viie aasta jooksul;

c) strateegiliste varude vabastamise, eraldamise ja jaotamise suhtes kohaldatavad reeglid või menetlused, välja arvatud juhul, kui sellise teabe jagamine ohustab ärisaladuste või muu tundliku, konfidentsiaalse või salastatud teabe kaitset.

3. Lõikes 1 osutatud aruanne võib sisaldada teavet kriitiliste ja muude toormete strateegiliste varude kohta.

Artikkel 23

Strateegiliste varude koordineerimine

1. Hiljemalt 24. maiks 2026 ja pärast seda iga kahe aasta järel jagab komisjon artikli 22 lõike 1 kohaselt saadud teabe põhjal Euroopa kriitiliste toormete nõukoguga järgmist:

a) kavandatud sihttase, mis kajastab liidu strateegiliste varude turvalist taset iga strateegilise toorme puhul, nagu on osutatud käesoleva artikli lõikes 2;

b) iga strateegilise toorme liidu strateegiliste varude üldise taseme võrdlus käesoleva lõike punktis a osutatud kavandatud sihttasemega;

([42]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2009. aasta määrus (EÜ) nr 223/2009 Euroopa statistika kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ, Euratom) nr 1101/2008 (konfidentsiaalsete statistiliste andmete Euroopa Ühenduste Statistikaametile edastamise kohta), nõukogu määruse (EÜ) nr 322/97 (ühenduse statistika kohta) ja nõukogu otsuse 89/382/EMÜ, Euratom (millega luuakse Euroopa ühenduste statistikaprogrammi komitee) kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 87, 31.3.2009, lk 164).

c) teave strateegiliste varude võimaliku piiriülese kättesaadavuse kohta, võttes arvesse nende vabastamist, eraldamist ja jaotamist käsitlevaid reegleid või menetlusi.

2. Komisjon määrab Euroopa kriitiliste toormete nõukogu seisukohti arvesse võttes sihttaseme, mis kajastab liidu strateegiliste toormete strateegiliste varude turvalist taset. Kõnealune sihttase:

a) väljendatakse strateegiliste toormete kogusena, mis on tarnehäire korral vajalik teataval arvul päevadel keskmise päevase puhasimpordi katmiseks ja mis arvutatakse eelneva kalendriaasta impordikoguste alusel;

b) võetakse arvesse avalikult kättesaadavat teavet eraettevõtjate valduses olevate strateegiliste varude kohta;

c) on proportsionaalne asjaomase strateegilise toorme tarneriski ja majandusliku tähtsusega.

3. Komisjon võib Euroopa kriitiliste toormete nõukogu seisukohti arvesse võttes esitada liikmesriikidele arvamusi, et:

a) suurendada strateegiliste varude taset ja kui see on asjakohane, ka tootmisvõimekust, võttes arvesse lõike 1 punktis b osutatud võrdlust, olemasolevate strateegiliste varude suhtelist jaotust liikmesriikide vahel ja strateegiliste toormete tarbimist ettevõtjate poolt liikmesriikide territooriumil;

b) muuta või koordineerida strateegiliste varude vabastamist, eraldamist ja jaotamist käsitlevaid reegleid või menetlusi, et parandada võimalikku piiriülest kättesaadavust, eelkõige juhul, kui see on vajalik strateegiliste tehnoloogiate tootmiseks.

4. Lõikes 3 osutatud arvamuste koostamisel pööravad komisjon ja Euroopa kriitiliste toormete nõukogu erilist tähelepanu vajadusele säilitada ja edendada stiimuleid strateegilistest toormetest kui sisenditest sõltuvate eraettevõtjate jaoks, et nad looksid oma strateegilisi varusid või võtaksid tarneriskide juhtimiseks muid meetmeid.

5. Liikmesriigid esitavad artikli 45 kohaselt esitatud aruandes teabe selle kohta, kas ja kuidas nad on käesoleva artikli lõikes 3 osutatud arvamusi rakendanud või kavatsevad neid rakendada.

6. Kui vähemalt kaks liikmesriiki osalevad strateegiliste toormete strateegiliste varude valdkonnas rahvusvahelistel või mitmepoolsetel foorumitel, tagab komisjon, et enne foorumit toimub koordineerimine kas asjaomaste liikmesriikide ja komisjoni vahel või Euroopa kriitiliste toormete nõukogu erikoosolekul.

7. Komisjon esitab liidu kättesaadavate strateegiliste varude kohta kogutud andmed liidu juhtorganitele, kes vastutavad asjaomaseid strateegilisi toormeid hõlmavate kriisivalvsus- või kriisiohjemehhanismide eest.

8. Ei käesolev artikkel ega artikkel 22 ei kohusta liikmesriiki strateegilisi varusid hoidma või neid kasutusele võtma.

Artikkel 24

Ettevõtete riskivalmidus

1. Hiljemalt 24. maiks 2025 ja 12 kuu jooksul pärast artikli 3 lõike 3 kohase strateegiliste toormete loetelu iga ajakohastamist teevad liikmesriigid kindlaks oma territooriumil tegutsevad suurettevõtted, kes kasutavad strateegilisi toormeid, et toota energia salvestamiseks ja elektromobiilsuseks kasutatavaid patareisid ja akusid, vesiniku tootmise ja kasutamisega seotud seadmeid, taastuvenergia tootmisega seotud seadmeid, õhusõidukeid, veomootoreid, soojuspumpasid, andmeedastuse ja -salvestusega seotud seadmeid, mobiilseid elektroonikaseadmeid, kihtlisandustootmisega seotud seadmeid, robootikaga seotud seadmeid, mehitamata õhusõidukeid, raketilaskesüsteeme, satelliite või kõrgtehnoloogilisi kiipe.

2. Lõikes 1 osutatud suurettevõtted teevad vähemalt iga kolme aasta järel ja niivõrd, kui nõutav teave on neile kättesaadav, oma strateegiliste toormete tarneahela riskihindamise, mis hõlmab järgmist:

a) nende kasutatavate strateegiliste toormete kaevandamis-, töötlemis- või ringlussevõtukohtade kaardistamine;

b) strateegiliste toormete tarnimist mõjutada võivate tegurite analüüs;

c) hinnang nende haavatavuse kohta tarnehäirete suhtes.

3. Kui tarnijad ei tee käesoleva artikli lõikes 2 osutatud teavet käesoleva artikli lõikes 1 osutatud suurettevõttele taotluse korral kättesaadavaks, võib ettevõte teha riskihindamise teabe põhjal, mille komisjon on avaldanud artikli 20 lõike 4 kohaselt, või võimaluse korral muul viisil avalikult kättesaadava teabe põhjal.

4. Kui lõikes 2 osutatud riskihindamisel tuvastatakse märkimisväärne haavatavus tarnehäirete suhtes, püüavad lõikes 1 osutatud suurettevõtteid neid riske maandada, sealhulgas hinnates võimalust oma toormete tarneahelaid mitmekesistada või strateegilisi toormeid asendada.

5. Lõikes 1 osutatud suurettevõtted võivad esitada oma nõukogule aruande, mis sisaldab lõikes 2 osutatud riskianalüüsi tulemusi, sealhulgas teabeallikat, millel hinnang põhineb, kõiki tuvastatud olulisi riske, samuti riskide maandamiseks kavandatud või võetud meetmeid.

6. Liikmesriigid võivad nõuda, et lõikes 1 osutatud suurettevõtted esitaksid oma nõukogule lõikes 5 osutatud aruande ja lõikes 3 osutatud teabenõuded.

Artikkel 25

Ühisostmine

1. Komisjon loob süsteemi, mis võimaldab koondada liidus asuvate strateegilisi toormeid tarbivate huvitatud ettevõtjate kogunõudluse, käitab seda süsteemi ja küsib tarnijatelt pakkumusi selle kogunõudluse rahuldamiseks. Süsteem hõlmab nii töötlemata kui ka töödeldud strateegilisi toormeid.

2. Enne lõikes 1 nimetatud süsteemi loomist hindab komisjon pärast Euroopa kriitiliste toormete nõukoguga konsulteerimist selle süsteemi eeldatavat mõju turule iga strateegilise toorme puhul, et hoida ära ebaproportsionaalset mõju konkurentsile siseturul.

3. Tuginedes lõikes 2 osutatud hindamisele, teeb komisjon lõikes 1 osutatud süsteemi loomisel ja käitamisel järgmist:

a) valib, milliste strateegiliste toormete puhul ja millises töötlemisetapis saab süsteemi kasutada, võttes arvesse erinevate strateegiliste toormete suhtelist tarneriski;

b) määrab kindlaks süsteemis osalemiseks nõutavad strateegiliste toormete miinimumkogused, võttes arvesse huvitatud osalejate eeldatavat arvu ja vajadust tagada jõukohane osalejate arv, arvestades samal ajal VKEde vajadusi.

4. Lõike 3 punktis b osutatud süsteemis võivad osaleda kõik liidus asutatud huvitatud ettevõtjad ning osalemine on läbipaistev.

5. Lõikes 1 osutatud süsteemis osalevad liidu ettevõtjad võivad läbipaistval viisil pidada ühiseid läbirääkimisi ostu üle, sealhulgas hindade või muude ostulepingu tingimuste üle, või kasutada ühisostmist, et saavutada oma tarnijatega paremad tingimused või vältida nappust. Osalevad liidu ettevõtjad järgivad liidu õigust, sealhulgas liidu konkurentsiõigust.

6. Üksused ei saa võtta osa nõudluse koondamisest ja ühisostmisest ega osaleda tarnijatena ega teenuseosutajatena, kui:

a) nende suhtes kohaldatakse ELi toimimise lepingu artikli 215 kohaselt vastu võetud liidu piiravaid meetmeid;

b) nad kuuluvad otse või kaudselt sellisele füüsilisele või juriidilisele isikule, üksusele või organile, on selle kontrolli all või tegutsevad sellise füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või organi nimel või juhtimisel, kelle suhtes kohaldatakse kõnealuseid liidu piiravaid meetmeid.

7. Erandina Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 ([43]) artiklist 176 sõlmib komisjon käesoleva artikli lõikes 1 osutatud süsteemi loomiseks ja käitamiseks vajalike teenuste hankimiseks kõnealuse määruse kohaselt hankemenetluse teel lepingu liidus asutatud üksusega, kes tegutseb teenuseosutajana. Valitud teenuseosutajal ei tohi olla huvide konflikti.

([43]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

8. Komisjon määrab teenuste hankelepingus kindlaks ülesanded, mida teenuseosutaja peab täitma, sealhulgas nõudluse jaotamise, tarnete saamise õiguste jaotamise, kõigi osalejate registreerimise ja kontrolli, tegevuste avaldamise ja neid käsitleva aruandluse ning muud lõikes 1 osutatud süsteemi loomiseks ja käitamiseks vajalikud ülesanded. Teenuste hankelepingus käsitletakse ka teenuseosutaja tegevusega seotud praktilisi üksikasju, sealhulgas IT-vahendi kasutamist, turvameetmeid, vääringut või vääringuid, maksekorda ja kohustusi.

9. Teenuseosutajaga sõlmitud teenuste hankeleping jätab komisjonile õiguse teenuseosutaja tegevust jälgida ja auditeerida. Selleks on komisjonil täielik juurdepääs teenuseosutaja valduses olevale teabele, mis on seotud lepinguga. Kõik serverid asuvad füüsiliselt liidu territooriumil ja kogu teavet säilitatakse liidu territooriumil.

10. Teenuseosutajaga sõlmitud teenuste hankelepingus määratakse kindlaks teenuseosutaja saadud teabe omandiõigus ning nähakse ette võimalus, et see teave edastatakse teenuste hankelepingu lõpetamisel või lõppemisel komisjonile.

5. PEATÜKK

KESTLIKKUS

1. JAGU

Ringluspõhisus

Artikkel 26

Ringluspõhisusega seotud riiklikud meetmed

1. Iga liikmesriik võtab hiljemalt kaks aastat pärast lõikes 7 osutatud rakendusakti jõustumise kuupäeva vastu riiklikud programmid, mis sisaldavad meetmeid – või lisab programmidesse meetmeid –, mille eesmärk on:

a) soodustada tehnoloogia arengut ja ressursitõhusust, et aeglustada liidus kriitiliste toormete tarbimise eeldatavat kasvu;

b) edendada jäätmetekke vältimist ja suurendada kriitiliste toormete taaskasutamise potentsiaaliga toodete ja komponentide korduskasutust ning parandamist;

c) suurendada asjakohaste kriitiliste toormete taaskasutamise potentsiaaliga jäätmete, sealhulgas vanametalli kogumist, sortimist ja töötlemist ning tagada, et need jõuaksid sobivasse ringlussevõtusüsteemi, nii et ringlussevõetav materjal oleks maksimaalselt kättesaadav ja kvaliteetne, kuna see on kriitiliste toormete ringlussevõtu rajatiste jaoks sisend;

d) suurendada teiseste kriitiliste toormete kasutamist, sealhulgas selliste meetmetega nagu ringlussevõetud materjali arvestamine riigihangetega seotud pakkumuste hindamise kriteeriumina või rahalised stiimulid teiseste kriitiliste toormete kasutamiseks;

e) suurendada kriitiliste toormete ringlussevõtu tehnoloogiate tehnoloogilist küpsust ning edendada ringmajandust toetavat disaini, materjalitõhusust ja kriitiliste toormete asendamist toodetes ja rakendustes, lisades selleks vähemalt riiklikesse teadus- ja innovatsiooniprogrammidesse sellekohased toetusmeetmed;

f) tagada, et oleks kehtestatud meetmed, et anda liikmesriigi tööjõule oskused, mida on vaja kriitiliste toormete väärtusahela ringluspõhisuse toetamiseks, sealhulgas meetmed oskuste täiendamiseks ja ümberõppeks;

g) kui tootja peab maksma rahalisi makseid vastavalt riigisiseses õiguses ette nähtud laiendatud tootjavastutuse kohustusele, mis on sätestatud direktiivi 2008/98/EÜ artikli 8 lõikes 1, edendama selliste rahaliste maksete ümbersuunamist, et stimuleerida seda, et tooted sisaldaksid suuremal määral teiseseid kriitilisi toormeid, mis on eraldatud ringlusse võetud jäätmetest kooskõlas liidu keskkonnastandarditega;

h) võtta vajalikud meetmed tagamaks, et kriitilised toormed, mida eksporditakse pärast seda, kui nad lakkavad olemast jäätmed, vastaksid nõutavatele tingimustele vastavalt direktiivile 2008/98/EÜ ja muule asjaomasele liidu õigusele;

i) vajaduse korral toetada liidu kvaliteedistandardite kasutamist kriitilisi toormeid sisaldavate jäätmevoogude ringlussevõtu protsessides.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud programmid võib integreerida direktiivi 2008/98/EÜ artiklite 28 ja 29 kohaselt vastu võetud uutesse või olemasolevatesse jäätmekavadesse ja jäätmetekke vältimise programmidesse.

Esimeses lõigus osutatud riiklikud programmid vaadatakse läbi viie aasta jooksul pärast nende vastuvõtmist ja vajaduse korral ajakohastatakse.

3. Lõikes 1 osutatud programmid hõlmavad eelkõige tooteid ja jäätmeid, mille suhtes ei kohaldata liidu õiguse kohaseid kogumise, töötlemise, ringlussevõtu või korduskasutamise erinõudeid. Muude toodete ja jäätmete puhul rakendatakse meetmeid kooskõlas liidu õigusega.

Lõike 1 punktide b, c ja d puhul võivad kõnealustes punktides osutatud programmid hõlmata (ilma et see piiraks ELi toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist) selliste finantsstiimulite kehtestamist nagu allahindlused, rahalised tasud või tagatisrahasüsteemid, et soodustada asjakohaste kriitiliste toormete taaskasutamise potentsiaaliga toodete korduskasutamiseks valmistumist ja korduskasutamist ning sellistest toodetest tekkinud jäätmete kogumist ja töötlemist.

4. Lõigetes 1 ja 2 osutatud riiklikud meetmed kavandatakse eesmärgiga vältida ELi toimimise lepingu kohaselt kaubandustõkkeid ja konkurentsimoonutusi.

5. Liikmesriigid määravad nad eraldi kindlaks selliste elektri- ja elektroonikaseadmete romudest eemaldatud komponentide kogused, mis sisaldavad asjakohasel määral kriitilisi toormeid, ning sellistest seadmetest eraldatud kriitiliste toormete kogused, ning annavad nendest teada.

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, milles määratakse kindlaks sellise aruandluse vorm ja üksikasjad. Rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Esimene aruandeperiood hõlmab esimest täiskalendriaastat pärast rakendusaktide vastuvõtmist. Liikmesriigid esitavad need andmed siis, kui nad annavad komisjonile aru ringlussevõetud elektri- ja elektroonikaseadmete romude koguste kohta vastavalt direktiivi 2012/19/EL artikli 16 lõikele 6.

6. Liikmesriigid annavad artikli 45 kohaselt esitatud aruandes teavet käesoleva artikli lõikes 1 osutatud riiklike programmide vastuvõtmise ning käesoleva artikli lõigete 1 ja 2 kohaselt võetud meetmete tegelikul rakendamisel tehtud edusammude kohta.

7. Komisjon võtab hiljemalt 24. maiks 2025 vastu rakendusaktid, milles määratakse kindlaks selliste toodete, komponentide ja jäätmevoogude loetelu, mida peetakse kriitiliste toormete taaskasutamise puhul vähemalt asjakohase potentsiaaliga toodeteks lõike 1 punktide b ja c tähenduses.

Loetelu koostamisel võtab komisjon arvesse:

a) kriitiliste toormete üldkogust, mis on võimalik nendest toodetest, komponentidest ja jäätmevoogudest eraldada;

b) mil määral need tooted, komponendid ja jäätmevood on reguleeritud liidu õigusega;

c) regulatiivseid lünki;

d) konkreetseid probleeme, mis mõjutavad toodete, komponentide ja jäätmevoogude kogumist ja jäätmetöötlust;

e) olemasolevaid kogumis- ja jäätmetöötlussüsteeme, mis toodete, komponentide ja jäätmevoogude suhtes kehtivad.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 27

Kriitiliste toormete eraldamine kaevandamisjäätmetest

1. Käitajad, kes on kohustatud koostama direktiivi 2006/21/EÜ artikli 5 kohaselt jäätmekavad, esitavad kõnealuse direktiivi artikli 3 punktis 27 määratletud pädevale asutusele esialgse majandusliku hindamise uuringu kriitiliste toormete võimaliku eraldamise kohta:

a) hoidlas ladustatud kaevandamisjäätmetest ning

b) tekkivatest kaevandamisjäätmetest, või kui seda peetakse tulemuslikumaks, siis kaevandatud materjalidest enne, kui need muutuvad jäätmeteks.

Käitajad vabastatakse käesoleva lõike esimese lõigu kohasest kohustusest, kui nad tõendavad direktiivi 2006/21/EÜ artikli 3 punktis 27 määratletud pädevale asutusele suure kindlusega, et kaevandamisjäätmed ei sisalda kriitilisi toormeid, mida saaks tehniliselt eraldada.

2. Lõikes 1 osutatud uuring sisaldab vähemalt hinnangut kaevandamisjäätmetes ja kaevandatud materjalides sisalduvate kriitiliste toormete koguste ja kontsentratsioonide ning nende toormete tehnilise ja majandusliku taaskasutatavuse kohta. Käitajad täpsustavad kõnealuste koguste ja kontsentratsioonide hindamiseks kasutatavad meetodid.

3. Kaevandamisjäätmete hoidlate käitajad esitavad hiljemalt 24. novembriks 2026 käesoleva artikli lõikes 1 osutatud uuringu direktiivi 2006/21/EÜ artikli 3 punktis 27 määratletud pädevale asutusele. Uute kaevandamisjäätmete hoidlate käitajad esitavad selle uuringu direktiivi 2006/21/EÜ artikli 3 punktis 27 määratletud pädevale asutusele jäätmekavade esitamisel vastavalt kõnealuse direktiivi artiklile 7.

4. Liikmesriigid loovad andmebaasi oma territooriumil asuvate suletud kaevandamisjäätmete hoidlate, välja arvatud suletud kaevandamisjäätmete hoidlate kohta, kui jäätmealade omaduste või geoloogiliste tingimuste tõttu on ebatõenäoline, et seal on kriitilisi toormeid kogustes, mida saaks tehniliselt eraldada. Andmebaas sisaldab järgmist teavet:

a) jäätmehoidla asukoht, pindala ja jäätmemaht või asjakohasel juhul kaevandamisjäätmete hoidla hinnanguline maht;

b) kaevandamisjäätmete hoidla käitaja või endine käitaja ja kohaldataval juhul tema õigusjärglane;

c) kõigi kaevandamisjäätmetes ja võimaluse korral algses maardlas sisalduvate toormete ligikaudsed kogused ja kontsentratsioonid vastavalt lõikele 7;

d) igasugune lisateave, mida liikmesriik peab oluliseks, et võimaldada kriitiliste toormete eraldamist kaevandamisjäätmete hoidlast.

5. Liikmesriigid võtavad hiljemalt 24. novembriks 2027 vastu ja rakendavad meetmed, millega edendatakse kriitiliste toormete eraldamist kaevandamisjäätmetest, eelkõige lõikes 4 osutatud andmebaasi kantud suletud kaevandamisjäätmete hoidlatest, kus leidub kriitilisi toormeid, mida saaks majanduses taaskasutada.

6. Lõikes 4 osutatud andmebaas luuakse hiljemalt 24. novembriks 2026 ja kogu teave sisestatakse sellesse andmebaasi hiljemalt 24. maiks 2027. Andmebaas tehakse avalikult kättesaadavaks digitaalsel kujul ning seda ajakohastatakse vähemalt iga kolme aasta järel, et lisada täiendavat kättesaadavat teavet ning uusi suletud või tuvastatud hoidlaid.

7. Lõike 4 punktis c osutatud teabe esitamiseks teevad liikmesriigid vähemalt järgmist:

a) suletud kaevandusjäätmete hoidlate puhul vaatavad liikmesriigid hiljemalt 24. novembriks 2026 olemasolevad loatoimikud või muud kättesaadavad dokumendid, kui loatoimikuid ei ole, põhjalikult läbi;

b) kui kaevandusjäätmete hoidla kohta kättesaadav teave võib viidata võimalike majanduslikult taaskasutatavate kriitiliste toormete olemasolule, korraldavad liikmesriigid lisaks hiljemalt 24. maiks 2026 representatiivse geokeemilise proovivõtu;

c) kui kaevandusjäätmete hoidla puhul on käesoleva lõike punktides a ja b kirjeldatud meetmed näidanud võimalike majanduslikult taaskasutatavate kriitiliste toormete olemasolu, teevad liikmesriigid hiljemalt 24. märtsiks 2027 üksikasjalikuma proovivõtu koos sellele järgneva keemilise ja mineraloogilise kirjeldusega, mis hõlmab puursüdamiku võtmist või samaväärseid meetodeid, kui need on liidu tasandil kohaldatavate keskkonnanõuete ja vajaduse korral direktiivi 2006/21/EÜ nõuete kohaselt keskkonnahoidlikud.

8. Lõikes 7 osutatud meetmeid võetakse maavarade, jäätmete, omandiõiguse, maaomandi, keskkonna- ja tervisemõjudega seotud riigisiseste õigussüsteemide ning muude asjakohaste sätete piires. Kui sellised tegurid takistavad meetmete võtmist, püüavad liikmesriigi asutused teha koostööd kaevandamisjäätmete hoidla käitaja või omanikuga. Lõikes 7 osutatud meetmete tulemused tehakse lõikes 4 osutatud andmebaasis kättesaadavaks. Võimaluse korral lisavad liikmesriigid andmebaasi suletud kaevandamisjäätmete hoidlate liigid vastavalt ÜRO ressursside raamklassifikatsioonile.

Artikkel 28

Püsimagnetite ringlussevõetavus

1. Alates kaks aastat pärast lõikes 2 osutatud rakendusakti jõustumise kuupäeva peab iga füüsiline või juriidiline isik, kes laseb turule magnetresonantstomograafia seadmeid, tuuleturbiine, tööstusroboteid, mootorsõidukeid, kergtranspordivahendeid, külmageneraatoreid, soojuspumpasid, elektrimootoreid, sealhulgas juhul, kui elektrimootorid on integreeritud muudesse toodetesse, automaatpesumasinaid, trummelkuivateid, mikrolaineahjusid, tolmuimejaid või nõudepesumasinaid, tagama, et neil toodetel on nähtav, loetav ja kustumatu märgis, mis näitab:

a) kas need tooted sisaldavad üht või mitut püsimagnetit;

b) kui toode sisaldab üht või mitut püsimagnetit, siis kas need magnetid on üht järgmist liiki:

i) neodüümi, raua ja boori sulamist;

ii) samaariumi ja koobalti sulamist;

iii) alumiiniumi, nikli ja koobalti sulamist;

iv) ferriidist.

2. Komisjon võtab hiljemalt 24. novembriks 2026 vastu rakendusakti, millega kehtestatakse käesoleva artikli lõikes 1 osutatud märgistamise vorm. Rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

3. Kaks aastat pärast lõikes 2 osutatud rakendusakti jõustumise kuupäeva tagab iga füüsiline või juriidiline isik, kes laseb turule lõikes 1 osutatud tooteid, mis sisaldavad üht või mitut lõike 1 punktis b osutatud püsimagnetit, et tootel või tootes on andmekandja.

4. Lõikes 3 osutatud andmekandja seotakse toote kordumatu tunnuskoodiga, mis võimaldab juurdepääsu järgmisele:

a) vastutava füüsilise või juriidilise isiku nimi, registreeritud kaubanimi või registreeritud kaubamärk ja postiaadress ning võimaluse korral elektroonilised sidevahendid, mille kaudu saab temaga ühendust võtta;

b) teave kõikide tootes sisalduvate püsimagnetite kaalu, asukoha ja keemilise koostise kohta ning kasutatud magneti pinde, liimide ja lisaainete olemasolu ja liigi kohta;

c) teave selle kohta, kuidas kõigile tootes sisalduvatele püsimagnetitele ligi pääseda ja neid ohutult eemaldada, sealhulgas vähemalt teave kõikide püsimagnetile juurdepääsuks ja selle eemaldamiseks vajalike eemaldamisetappide järjestuse, tööriistade või tehnoloogiate kohta, ilma et see piiraks direktiivi 2012/19/EL artikli 15 lõike 1 kohast töötlemiskohtade teabe edastamist.

5. Toodete puhul, milles sisalduvad püsimagnetid paiknevad üksnes ühes või mitmes tootes kasutatud elektrimootoris, võib lõike 4 punktis b osutatud teabe asendada teabega nende elektrimootorite asukoha kohta ning lõike 4 punktis c osutatud teabe võib asendada teabega elektrimootoritele juurdepääsu ja nende eemaldamise kohta, mis sisaldab vähemalt teavet kõikide elektrimootoritele juurdepääsuks ja nende eemaldamiseks vajalike eemaldamisetappide järjestuse, tööriistade või tehnoloogiate kohta.

6. Lõikes 3 osutatud toodete puhul, mille kohta nõutakse liidu muu õigusakti kohaselt tootepassi esitamist, lisatakse lõikes 4 osutatud teave tootepassi.

7. Kui füüsiline või juriidiline isik laseb lõikes 3 osutatud toote turule, peab ta tagama, et lõikes 4 osutatud teave on täielik, ajakohane ja täpne ning kättesaadav ajavahemikul, mis on vähemalt võrdne toote tüüpilise kasutuseaga pluss kümme aastat, sealhulgas pärast vastutava füüsilise või juriidilise isiku maksejõuetuks muutumist, likvideerimist või tegevuse lõpetamist liidus. Kõnealune isik võib volitada teist füüsilist või juriidilist isikut tegutsema enda nimel.

Lõikes 4 osutatud teabes tuleb viidata tootemudelile, või kui sama mudeli eksemplaride andmed erinevad, siis konkreetsele partiile või eksemplarile. Lõikes 4 osutatud teave peab olema kättesaadav parandajatele, ringlussevõtjatele, turujärelevalveasutustele ja tolliasutustele.

8. Kui püsimagnetite ringlussevõtuga seotud teabenõuded on kehtestatud liidu ühtlustamisõigusaktides, mida kohaldatakse lõikes 1 loetletud toodete suhtes, kohaldatakse neid nõudeid asjaomastele toodetele käesoleva artikli asemel.

9. Käesolevas artiklis esitatud nõudeid ei kohaldata peamiselt kaitse- või kosmoserakendusteks mõeldud toodete suhtes.

10. Alates 24. maist 2029 kohaldatakse käesoleva artikli nõudeid magnetresonantstomograafia seadmete, mootorsõidukite ja selliste kergtranspordivahendite suhtes, mis on tüübikinnitusega L-kategooria sõidukid.

11. Käesolevat artiklit ei kohaldata:

a) määruse (EL) 2018/858 artikli 3 punktis 31 määratletud eriotstarbelistele sõidukitele;

b) N1-, N2-, N3-, M2- või M3-kategooria sõidukite mitmeastmelises tüübikinnitusmenetluses tüübikinnituse saanud osadele, välja arvatud baassõiduk;

c) väikeseeriana toodetud sõidukitele, nagu on määratletud määruse (EL) 2018/858 artikli 3 punktis 30.

12. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakt käesoleva määruse täiendamiseks, esitades käesoleva artikli lõikes 1 osutatud toodetele vastavate kombineeritud nomenklatuuri koodide ja tootekirjelduste loetelu vastavalt nõukogu määruse (EMÜ) nr 2658/87 I lisale, ([44]) hõlbustamaks tolliasutuste tööd seoses kõnealuste toodetega ning käesolevas artiklis ja artiklis 29 sätestatud nõuetega.

Artikkel 29

Püsimagnetite ringlussevõetud materjali sisaldus

1. Hiljemalt 24. maiks 2027 või kaks aastat pärast lõikes 2 osutatud delegeeritud õigusakti jõustumist, olenevalt sellest, kumb on hilisem, teeb iga füüsiline või juriidiline isik, kes laseb turule artikli 28 lõikes 1 osutatud tooteid, mis sisaldavad üht või mitut artikli 28 lõike 1 punkti b alapunktides i, ii ja iii osutatud püsimagnetit ja mille kõigi selliste püsimagnetite kogumass ületab 0,2 kg, vaba juurdepääsuga veebisaidil üldsusele kättesaadavaks teabe tootes kasutatud püsimagnetites sisalduva tarbimisjärgsetest jäätmetest eraldatud neodüümi, düsproosiumi, praseodüümi, terbiumi, boori, samaariumi, nikli ja koobalti osakaalu kohta.

2. Hiljemalt 24. maiks 2026 võtab komisjon kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakti, et täiendada käesolevat määrust, kehtestades nõuded käesoleva artikli lõikes 1 osutatud toodetes kasutatud püsimagnetites sisalduva tarbimisjärgsetest jäätmetest eraldatud neodüümi, düsproosiumi, praseodüümi, terbiumi, boori, samaariumi, nikli ja koobalti osakaalu arvutamiseks ja kontrollimiseks.

Arvutus- ja kontrollinõuetes täpsustatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse nr 768/2008/EÜ ([45]) II lisas sätestatud moodulite hulgast kohaldatav vastavushindamismenetlus ning asjaomaste toodete seisukohast vajalikud kohandused. Kohaldatava vastavushindamismenetluse kindlaksmääramisel võtab komisjon arvesse järgmisi kriteeriume:

a) asjaomase mooduli sobivus tooteliigi jaoks ja selle proportsionaalsus teenitavat avalikku huvi arvestades;

b) millise riski võib toode endaga kaasa tuua ning millises ulatuses on vastavushindamine kooskõlas riski liigi ja suurusega;

c) kui kolmanda isiku kaasamine on kohustuslik, siis peab tootjal olema võimalik valida otsuse nr 768/2008/EÜ II lisa kohaste kvaliteeditagamise ja tootesertifitseerimise moodulite vahel.

3. Pärast lõike 2 kohaselt vastu võetud delegeeritud õigusakti jõustumist ja hiljemalt 31. detsembriks 2031 võtab komisjon vastu delegeeritud õigusaktid, millega täiendatakse käesolevat määrust, sätestades tarbimisjärgsetest jäätmetest eraldatud neodüümi, düsproosiumi, praseodüümi, terbiumi, boori, samaariumi, nikli ja koobalti minimaalsed osakaalud lõikes 1 osutatud toodetes kasutatud püsimagnetites.

Esimeses lõigus osutatud delegeeritud õigusaktidega võidakse kohaldada eri toodete suhtes erinevat minimaalset osakaalu ja jätta teatavad tooted sellest kohustusest välja. Nendega nähakse ette üleminekuperioodid, mida korrigeeritakse vastavalt meetme kohaldamisalasse kuuluvate toodete kohandamise keerukusele, et tagada nõuete täitmine.

Esimeses lõigus osutatud minimaalne osakaal põhineb mõju eelneval hindamisel, milles on võetud arvesse järgmist:

([44]) Nõukogu 23. juuli 1987. aasta määrus (EMÜ) nr 2658/87 tariifi- ja statistikanomenklatuuri ning ühise tollitariifistiku kohta (EÜT L 256, 7.9.1987, lk 1).

([45]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuli 2008. aasta otsus nr 768/2008/EÜ toodete turustamise ühise raamistiku kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 93/465/EMÜ (ELT L 218, 13.8.2008, lk 82).

a) tarbimisjärgsetest jäätmetest eraldatud neodüümi, düsproosiumi, praseodüümi, terbiumi, boori, samaariumi, nikli ja koobalti olemasolev ja prognoositav kättesaadavus;

b) lõike 1 kohaselt kogutud teave ja ringlussevõetud materjali suhtelised osakaalud lõikes 1 osutatud turule lastud toodetes sisalduvates püsimagnetites;

c) tehnika ja teaduse areng, sealhulgas märkimisväärsed muutused püsimagnetite tehnoloogiates, mis mõjutavad taaskasutatavate materjalide liiki;

d) mil määral minimaalne osakaal võib aidata tulemuslikult kaasa liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele;

e) võimalik mõju püsimagneteid sisaldavate toodete toimimisele;

f) vajadus vältida ebaproportsionaalset negatiivset mõju püsimagnetite ja püsimagneteid sisaldavate toodete taskukohasusele.

4. Kui püsimagnetite ringlussevõtuga seotud teabenõuded on kehtestatud liidu ühtlustamisõigusaktidega, mida kohaldatakse lõikes 1 loetletud toodete suhtes, kohaldatakse neid nõudeid asjaomastele toodetele käesoleva artikli asemel.

5. Alates lõikes 1 sätestatud nõude kohaldamise kuupäevast tagavad füüsilised ja juriidilised isikud, kes lasevad turule lõikes 1 osutatud tooteid, juhul kui nad pakuvad lõikes 1 osutatud tooteid müügiks (sealhulgas kaugmüügi korral) või esitlevad neid äritegevuse käigus, et nende klientidel on enne müügilepingu sõlmimist juurdepääs lõikes 1 osutatud teabele.

Füüsilised ja juriidilised isikud, kes lasevad turule lõikes 1 osutatud tooteid, ei tohi pakkuda ega esitada selliseid märgiseid, tähiseid, sümboleid või silte, mis võivad kliente lõikes 1 osutatud teabe osas tõenäoliselt eksitada või segadusse ajada. Käesolevas artiklis esitatud nõudeid ei kohaldata peamiselt kaitse- või kosmoserakendusteks mõeldud toodete suhtes.

6. Magnetresonantstomograafia seadmete, mootorsõidukite ja selliste kergtranspordivahendite suhtes, mis on tüübikinnitusega L-kategooria sõidukid, kohaldatakse lõigetes 1 ja 5 sätestatud nõudeid viie aasta möödumisel lõikes 2 osutatud delegeeritud õigusakti jõustumise kuupäevast.

7. Käesolevat artiklit ei kohaldata:

a) määruse (EL) 2018/858 artikli 3 punktis 31 määratletud eriotstarbelistele sõidukitele;

b) N1-, N2-, N3-, M2- või M3-kategooria sõidukite mitmeastmelises tüübikinnitusmenetluses tüübikinnituse saanud osadele, välja arvatud baassõiduk;

c) väikeseeriana toodetud sõidukitele, nagu on määratletud määruse (EL) 2018/858 artikli 3 punktis 30.

2. JAGU

Sertifitseerimine ja keskkonnajalajälg

Artikkel 30

Tunnustatud kavad

1. Valitsused, tööstusliidud ja huvitatud organisatsioonide ühendused, kes on välja töötanud kriitiliste toormete kestlikkusega seotud sertifitseerimiskavad ja teevad nende üle järelevalvet (edaspidi „kavade omanikud“), võivad taotleda oma kavade tunnustamist komisjoni poolt.

Käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud taotlused peavad sisaldama kõiki asjakohaseid tõendeid, mis on seotud IV lisas sätestatud kriteeriumide täitmisega.

Komisjon võtab hiljemalt 24. maiks 2027 vastu rakendusaktid, milles määratakse kindlaks ühtne vorm, mida kavade omanikud kasutavad minimaalse teabe esitamiseks, mida käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud taotlused peavad sisaldama. Rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

Kolmandas lõigus osutatud ühtse vormi täitmiseks võib nõuda dokumente mõistlikul määral.

2. Kui komisjon teeb käesoleva artikli lõike 1 kohaselt esitatud tõendite põhjal kindlaks, et sertifitseerimiskava vastab IV lisas sätestatud kriteeriumidele või märkimisväärsele osale nendest, võtab ta vastu rakendusaktid, millega seda kava tunnustatakse, ning täpsustab, millises ulatuses seda tunnustatakse. Rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

3. Iga kava tunnustamise ulatus määratakse kindlaks järgmistes mõõtmetes:

a) toorme väärtusahela etapid, mida kava hõlmab;

b) kavaga hõlmatud projekti olelusringi etapid, sealhulgas enne sulgemist, selle ajal ja pärast seda, ning

c) IV lisa punktis 2 loetletud kestlikkuse mõõtmed ja keskkonnariski kategooriad, mida kavas käsitletakse.

Kava tunnustamise eeltingimuseks on IV lisa punkti 1 alapunktides a–d esitatud tingimused.

4. Komisjon kontrollib vähemalt iga kolme aasta järel alates mis tahes lõike 2 kohaselt vastu võetud rakendusakti kohaldamise alguskuupäevast, kas tunnustatud kava vastab jätkuvalt IV lisas sätestatud kriteeriumidele või nende kriteeriumide tunnustatud osale.

5. Tunnustatud kavade omanikud teavitavad komisjoni viivitamata kõigist neis kavades tehtud muudatustest või uuendustest, mis on seotud IV lisas sätestatud kriteeriumide või nende kriteeriumide tunnustatud osa täitmisega. Komisjon hindab, kas sellised muudatused või uuendused mõjutavad tunnustamise alust, ja võtab asjakohaseid meetmeid.

6. Kui on tõendeid korduvate või oluliste juhtude kohta, mil tunnustatud kava rakendavad ettevõtjad ei ole täitnud kõnealuse kava nõudeid, uurib komisjon tunnustatud kava omanikuga konsulteerides, kas need juhtumid osutavad kava puudustele, mis mõjutavad tunnustamise alust, ning võtab asjakohaseid meetmeid.

7. Kui komisjon tuvastab tunnustatud kavas puudusi, mis mõjutavad tunnustamise alust, võib ta anda kava omanikule parandusmeetmete võtmiseks sobiva tähtaja, mis ei ole pikem kui 12 kuud.

8. Kui kava omanik ei suuda võtta või keeldub võtmast vajalikke parandusmeetmeid ning kui komisjon on kindlaks teinud, et käesoleva artikli lõikes 6 osutatud puudused tähendavad, et kava ei vasta enam IV lisas sätestatud kriteeriumidele või nende kriteeriumide tunnustatud osale, võtab komisjon vastu rakendusaktid, millega tunnistatakse kava tunnustamine kehtetuks. Rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

9. Komisjon loob tunnustatud kavade registri ja hoiab selle ajakohasena. Register tehakse üldsusele kättesaadavaks vaba juurdepääsuga veebisaidil. See veebisait võimaldab ka koguda kõigilt asjaomastelt sidusrühmadelt tagasisidet tunnustatud kavade rakendamise kohta. Selline tagasiside edastatakse asjakohastele kava omanikele arvessevõtmiseks.

Artikkel 31

Keskkonnajalajälje deklaratsioon

1. Võttes arvesse käesoleva artikli lõikes 2 osutatud aruande ja käesoleva artikli lõikes 3 osutatud vajalikkuse ja proportsionaalsuse hindamise tulemusi, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakte käesoleva määruse täiendamiseks, et kehtestada eri kriitiliste toormete keskkonnajalajälje arvutamise ja kontrollimise reeglid, mis on kooskõlas V lisaga ning milles võetakse arvesse teaduslikult põhjendatud hindamismeetodeid ja asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid. Arvutus- ja kontrollieeskirjades määratakse kindlaks vähemalt kolm kõige asjakohasemat keskkonnamõju kategooriat, mis moodustavad suurema osa üldisest keskkonnajalajäljest. Üks keskkonnamõju kategooriatest on kasvuhoonegaaside heitkogused. Jalajälje deklaratsioon piirdub nende keskkonnamõju kategooriatega.

2. Komisjon esitab hiljemalt 24. novembriks 2026 Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande ja teatab, millised kriitilised toormed on prioriteediks, kui hinnatakse, kas kriitilise toorme keskkonnajalajälje deklareerimise kohustus on vajalik ja proportsionaalne.

Kriitiliste toormete kohta, mille ta on määranud prioriteediks, esitab komisjon lõikes 3 osutatud vajalikkuse ja proportsionaalsuse hindamise järeldused hiljemalt 12 kuud pärast käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud aruande esitamist.

3. Komisjon võtab vastu arvutus- ja kontrollireeglid konkreetse kriitilise toorme kohta, kui ta on pärast erinevate asjakohaste keskkonnamõju kategooriate arvessevõtmist jõudnud järeldusele, et asjaomasel kriitilisel toormel on märkimisväärne keskkonnajalajälg ning et seetõttu on selle puhul vajalik ja proportsionaalne kehtestada kohustus deklareerida selle kriitilise toorme turule laskmisel selle keskkonnajalajälg kõige lõikes 1 osutatud keskkonnamõju kategooriate puhul, et aidata kaasa liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele, hõlbustades väiksema keskkonnajalajäljega kriitiliste toormete tarnimist.

4. Kaaludes, kas käesoleva artikli lõikes 6 ette nähtud kohustus on vajalik, võtab komisjon arvesse järgmist:

a) kas ja kuidas ning kui mõjusalt liidu kliima- ja keskkonnaeesmärke juba saavutatakse muu liidu õigusaktidega, mida asjaomase kriitilise toorme suhtes kohaldatakse;

b) asjakohaste rahvusvaheliste standardite ja suuniste olemasolu ning kasutuselevõtt või väljavaated selliste standardite kokkuleppimiseks rahvusvahelisel tasandil, samuti kestlikud turutavad, sealhulgas artikli 30 lõike 2 kohaselt tunnustatud vabatahtlikud kavad;

c) strateegiliste partnerluste, strateegiliste projektide, kaubanduslepingute ja muude rahvusvaheliste dokumentide ning liidu korraldatud teavitustegevuse tulemuslikkus liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisel;

d) ettevõtjate asjaomased majanduslikud kulud ja halduskoormus.

5. Komisjon korraldab mõju eelneva hindamise, et otsustada, kas võtta vastu lõike 1 kohane delegeeritud õigusakt. Kõnealune hindamine:

a) põhineb muu hulgas konsultatsioonidel:

   i) kõigi asjaomaste sidusrühmadega, nagu tööstus, sealhulgas järgtööstus, VKEd ja vajaduse korral käsitööndus, sotsiaalpartnerid, kauplejad, jaemüüjad, importijad, inimeste tervist ja keskkonnakaitset edendavad organisatsioonid, tarbijaorganisatsioonid ning akadeemilised ringkonnad;

   ii) kolmandate riikidega või ülemeremaade ja -territooriumidega, kelle kaubavahetust liiduga võib kõnealune kohustus märkimisväärselt mõjutada;

   iii) Euroopa kriitiliste toormete nõukoguga;

   iv) asjakohasel juhul liidu asutustega, kellel on pädevus keskkonnakaitse valdkonnas;

b) peab tagama, et ühtki sellist meedet ei valmistata ette, võeta vastu ega kohaldata kavatsusega tekitada või tekitades rahvusvahelisele kaubandusele tarbetuid takistusi, ning et meede ei piira kaubandust rohkem, kui on vajalik liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamiseks, võttes arvesse kolmandate riikide tarnijate suutlikkust täita sellist deklareerimiskohustust nii, et see ei mõjuta ebaproportsionaalselt kogukaubavooge ja kriitiliste toormete kulusid;

c) hõlmab hindamist, kas liidu õigusest tulenevad sarnased kohustused on avaldanud kavandatud mõju ja aidanud märkimisväärselt kaasa liidu keskkonnaeesmärkide saavutamisele;

d) hõlmab hindamist, kas meede aitaks kaasa liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisele, ilma et see mõjutaks ebaproportsionaalselt liidu tootmisharu suutlikkust hankida kõnealust kriitilist tooret.

6. Iga füüsiline või juriidiline isik, kes laseb turule kriitilisi toormeid, sealhulgas töödeldud ja ringlusse võetud, mille kohta komisjon on vastu võtnud lõike 1 kohased arvutus- ja kontrollireeglid, teeb kättesaadavaks keskkonnajalajälje deklaratsiooni.

Esimeses lõigus sätestatud nõuet kohaldatakse iga turule lastud kriitilise toorme liigi suhtes ning seda ei kohaldata vahe- või lõpptoodetes sisalduvate kriitiliste toormete suhtes.

7. Lõikes 6 osutatud keskkonnajalajälje deklaratsioon sisaldab järgmist teavet:

a) vastutava füüsilise või juriidilise isiku nimi, registreeritud kaubanimi või registreeritud kaubamärk ja postiaadress ning elektroonilised sidevahendid, mille kaudu saab temaga ühendust võtta;

b) teave kriitilise toorme liigi kohta, mille suhtes deklaratsioon kehtib;

c) teave riigi ja piirkonna kohta, kus kriitiline toore kaevandati, kus seda töödeldi või rafineeriti või kus see ringlusse võeti;

d) kriitilise toorme keskkonnajalajälg, mis on arvutatud vastavalt lõike 1 kohaselt vastu võetud kohaldatavatele kontrolli- ja arvutusreeglitele;

e) keskkonnajalajälje tulemusklass, millele kriitiline toore vastab ja mis on kehtestatud kooskõlas lõike 8 kohaselt vastu võetud kohaldatava delegeeritud õigusaktiga;

f) veebilink, mis võimaldab juurdepääsu keskkonnajalajälje deklaratsioonis esitatud tulemusi kinnitava uuringu avalikule versioonile.

8. Komisjon võtab kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakte, et täiendada käesolevat määrust, kehtestades mõistliku aja jooksul selliste kriitiliste toormete keskkonnajalajälje tulemusklassid, mille kohta on käesoleva artikli lõike 1 kohaselt kooskõlas V lisaga vastu võetud arvutus- ja kontrollireeglid.

9. Kui komisjon kehtestab kriitilisi toormeid sisaldavate vahe- ja lõpptoodete keskkonnajalajälje arvutamise reegleid, nõuab ta, et võimaluse korral kasutataks käesolevas artiklis osutatud keskkonnajalajälje arvutamise reegleid.

10. Keskkonnajalajälje deklaratsioon tehakse kättesaadavaks vaba juurdepääsuga veebisaidil ning see on kergesti arusaadav.

Komisjon võib võtta vastu rakendusakte, millega kehtestatakse käesoleva artikli lõikes 6 osutatud keskkonnajalajälje deklaratsiooni vorm. Rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.

11. Kriitiliste toormete müügiks pakkumisel (sealhulgas kaugmüügi korral) või nende esitlemisel äritegevuse käigus peavad kriitilisi toormeid turule laskvad füüsilised ja juriidilised isikud tagama, et nende klientidel on enne müügilepingu sõlmimist juurdepääs keskkonnajalajälje deklaratsioonile.

Füüsilised ja juriidilised isikud, kes lasevad turule kriitilisi toormeid, ei tohi pakkuda ega esitada selliseid märgiseid, tähiseid, sümboleid või silte, mis võivad kliente keskkonnajalajälje deklaratsioonis esitatud teabe osas tõenäoliselt eksitada või segadusse ajada.

3. JAGU

Vaba liikumine, nõuetele vastavus ja turujärelevalve

Artikkel 32

Vaba liikumine

1. Liikmesriigid ei keela, piira ega takista käesoleva määruse nõuetele vastavate püsimagneteid sisaldavate toodete või kriitiliste toormete turul kättesaadavaks tegemist või kasutuselevõttu põhjustel, mis on seotud teabega käesoleva määrusega hõlmatud püsimagnetite ringlussevõtu või nende ringlussevõetud materjali sisalduse kohta või kriitilise toorme keskkonnajalajälje kohta.

2. Liikmesriigid ei takista käesoleva määruse nõuetele mittevastavate püsimagneteid sisaldavate toodete või kriitiliste toormete näitamist messidel, näitustel, esitlustel või sarnastel üritustel, tingimusel et nähtaval sildil on selgelt märgitud, et sellised tooted või kriitilised toormed ei vasta käesoleva määruse nõuetele ning et neid ei saa turul kättesaadavaks teha enne, kui need on nõuetega vastavusse viidud.

Artikkel 33

Nõuetele vastavus ja turujärelevalve

1. Enne artikliga 28 või 29 hõlmatud toote turule laskmist tagavad vastutavad füüsilised või juriidilised isikud, et läbi on viidud kohaldatav vastavushindamine ja et koostatud on nõutav tehniline dokumentatsioon. Kui vastavushindamisega on tõendatud toote vastavus kohaldatavatele nõuetele, tagavad vastutavad füüsilised või juriidilised isikud ELi vastavusdeklaratsiooni koostamise ja CE-märgise kinnitamise tootele.

2. Käesoleva määruse artiklis 28 sätestatud nõuetega hõlmatud toodete vastavushindamine on direktiivi 2009/125/EÜ IV lisas sätestatud menetlus, välja arvatud juhul, kui nende toodete suhtes kohaldatakse ka käesoleva määruse artiklis 29 sätestatud nõudeid – sel juhul on vastavushindamine menetlus, mis on sätestatud käesoleva määruse artikli 29 lõike 2 kohaselt vastu võetud arvutus- ja kontrollireeglites.

3. Käesolevat artiklit ei kohaldata toodete suhtes, mis on hõlmatud määruse (EL) 2018/858 või (EL) nr 168/2013 kohase tüübikinnitusega.

Artikkel 34

Liidu ühtlustamisõigusaktide rakendamine ja nendega vastavusse viimine

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 38 vastu delegeeritud õigusakte, mis täiendavad artikleid 28, 29, 31 ja 33, et:

a) kehtestada nõuded artikli 28 lõigetes 3 ja 4 osutatud andmekandja ja toote kordumatu tunnuskoodi tehniliseks kavandamiseks ja toimimiseks;

b) osutada tehnilistele standarditele, mida tuleb kasutada seoses artikli 28 lõigetes 3 ja 4 osutatud andmekandja ja toote kordumatu tunnuskoodiga;

c) kehtestada nõuded artikli 28 lõikes 4 osutatud toote kordumatu tunnuskoodi lisamiseks turujärelevalve ja tollikontrolli seisukohast olulistesse registritesse;

d) kehtestada artikli 28 lõigetes 3 ja 4 osutatud andmekandja ja toote kordumatu tunnuskoodi tollikontrolliga seotud nõuded;

e) kehtestada menetlused riiklikul tasandil ohtu kujutavate toodetega tegelemiseks või ametlike mittevastavustega tegelemiseks, samuti kaitsemenetlused juhuks, kui võetud turujärelevalvemeetmetele esitatakse vastuväiteid;

f) kehtestada ELi vastavusdeklaratsiooniga seotud nõuded ning CE-märgise kinnitamise üldpõhimõtted, reeglid ja tingimused.

Need delegeeritud õigusaktid osutavad muule liidu ühtlustamisõigusaktidele või tagavad sellega vastavuses olemise, eelkõige pidades silmas direktiivi 2009/125/EÜ, ning võtavad arvesse vajadust piirata halduskoormust, tagades samal ajal käesoleva määruse artiklite 28, 29 ja 31 tõhusa rakendamise.

6. PEATÜKK

JUHTIMINE

Artikkel 35

Euroopa kriitiliste toormete nõukogu

1. Käesolevaga asutatakse Euroopa kriitiliste toormete nõukogu.

2. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu annab komisjonile nõu ja täidab käesolevas määruses sätestatud ülesandeid.

Artikkel 36

Euroopa kriitiliste toormete nõukogu koosseis ja toimimine

1. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu koosneb kõikide liikmesriikide ja komisjoni esindajatest. Selle eesistuja on komisjoni esindaja.

2. Iga liikmesriik määrab Euroopa kriitiliste toormete nõukogusse kõrgetasemelise esindaja. Kui see on ülesannete ja eksperditeadmiste seisukohast asjakohane, võib liikmesriik määrata Euroopa kriitiliste toormete nõukogu eri ülesannete jaoks eri esindajaid. Nõukogu igal määratud esindajal on asendaja. Üksnes liikmesriikidel on hääleõigus. Igal liikmesriigil on määratud esindajate arvust olenemata ainult üks hääl.

Euroopa kriitiliste toormete nõukogu eesistuja kutsub Euroopa Parlamendi esindajaid osalema vaatlejatena nõukogu koosolekutel, sealhulgas lõikes 8 osutatud alaliste või ajutiste allrühmade koosolekutel.

3. Asjakohasel juhul võib Euroopa kriitiliste toormete nõukogu eesistuja kutsuda tööstuse, eelkõige VKEde, kodanikuühiskonna, akadeemiliste ringkondade, ametiühingute, kohalike või piirkondlike omavalitsuste, kolmandate riikide, ÜMTde, samuti Euroopa Kaitseagentuuri, Euroopa Kemikaaliameti, Euroopa Keskkonnaameti ja Euroopa välisteenistuse esindajaid osalema vaatlejatena Euroopa kriitiliste toormete nõukogu või selle lõikes 8 osutatud alaliste või ajutiste allrühmade koosolekutel või esitama kirjalikke seisukohti. Vaatlejad ei osale Euroopa kriitiliste toormete nõukogu ja selle allrühmade nõuannete koostamisel.

4. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu võtab esimesel koosolekul komisjoni ettepaneku põhjal liikmete lihthäälteenamusega vastu oma kodukorra.

5. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu tuleb kokku korrapäraste ajavahemike järel, et tal oleks võimalik käesolevas määruses sätestatud ülesandeid tulemuslikult täita. Vajaduse korral tuleb Euroopa kriitiliste toormete nõukogu kokku komisjoni või liikmesriigi põhjendatud taotluse alusel, milles põhjendatakse tema territooriumil elluviidava strateegilise projektiga seotud erilist huvi, mis õigustab lisakoosoleku korraldamist.

Euroopa kriitiliste toormete nõukogu tuleb kokku vähemalt:

a) iga kolme kuu järel strateegiliste projektide taotluste hindamiseks vastavalt 3. peatüki 2. jaole;

b) iga kuue kuu järel seire edasiarendamiseks vastavalt 4. peatükile;

c) kord aastas, et arutada edusamme liikmesriikide kohustuste täitmisel seoses 3. peatüki 5. jaos sätestatud maavarauuringutega, sealhulgas pidades silmas strateegiliste või kriitiliste toormete loetelude ajakohastamist.

6. Komisjon koordineerib Euroopa kriitiliste toormete nõukogu tegevust täitevsekretariaadi kaudu, kes pakub tehnilist ja logistilist tuge.

7. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu teeb järgmist:

a) arutab korrapäraselt artikli 9 rakendamist ja jagab parimaid tavasid eesmärgiga kiirendada kriitiliste toormete projektide loamenetlust ning suurendada nendes projektides üldsuse osalemist ja üldsusega konsulteerimist;

b) esitab asjakohasel juhul komisjonile artikli 9 lõike 1 rakendamise suuniseid, mida ühtsed kontaktpunktid peavad arvesse võtma;

c) arutab korrapäraselt strateegiliste projektide rakendamist ja vajaduse korral meetmeid, mida projektiarendaja või liikmesriik, mille territooriumi strateegiline projekt puudutab, võiksid võtta, et veelgi hõlbustada kõnealuste strateegiliste projektide rakendamist vastavalt artiklile 15;

d) annab komisjonile nõu artikli 25 kohase ühisostmise süsteemi loomise hindamise kohta;

e) hõlbustab parimate tavade vahetamist liikmesriikide vahel eesmärgiga parandada artikli 26 kohaseid riiklikke programme.

8. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu võib luua eriküsimuste ja -ülesannetega tegelevaid alalisi või ajutisi allrühmi.

Euroopa kriitiliste toormete nõukogu moodustab vähemalt järgmised alalised allrühmad:

a) allrühm strateegiliste projektide rahastamise arutamiseks ja koordineerimiseks vastavalt artiklile 16, mille vaatlejatena kutsutakse osalema riiklike tugipankade ja finantseerimisasutuste, ekspordikrediidi agentuuride, Euroopa arengurahastusasutuste, Euroopa Investeerimispanga grupi, muude rahvusvaheliste finantsasutuste, sealhulgas Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga ning asjakohasel juhul eraõiguslike finantsasutuste esindajad;

b) allrühm, kus arutada ja vahetada arvamusi meetmete üle, mille eesmärk on suurendada üldsuse teadmisi kriitiliste toormete tarneahela kohta ning jagada parimaid tavasid seoses üldsuse ja sidusrühmade osalemisega kriitiliste toormete projektides; mille vaatlejatena kutsutakse korrapäraselt osalema kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajaid;

c) allrühm, kuhu kuuluvad riiklikud või asjakohasuse korral piirkondlikud geoloogiainstituudid või geoloogiliste uuringute keskused või sellise instituudi või uuringukeskuse puudumise korral üldgeoloogiliste uurimistööde eest vastutav asjakohane riiklik asutus, et aidata kaasa artikli 19 kohaselt loodud riiklike maavarauuringute programmide koordineerimisele;

d) allrühm, kus arutada meetmeid, millega edendatakse ringlust, ressursitõhusust ja kriitiliste toormete asendamist, ja vahetada nende üle arvamusi;

e) allrühm, kuhu kuuluvad kriitiliste toormete küsimustega tegelevad riiklikud tarne- ja teabeasutused või sellise asutuse puudumise korral nende küsimuste eest vastutav asjakohane riiklik asutus, et aidata kaasa artikli 20 kohaste komisjoni seire- ja stressitestide ülesannete täitmisele;

f) allrühm, kuhu kuuluvad riiklik eriolukordade amet ja strateegiliste varude eest vastutavad riiklik asutused või sellise ameti ja asutuse puudumise korral nende küsimuste eest vastutav asjakohane riiklik asutus, et aidata kaasa strateegiliste varude koordineerimisele, nagu on sätestatud artiklis 23.

Oma ülesannete täitmisel tagab Euroopa kriitiliste toormete nõukogu vajaduse korral koordineerimise, koostöö ja teabevahetuse liidu õiguse alusel loodud asjakohaste kriisireageerimise ja kriisivalmiduse struktuuridega.

9. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu võtab vajalikud meetmed, et tagada konfidentsiaalse teabe ja tundliku äriteabe turvaline käitlemine ja töötlemine kooskõlas artikliga 46.

10. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu annab oma parima, et võtta otsuseid vastu konsensuslikult.

Artikkel 37

Rahvusvaheline koostöö ja strateegilised partnerlused

1. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu arutab korrapäraselt järgmist:

a) mil määral aitavad liidu sõlmitud strateegilised partnerlused kaasa:

i) liidu tarnekindluse suurendamisele, sealhulgas artikli 5 lõike 1 punktis b sätestatud sihttasemete saavutamisele;

ii) liidu ja partnerriikide koostöö suurendamisele kriitiliste toormete väärtusahelas, sealhulgas suutlikkuse suurendamise ja tehnosiirde programmide valdkonnas, et edendada ringlust ja kriitiliste toormete vastutustundlikku ringlussevõttu tootjariikides;

iii) partnerriikide majanduslikule ja sotsiaalsele arengule, sealhulgas edendades kestlikke ja ringmajanduse tavasid, inimväärseid töötingimusi ja inimõiguste austamist nende toormete väärtusahelates;

b) kooskõla ja võimalik koostoime liikmesriikide ja asjaomaste kolmandate riikide kahepoolse koostöö ning liidu poolt strateegiliste partnerluste raames võetud meetmete vahel;

c) milliseid kolmandaid riike tuleks strateegiliste partnerluste sõlmimisel esmatähtsaks pidada, võttes arvesse järgmisi kriteeriume:

i) võimalik panus tarnekindlusse ja selle vastupidavusse, võttes arvesse kolmanda riigi võimalikke varusid ning kaevandamis-, töötlemis- ja ringlussevõtuvõimsust seoses kriitiliste toormetega;

ii) kas liidu ja kolmanda riigi vaheline koostöö võiks parandada kolmanda riigi suutlikkust tagada oma õigusraamistiku ja selle rakendamise kaudu kahjuliku keskkonnamõju seire, ennetamise ja minimeerimise, sotsiaalselt vastutustundlike tavade kasutamise, sealhulgas inimõiguste ja töötajate õiguste austamise, eelkõige sunniviisilise töö ja lapstööjõu kasutamise vastu võitlemise poliitika, samuti sisuka koostöö kohalike kogukondadega, sealhulgas põlisrahvastega, läbipaistvate ja vastutustundlike äritavade kasutamise ning avaliku halduse ja õigusriigi nõuetekohasele toimimisele avalduva kahjuliku mõju ennetamise;

iii) kas liidu ja kolmanda riigi vahel on olemas kehtivad koostöölepingud ning kas tekkivate turgude ja areneva majandusega riikide puhul on võimalik võtta kasutusele Global Gateway investeerimisprojektid, sealhulgas strateegilistesse projektidesse investeerimise soodustamiseks;

iv) kas ja kuidas võiks partnerlus tekkivate turgude ja areneva majandusega riikide puhul aidata kaasa kohaliku lisaväärtuse loomisele, sealhulgas järgneva etapi sektorite tegevusele, ning oleks vastastikku kasulik liidule ja partnerriigile;

d) annab komisjonile nõu selle kohta, kuidas tagada, et käesolevas lõikes osutatud strateegilised partnerlused on kooskõlas liidu poliitikaga tekkivate turgude ja areneva majandusega riikide suhtes.

2. Euroopa kriitiliste toormete nõukogu lõike 1 kohased arutelud ei piira nõukogu aluslepingutest tulenevaid õigusi.

3. Liikmesriigid:

a) teavitavad komisjoni oma kahepoolsest koostööst asjaomaste kolmandate riikidega, kui selle ulatus hõlmab kriitiliste toormete väärtusahelat;

b) võivad toetada komisjoni toormete väärtusahela strateegiliste partnerluste raames sätestatud koostöömeetmete rakendamisel.

4. Komisjon teavitab kord aastas Euroopa Parlamenti ja nõukogu Euroopa kriitiliste toormete nõukogu lõike 1 kohaste arutelude sisust ja tulemustest.

7. PEATÜKK

DELEGEERITUD VOLITUSED JA KOMITEEMENETLUS

Artikkel 38

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artikli 3 lõikes 2, artikli 4 lõikes 2, artikli 5 lõikes 3, artikli 6 lõikes 2, artikli 28 lõikes 12, artikli 29 lõigetes 2 ja 3, artikli 31 lõigetes 1 ja 8 ning artikli 34 lõikes 1 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile kaheksaks aastaks alates 24. juunist 2024. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne kaheksa-aastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 3 lõikes 2, artikli 4 lõikes 2, artikli 5 lõikes 3, artikli 6 lõikes 2, artikli 28 lõikes 12, artikli 29 lõigetes 2 ja 3, artikli 31 lõigetes 1 ja 8 ning artikli 34 lõikes 1 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016 aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.

5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artikli 3 lõike 2, artikli 4 lõike 2, artikli 5 lõike 3, artikli 6 lõike 2, artikli 28 lõike 12, artikli 29 lõike 2 või 3, artikli 31 lõike 1 või 8 või artikli 34 lõike 1 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 39

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.

3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

8. PEATÜKK

MUUDATUSED

Artikkel 40

Määruse (EL) nr 168/2013 muutmine

Määruse (EL) nr 168/2013 II lisa tabeli jaosse C1 lisatakse järgmine kanne:

„15a	18	Püsimagnetite ringluspõhisuse nõuded	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1252 (*)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1252, millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020 (ELT L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).“

Artikkel 41

Määruse (EL) 2018/858 muutmine

Määruse (EL) 2018/858 II lisa I osa G jao „Keskkonnatoime ja heited“ tabelisse lisatakse järgmine kanne:

„G 15	Püsimagnetite ringluspõhisuse nõuded	Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/1252 (*)	X	X	X	X	X	X					X	X

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1252, millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020 (ELT L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).“

Artikkel 42

Määruse (EL) 2018/1724 muutmine

Määrust (EL) 2018/1724 muudetakse järgmiselt.

1) I lisasse lisatakse järgmine rida:

„AJ. Kriitiliste toormete projektid	1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1252 artikli 9 lõike 1 kohaselt loodud või määratud ühtsed kontaktpunktid (*) 2. teave loamenetluse kohta

	3. teave rahastamis- ja investeerimisteenuste kohta 4. teave rahastamisvõimaluste kohta liidu või liikmesriigi tasandil 5. teave ettevõtluse tugiteenuste kohta, sealhulgas seoses äriühingu tulumaksu deklaratsiooni, kohalike maksuseaduste või tööõigusega

(*) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1252, millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020 (ELT L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).“

2) II lisasse lisatakse järgmine rida:

„Kriitiliste toormete projektid	Kriitiliste toormete projektide ehitustööde ja käitamise kõigi asjakohaste lubade, sealhulgas ehituslubade, kemikaalide käitlemise ja võrguga liitumise lubade ning vajaduse korral keskkonnamõju hindamise ja keskkonnalubade menetlus, mis hõlmab kõiki taotlusi ja menetlusi alates kinnitusest, et taotlus on täielik, kuni menetluse tulemust käsitleva tervikotsuse teatavaks tegemiseni asjaomase ühtse kontaktpunkti poolt määruse (EL) 2024/1252 artikli 9 kohaselt.	Kõik menetlustega seotud väljundid alates taotluse täielikkuse kinnitamisest kuni menetluse tulemust käsitleva tervikotsuse teatavaks tegemiseni asjaomase ühtse määruse (EL) 2024/1252 artikli 9 kohaselt.“

3) III lisasse lisatakse järgmine punkt:

„9) Määruse (EL) 2024/1252 artikli 9 kohane asjaomane ühtne kontaktpunkt.“

Artikkel 43

Määruse (EL) 2019/1020 muutmine

Määrust (EL) 2019/1020 muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 4 lõige 5 asendatakse järgmisega:

„5. Käesolevat artiklit kohaldatakse ainult toodete suhtes, mille kohta kehtivad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrused (EL) nr 305/2011, ([1])* (EL) 2016/425, ([2])* (EL) 2016/426 ([3])* ja (EL) 2024/1252 ([4])* ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivid 2000/14/EÜ, ([5])* 2006/42/EÜ, ([6])* 2009/48/EÜ, ([7])* 2009/125/EÜ, ([8])* 2011/65/EL, ([9])* 2013/29/EL, ([10])* 2013/53/EL, ([11])* 2014/29/EL, ([12])* 2014/30/EL, ([13])* 2014/31/EL, ([14])* 2014/32/EL, ([15])* 2014/34/EL, ([16])* 2014/35/EL, ([17])* 2014/53/EL ([18])* ja 2014/68/EL ([19])*.

([1])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2011. aasta määrus (EL) nr 305/2011, millega sätestatakse ehitustoodete ühtlustatud turustustingimused ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/106/EMÜ (ELT L 88, 4.4.2011, lk 5).

([2])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/425, mis käsitleb isikukaitsevahendeid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/686/EMÜ (ELT L 81, 31.3.2016, lk 51).

([3])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määrus (EL) 2016/426, mis käsitleb küttegaasi põletavaid seadmeid ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/142/EÜ (ELT L 81, 31.3.2016, lk 99).

([4])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1252, millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020 (ELT L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).

([5])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. mai 2000. aasta direktiiv 2000/14/EÜ välitingimustes kasutatavate seadmete müra kohta käivate liikmesriikide seaduste ühtlustamise kohta (EÜT L 162, 3.7.2000, lk 1).

([6])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2006. aasta direktiiv 2006/42/EÜ, mis käsitleb masinaid ja millega muudetakse direktiivi 95/16/EÜ (ELT L 157, 9.6.2006, lk 24).

([7])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/48/EÜ mänguasjade ohutuse kohta (ELT L 170, 30.6.2009, lk 1).

([8])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiiv 2009/125/EÜ, mis käsitleb raamistiku kehtestamist energiamõjuga toodete ökodisaini nõuete sätestamiseks (ELT L 285, 31.10.2009, lk 10).

([9])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2011. aasta direktiiv 2011/65/EL teatavate ohtlike ainete kasutamise piiramise kohta elektri- ja elektroonikaseadmetes (ELT L 174, 1.7.2011, lk 88).

([10])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/29/EL pürotehniliste toodete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 178, 28.6.2013, lk 27).

([11])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. novembri 2013. aasta direktiiv 2013/53/EL, mis käsitleb väikelaevu ja jette ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 94/25/EÜ (ELT L 354, 28.12.2013, lk 90).

([12])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/29/EL lihtsate surveanumate turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 96, 29.3.2014, lk 45).

([13])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/30/EL elektromagnetilist ühilduvust käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 96, 29.3.2014, lk 79).

([14])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/31/EL mitteautomaatkaalude turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 96, 29.3.2014, lk 107).

([15])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/32/EL mõõtevahendite turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 96, 29.3.2014, lk 149).

([16])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/34/EL plahvatusohtlikus keskkonnas kasutatavaid seadmeid ja kaitsesüsteeme käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 96, 29.3.2014, lk 309).

([17])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/35/EL teatavates pingevahemikes kasutatavate elektriseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 96, 29.3.2014, lk 357).

([18])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/53/EL raadioseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/5/EÜ (ELT L 153, 22.5.2014, lk 62).

([19])* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/68/EL surveseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 189, 27.6.2014, lk 164).“

2) I lisasse lisatakse järgmine punkt:

„71. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1252, millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020 (ELT L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj), niivõrd kui see puudutab kõnealuse määruse artiklis 28, 29 või 31 sätestatud nõudeid.“

9. PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 44

Edusammude jälgimine

1. Hiljemalt 24. novembriks 2026 esitab komisjon aruande, mis sisaldab soovituslikke prognoose iga kriitilise toorme aastase tarbimise kohta 2030., 2040. ja 2050. aastal, sealhulgas madal, kõrge ja võrdlusprognoos, samuti iga strateegilise toorme kaevandamise ja töötlemise soovituslikud sihttasemed, et täita 2030. aastaks artikli 5 lõike 1 punktis a sätestatud sihttasemed.

2. Võttes arvesse Euroopa kriitiliste toormete nõukogu nõuandeid, jälgib komisjon hiljemalt 24. maiks 2027 ja seejärel vähemalt iga kolme aasta järel edusamme artikli 5 lõikes 1 sätestatud sihttasemete saavutamisel ning samuti artikli 5 lõikes 2 osutatud kriitiliste toormete tarbimise eeldatava suurenemise vähendamist liidus ja avaldab aruande, milles kirjeldatakse üksikasjalikult liidu edusamme nende sihttasemete ja osutatud vähendamise saavutamisel.

3. Lõikes 2 osutatud aruanne hõlmab järgmist:

a) kvantitatiivset teavet selle kohta, millisel määral on liit teinud edusamme artiklis 5 osutatud sihttasemete ja vähendamise saavutamisel,

b) loetelu liidu ja kolmandate riikide vahel sõlmitud strateegilistest partnerlustest, mis hõlmavad toormeid, ning

c) hinnangut strateegiliste partnerluste panuse kohta artikli 5 lõike 1 punktis b sätestatud sihttaseme saavutamisse.

Käesoleva artikli kohaldamisel ei nõuta ettevõtjatelt teabe esitamist lisaks artikli 21 kohaselt esitatud teabele.

4. Käesoleva määruse ühtse rakendamise tagamiseks jälgib komisjon selle rakendamiseks võetud meetmete kooskõla muu liidu õigusega. Lisaks avaldab komisjon hiljemalt 24. maiks 2025 aruande käesoleva määruse kooskõla kohta muu liidu õigusega.

5. Kui komisjon järeldab lõikes 1 osutatud aruande alusel, et liit tõenäoliselt ei saavuta artikli 5 eesmärke, siis hindab ta, kas on teostatav ja proportsionaalne teha ettepanek meetmete võtmiseks, et tagada kõnealuste eesmärkide saavutamine.

6. Komisjon palub Euroopa standardiorganisatsioonidel töötada välja Euroopa standardid või Euroopa standardimisdokumendid, et toetada käesoleva määruse eesmärke.

Artikkel 45

Liikmesriikide aruandlus

1. Liikmesriigid saadavad hiljemalt 24. maiks 2026 ja seejärel igal aastal komisjonile aruande, mis sisaldab artikli 19 lõikes 5, artikli 21 lõigetes 1 ja 2, artikli 22 lõikes 1, artikli 23 lõikes 5 ja artikli 26 lõikes 6 osutatud teavet.

Ettevõtjad ei pea esitama teavet lisaks esimeses lõigus loetletud sätete alusel esitatud teabele.

2. Komisjon võib võtta vastu rakendusakte, milles sätestatakse käesoleva artikli lõikes 1 osutatud aruannete vorm. Vormil võib olla märgitud, kuidas tuleb käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teavet väljendada. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 39 lõikes 2 osutatud nõuandemenetlusega.

3. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud aruannetes sisalduvat teavet käsitletakse vastavalt artiklile 46.

Artikkel 46

Konfidentsiaalse teabe käsitlemine

1. Käesoleva määruse rakendamise käigus saadud teavet kasutatakse üksnes käesoleva määruse kohaldamisel ning seda kaitstakse asjakohase liidu ja riigisisese õiguse alusel.

2. Liikmesriigid ja komisjon tagavad ärisaladuse ning muu käesoleva määruse kohaldamise käigus saadud ja töödeldud tundliku, konfidentsiaalse ja salastatud teabe kaitse, sealhulgas soovitusi ja võetavaid meetmeid käsitleva teabe kaitse vastavalt liidu ja asjaomasele riigisisesele õigusele.

3. Komisjon ja liikmesriigid tagavad, et käesoleva määruse kohaselt esitatud või vahetatud salastatud teabe salastatuse taset ei alandata ning salastatust ei kustutata ilma teabe koostaja eelneva kirjaliku nõusolekuta, kooskõlas asjaomase liidu või riigisisese õigusega.

4. Kui liikmesriik leiab, et koondteabe avaldamine artikli 22 kohaselt võib tõenäoliselt kahjustada tema riiklikke julgeolekuhuve, võib ta esitada komisjonipoolsele teabe avaldamisele vastuväite, saates selle kohta põhjendatud teate.

5. Komisjon ja riigi ametiasutused, nende ametnikud, töötajad ja muud nende järelevalve all töötavad isikud peavad tagama oma ülesannete täitmise ja tegevuse käigus saadud teabe konfidentsiaalsuse kooskõlas asjaomase liidu või liikmesriigi õigusega. See kohustus kehtib ka kõigi liikmesriikide esindajate, vaatlejate, ekspertide ja muude artikli 36 kohaselt Euroopa kriitiliste toormete nõukogu koosolekutel osalevate osaliste suhtes.

6. Komisjon näeb ette standarditud ja turvalised vahendid käesoleva määruse kohaselt saadava teabe kogumiseks, töötlemiseks ja säilitamiseks.

7. Käesoleva määruse kohaseid teabe jagamise kohustusi ei kohaldata andmete suhtes, mis on seotud liikmesriikide oluliste julgeoleku- või kaitsehuvidega.

Artikkel 47

Karistused

Hiljemalt 24. novembriks 2026 kehtestavad liikmesriigid käesoleva määruse rikkumise korral kohaldatavad karistusnormid ja võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Kehtestatud karistused peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Liikmesriigid teavitavad komisjoni viivitamata nimetatud normidest ja meetmetest ning teavitavad teda viivitamata nende hilisematest muudatustest.

Artikkel 48

Hindamine

1. Hiljemalt 24. maiks 2028 hindab komisjon käesolevat määrust selle eesmärkide seisukohalt ning esitab Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele selle kohta aruande.

2. Lõikes 1 osutatud aruandes hinnatakse vähemalt järgmist:

a) kui asjakohane on maksimaalsete keskkonnajalajälje künniste kehtestamine kriitiliste toormete suhtes, mille kohta on vastu võetud arvutus- ja kontrollieeskirjad, samuti vajadust kriitiliste toormete tarneahelate edasise tugevdamise järele pärast 2030. aastat;

b) 2040. ja 2050. aastaks sihttasemete kehtestamise asjakohasus koondatud kujul ja strateegiliste toormete kaupa;

c) kooskõla liidu keskkonnaalase õiguse ja käesoleva määruse vahel, eelkõige seoses strateegiliste projektide eelisstaatusega;

d) teabe kättesaadavust asjaomaste jäätmevoogude jäätmekoguste ja strateegilise toorme sisalduse kohta;

e) artikli 25 kohaselt loodud ühisostmise süsteemi mõju konkurentsile siseturul;

f) kas on asjakohane võtta lisameetmeid, et suurendada jäätmete kogumist, sortimist ja töötlemist, eelkõige seoses vanametalli, sealhulgas rauajäätmetega.

3. Komisjon esitab lõikes 1 osutatud aruande alusel asjakohasel juhul asjaomased seadusandlikud ettepanekud.

Artikkel 49

Jõustumine

1. Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

2. Erandina käesoleva artikli lõikest 1 kohaldatakse artikleid 40 ja 41 alates 24. maist 2028.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 11. aprill 2024

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
eesistuja	*eesistuja*
R. METSOLA	H. LAHBIB

I LISA

Strateegilised toormed

1. jagu

Strateegiliste toormete loetelu

Strateegilistena käsitatakse järgmisi toormeid:

a) boksiit/alumiiniumoksiid/alumiinium

b) vismut

c) boor – metallurgiline

d) koobalt

e) vask

f) gallium

g) germaanium

h) liitium – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega

i) magneesiummetall

j) mangaan – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega

k) grafiit – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega

l) nikkel – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega

m) plaatinarühma metallid

n) haruldased muldmetallid püsimagnetite jaoks (Nd, Pr, Tb, Dy, Gd, Sm ja Ce)

o) ränimetall

p) titaanmetall

q) volfram

2. jagu

Strateegiliste toormete valimise metoodika

1. Strateegiline tähtsus määratakse kindlaks lähtuvalt toorme olulisusest rohe- ja digipöörde ning kaitse- ning lennundus-, sealhulgas kosmoselennundusrakenduste jaoks vastavalt järgmistele kriteeriumidele:

   a) selliste strateegiliste tehnoloogiate hulk, mille tootmiseks tooret sisendina kasutatakse;

   b) asjaomaste strateegiliste tehnoloogiate tootmiseks vajaliku toorme kogus;

   c) eeldatav ülemaailmne nõudlus asjaomaste strateegiliste tehnoloogiate järele.

2. Prognoositav nõudluse kasv ($DF/C,\tau$) arvutatakse järgmiselt:

$$D_{F/C,\tau} = \frac{DF_{\tau}}{GS_{\tau_0}}$$

kus:

$DF\tau$ on prognoositav ülemaailmne aastane nõudlus toorme järele aastal τ;

$GS\tau o$ on toorme ülemaailmne aastane toodang vaatlusperioodil $\tau 0$.

3. Toodangu suurendamise raskuse kindlaksmääramisel võetakse arvesse vähemalt järgmist:

   a) toorme praegune ülemaailmne aastane tootmismaht;

   b) toorme varude ja tootmise suhe, mis põhineb toorme teadaolevatel geoloogilistel varudel, mida on võimalik majanduslikult kaevandada, ja praegusel ülemaailmsel aastatoodangul;

   c) tarnevõimekust suurendavate uute projektide teostusaeg, kui usaldusväärne teave on kättesaadav.

II LISA

Kriitilised toormed

1. jagu

Kriitiliste toormete loetelu

Kriitiliste toormetena käsitatakse järgmisi toormeid:

a) antimon

b) arseen

c) boksiit/alumiiniumoksiid/alumiinium

d) barüüt

e) berüllium

f) vismut

g) boor

h) koobalt

i) koksisüsi

j) vask

k) päevakivi

l) fluoriit

m) gallium

n) germaanium

o) hafnium

p) heelium

q) rasked haruldased muldmetallid

r) kerged haruldased muldmetallid

s) liitium

t) magneesium

u) mangaan

v) grafiit

w) nikkel – akudes kasutamiseks vajaliku puhtusastmega

x) nioobium

y) fosforiit

z) fosfor

aa) plaatinarühma metallid

ab) skandium

ac) ränimetall

ad) strontsium

ae) tantaal

af) titaanmetall

ag) volfram

ah) vanaadium

2. jagu

Majandusliku tähtsuse ja tarneriski arvutamine

1. Hinnatava toorme majanduslik tähtsus (*EI*) arvutatakse järgmiselt:

$$\boldsymbol{EI = \sum_{s} (A_s * Q_s) * SI_{EI}}$$

kus:

s tähistab majanduse NACE (kahenumbrilise taseme) sektoreid;

As on hinnatava toorme lõppkasutuse osakaal NACE (kahenumbrilise taseme) sektoris (kasutades liidu väärtusi, kui need on kättesaadavad, muudel juhtudel ülemaailmseid osakaale);

Qs on asjaomase NACE sektori (kahenumbriline tase) lisaväärtus osakaaluna kogumajandusse;

SIEI on majandusliku tähtsusega seotud asendatavustegur.

2. Hinnatava toorme majandusliku tähtsusega seotud asendatavustegur (*SIEI*) arvutatakse selle kõige asjakohasemate tööstuslike rakenduste põhjal järgmiselt:

$$\boldsymbol{SI_{EI} = \sum_{i} \sum_{a} SPP_{i,a;EI} * Sub_share_{i,a} * Share_{a}}$$

kus:

i tähistab konkreetset asendusmaterjali;

a tähistab toorme konkreetset kasutusala;

SPPi,a; EI on iga asendusmaterjali i majandusliku tähtsuse parameeter võrreldes hinnatava toormega, mis põhineb iga kasutusala a tehnilisel suutlikkusel, sealhulgas funktsionaalsusel, ja kulutõhususel;

Sharea on toormete osakaal lõppkasutuses;

Sub_share i,a on iga asendusmaterjali osakaal igal kasutusalal.

3. Hinnatava toorme tarnerisk (*SR*) arvutatakse järgmiselt:

$$SR = \left[\left(HHI_{WGI,t_c}\right)_{GS} * \frac{IR}{2} + \left(HHI_{WGI,t_c}\right)_{EU_sourcing} * \left(1 - \frac{IR}{2}\right)\right] * (1 - EoL_{RIR}) * SI_{SR}$$

kus:

GS tähistab hinnatava toorme ülemaailmset aastast toodangut;

EU_sourcing tähistab tegelikku toorme hankimist liidus, st liidusisest toodangut ja importi kolmandatest riikidest või ülemeremaadest ja -territooriumidelt liitu;

HHI on Herfindahli-Hirschmani indeks (kasutatakse riigi tasandi tarnete kontsentratsiooni näitajana);

WGI on Maailmapanga valitsemiskorralduse näitajatel põhinev kohandatud indeks (kasutatakse riigi juhtimise näitajana);

tc on *WGI*-d kohandav kaubandusparameeter, mille kindlaksmääramisel võetakse arvesse riigi c kehtestatud võimalikke ekspordimakse (mida võib vähendada kehtiv kaubandusleping), füüsilise ekspordi kvoote või ekspordikeelde;

EoLRIR on olelusringijärgne ringlussevõtu määr, mis tähendab sisendina kasutatavate teiseste materjalide (mis on saadud ringlussevõetud jääkidest) ja kogu sisendina kasutatava toorme (esmane ja teisene) suhet;

SISR on tarneriskiga seotud asendatavustegur;

IR on sõltuvus impordist.

4. Toormete puhul esinev sõltuvus impordist *IR* arvutatakse järgmiselt:

$$IR = \max\left\{0;\ \frac{Import - Export}{DomesticProduction + Import - Export}\right\}$$

5. Hinnatava toorme Herfindahli-Hirschmani indeks (*HHIWGI*) arvutatakse järgmiselt:

$$HHI_{WGI,t_c} = \sum_{c} (S_c)^2 * WGI_c * t_c$$

kus:

c tähistab riike, kes tarnivad hinnatavat tooret;

Sc on riigi *c* osakaal hinnatava toorme tarnetes (GS või EU_sourcing)

WGIc on riigi *c* Maailmapanga valitsemiskorralduse näitajatel põhinev kohandatud indeks;

tc on *WGI*-d kohandav riigi kaubandusparameeter, mille kindlaksmääramisel võetakse arvesse riigi *c* kehtestatud võimalikke ekspordimakse (mida võib vähendada kehtiv kaubandusleping), füüsilise ekspordi kvoote või ekspordikeelde.

6. Tarneriskiga seotud hinnatava toorme asendatavustegur (*SISR*) arvutatakse järgmiselt:

$$SI_{SR} = \sum_{i} \sum_{a} SPP_{i;SR} * Sub_share_{i,a} * Share_{a}$$

kus:

i tähistab konkreetset asendusmaterjali;

a tähistab kandidaatmaterjali konkreetset kasutusala;

SPPi; SR on iga asendusmaterjali i tarneriski parameeter, mis põhineb selle ülemaailmsel toodangul, kriitilisel tähtsusel ja majanduslikul tähtsusel (esmatoode, kaastoode, kõrvalsaadus);

Sharea on kandidaatmaterjalide osakaal lõppkasutuses;

Sub_sharei,a on iga asendusmaterjali osakaal igal kasutusalal.

7. Kui struktuurilised või statistilised muutused mõjutavad horisontaalselt kõigi hinnatavate materjalide majandusliku tähtsuse ja tarneriski mõõtmist, korrigeeritakse vastavaid väärtusi selliste muutuste tasaarvestamiseks.

Käesoleva jao valemite alusel arvutused põhinevad viimase viie aasta (mille kohta on andmed kättesaadavad) keskmisel. Arvesse võetakse andmete prioriteetsust, kvaliteeti ja kättesaadavust.

III LISA

Strateegiliste projektide tunnustamise kriteeriumide hindamine

1. Hinnangus, kas liidus elluviidav projekt vastab artikli 6 lõike 1 punktis a sätestatud kriteeriumile, võetakse arvesse järgmist:

   a) kas projekt aitab kaasa artikli 5 lõike 2 punktis a sätestatud sihttasemete saavutamisele;

   b) kas projekt aitab säilitada või tugevdada liidu võimsuse osakaalu liidu iga-aastases strateegilise toorme tarbimises, võttes arvesse liidu tarbimise eeldatavat suurenemist;

   c) kas projekt aitab kaasa liidu võimsuse tugevdamisele innovaatiliste toormete tootmisel, mis saaksid asendada strateegilisi toormeid ühe või mitme strateegilise tehnoloogia valdkonnas, võttes samal ajal meetmeid samaväärse või väiksema keskkonnajalajälje saavutamiseks võrreldes strateegilise toormega, mida asendatakse.

   Hinnates, mil määral projekt toetab asjaomase võimsuse sihttaseme saavutamist, võetakse arvesse projekti äriplaani ja taotluses selle tõenduseks esitatud tehnilist teavet ning projekti eeldatavat turulejõudmise aega.

2. Hinnangus, kas kolmandas riigis või ÜMTdes elluviidav projekt vastab artikli 6 lõike 1 punktis a sätestatud kriteeriumile, võetakse arvesse järgmist:

   a) kas projekt aitab kaasa artikli 5 lõike 2 punktis b sätestatud sihttasemete saavutamisele või aitab säilitada liidus strateegiliste toormete tarneahela vastupanuvõimet;

   b) kas kohaldatav õigusraamistik või muud tingimused tagavad, et projektiga seotud kaubandust ja investeeringuid ei moonutata, võttes eelkõige arvesse seda, kas liit on sõlminud asjaomase kolmanda riigiga või ÜMTdega artiklis 37 osutatud strateegilise partnerluse või kaubanduslepingu, mis sisaldab toormete peatükki, ning kas kohaldatav õigusraamistik on kooskõlas liidu ühise kaubanduspoliitikaga;

   c) kui palju on ettevõtjaid, kes on sõlminud või valmis sõlmima projektiarendajaga väljaostulepingud, et kasutada või töödelda liidus elluviidavate asjaomaste projektide raames toodetud strateegilisi toormeid;

   d) kas projekt on kooskõlas liidu arengukoostöö ja välispoliitika eesmärkidega.

   Hinnates, mil määral projekt aitab kaasa punktis a osutatud sihttasemete saavutamisele, võetakse arvesse projekti äriplaani ja taotluses selle tõenduseks esitatud tehnilist teavet, projekti eeldatavat turulejõudmise aega ning punktis c osutatud olemasolevate või võimalike väljaostulepingutega kaetud osa projekti väljunditest. Punktiga c seotud tõendite hulka võivad kuuluda lepingulised kokkulepped, kavatsusavaldused või vastastikuse mõistmise memorandumid.

3. Hinnangus, kas projekt vastab artikli 6 lõike 1 punktis b sätestatud kriteeriumile, võetakse arvesse järgmist:

   a) projekti arendamise potentsiaali kohta tehtud teostatavusuuringute kvaliteet;

   b) kas tehnoloogiat, mida kavatsetakse kasutada, on asjaomases keskkonnas demonstreeritud.

4. Punkti 3 alapunktis a osutatud teostatavusuuringute eesmärk on:

   a) hinnata, kas kavandatav projekt on tõenäoliselt edukas, analüüsides tehnoloogilisi ja keskkonnakaalutlusi;

   b) teha kindlaks võimalikud tehnilised küsimused ja probleemid, mis võivad projekti käigus tekkida.

   Projekti teostatavuse kinnitamiseks võib olla vaja lisauuringuid.

5. Hinnangus liidus asuvate projektide vastavusele artikli 6 lõike 1 punktis c sätestatud kriteeriumile võetakse arvesse üldhinnangut selle kohta, kas projekt vastab asjaomasele liidu või riigisisesele õigusele, ning asjakohaseid täiendavaid tõendeid, arvestades projekti asukohta.

Hinnangus kolmandates riikides või ÜMTdes elluviidavate projektide vastavusele artikli 6 lõike 1 punktis c sätestatud kriteeriumile võetakse arvesse vastavust kohaldatavale riigisisesele õigusele, kui asjaomane riigisisene õigus annab piisava kindluse kriteeriumi või selle aspektide täitmise kohta, ja järgmistele rahvusvahelistele õigusaktidele:

a) ILO kolmepoolne deklaratsioon hargmaiste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta;

b) vastutustundlikku ettevõtlust käsitlevad OECD hoolsuskohustuse suunised, eelkõige korruptsioonivastase võitlusega seotud suunised;

c) konflikti- ja riskipiirkondadest pärit mineraalide vastutustundlikke tarneahelaid käsitlevad OECD hoolsuskohustuse suunised;

d) sidusrühmade sisukat kaasamist kaevandussektoris käsitlevad OECD hoolsuskohustuse suunised, sealhulgas juhul, kui viidatakse ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis sätestatud põhimõtetele;

e) OECD äriühingute üldjuhtimise põhimõtted;

f) OECD hargmaistele ettevõtjatele mõeldud vastutustundliku ärikäitumise suunised;

g) ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted;

h) IFC tulemusstandard 5 maa omandamise ja sunniviisilise ümberasustamise kohta.

6. Projektiarendajad võivad tõendada vastavust artikli 6 lõike 1 punktis c sätestatud kriteeriumile ka järgmiselt:

a) esitades tõendid selle kohta, et asjaomane projekt on eraldi sertifitseeritud ühe või mitme artikli 30 lõike 2 kohaselt tunnustatud kava raames, mis hõlmavad ühiselt kõiki IV lisa punktis 2 loetletud nõudeid, või

b) võttes kohustuse hankida asjaomasele projektile sertifikaat ühe või mitme artikli 30 lõike 2 kohaselt tunnustatud kava raames, mis hõlmavad ühiselt kõiki IV lisa punktis 2 loetletud nõudeid, ja esitades piisavad tõendid selle kohta, et asjaomane projekt vastab rakendamise ajal sellise sertifitseerimise kriteeriumidele.

7. Hinnangus, kas liidus elluviidav projekt vastab artikli 6 lõike 1 punktis d sätestatud kriteeriumile, võetakse arvesse järgmist:

a) kas projektis osalevad eri liikmesriikide ettevõtjad;

b) kas ka võimalikud väljaostjad asuvad rohkem kui ühes liikmesriigis;

c) mõju strateegiliste toormete kättesaadavusele allkasutajate jaoks rohkem kui ühes liikmesriigis.

8. Hinnangus, kas kolmandas riigis elluviidav projekt vastab artikli 6 lõike 1 punktis e sätestatud kriteeriumile, võetakse arvesse, mil määral projekt aitab asjaomases kolmandas riigis:

a) tugevdada rohkem kui üht toormete väärtusahela etappi selles riigis või selle laiemas piirkonnas;

b) soodustada erainvesteeringuid riigisisesesse toormete väärtusahelasse;

c) tuua laiemat majanduslikku või sotsiaalset kasu, sealhulgas luua töökohti.

IV LISA

Sertifitseerimiskavade kriteeriumid

1. Tunnustatud sertifitseerimiskava peab vastama järgmistele kriteeriumidele:

   a) kavas võivad läbipaistvatel, õiglastel ja mittediskrimineerivatel tingimustel osaleda kõik ettevõtjad, kes soovivad ja suudavad täita kava nõudeid, ning kavas kasutatakse mitut sidusrühma hõlmavat juhtimist;

   b) õigusnormidele vastavuse kontroll ja järelevalve on objektiivsed, põhinevad rahvusvahelistel, liidu või riiklikel standarditel, nõuetel ja menetlustel ning neid tehakse asjaomasest ettevõtjast sõltumatult;

   c) kava hõlmab piisavaid nõudeid ja menetlusi, et tagada vastutavate tõendajate pädevus ja sõltumatus;

   d) kava sisaldab nõudeid, et tagada tegevuskoha tasandil koostatud auditiaruanne.

2. Sertifitseerimisnõuete hulka kuulub vähemalt järgmine:

   a) nõuded, millega tagatakse keskkonnakestlikud tavad, sealhulgas nõuded, millega tagatakse keskkonnajuhtimine ja mõju leevendamine järgmiste keskkonnariskide kategooriate puhul:

      i) õhk, sealhulgas õhusaaste, näiteks kasvuhoonegaaside heide;

      ii) vesi, k.a merepõhi ja merekeskkond, ning veereostus, veekasutus, veekogused, võttes arvesse üleujutusi või põudasid, ja juurdepääs veele;

      iii) pinnas, sealhulgas pinnasereostus, mullaerosioon, maakasutus ja mulla degradeerumine;

      iv) elurikkus, sealhulgas elupaikade, elusloodus, taimestiku ja ökosüsteemide, k.a ökosüsteemi teenuste kahjustamine;

      v) ohtlikud ained;

      vi) müra ja vibratsioon;

      vii) taimeohutus;

      viii) energiatarbimine;

      ix) jäätmed ja jäägid;

   b) nõuded, millega tagatakse sotsiaalselt vastutustundlike tavade, sealhulgas inimõiguste ja töötajate õiguste, kaasa arvatud põlisrahvaste kogukonnaelu austamine;

   c) nõuded, millega tagatakse äritegevuse ausus ja läbipaistvus, sealhulgas finants-, keskkonna- ja sotsiaalküsimuste usaldusväärse haldamise nõuded ning korruptsiooni ja altkäemaksu vastu võitlemise poliitika.

V LISA

Keskkonnajalajälg

I osa

Mõisted

Käesolevas lisas kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) „tegevusandmed“ – protsessidega seotud teave olelusringi andmike modelleerimisel, kus protsessi tegevusi esindavate protsessiahelate olelusringi andmike koondtulemused korrutatakse vastavate tegevusandmetega ja liidetakse seejärel kokku, et tuletada selle protsessiga seotud keskkonnajalajälg;

b) „materjalide loetelu“ – uuringuga hõlmatud toote tootmiseks vajalike toormete, alakoostude, vahekoostude, alakomponentide ja osade ning nende koguste loetelu;

c) „ettevõttespetsiifilised andmed“ või „esmased andmed“ – ühest või mitmest üksusest otse mõõdetud või kogutud andmed (asukohaspetsiifilised andmed), mis esindavad ettevõtte tegevust;

d) „mõjuhindamismeetod“ – menetlus, mille kohaselt teisendatakse olelusringi andmiku andmed uuritava keskkonnamõju kvantitatiivseteks osakaaludeks;

e) „mõjukategooria“ – ressursikasutuse või keskkonnamõju klass, millega olelusringi andmiku andmed on seotud;

f) „olelusring“ – tootesüsteemi järjestikused omavahel seotud etapid alates toorme hankimisest või loodusvaradest tootmisest kuni toote lõpliku kõrvaldamiseni (ISO 14040:2006);

g) „olelusringi andmik“ – elementaar-, jäätme- ja tootevoogude vastasmõjude kogum olelusringi andmiku andmekogumis;

h) „olelusringi andmiku andmekogum“ – dokument või fail, mis sisaldab konkreetse toote või muu võrdlusaluse, nagu tegevuskoht või protsess, olelusringi teavet ning hõlmab kirjeldavaid metaandmeid ja olelusringi kvantitatiivset andmikku; see võib olla protsessiüksuse andmekogum, osaliselt koondatud andmete andmekogum või koondatud andmete andmekogum;

i) „teisesed andmed“ – andmed, mis ei ole saadud keskkonnajalajälje uuringut tegeva ettevõtte tarneahelas konkreetse protsessi käigus, täpsemalt andmed, mille saamiseks ettevõte ei kasuta otsest andmekogumist, mõõtmist ega hindamist, vaid mis on saadud kolmanda isiku olelusringi andmike andmebaasist või muudest allikatest, sealhulgas tööstusharu keskmised andmed, nagu avaldatud tootmisandmed, valitsuse statistika ja tööstusliitude andmed, kirjandusuuringud, tehnilised uuringud ja patendid ning teisesed andmed, ning võivad põhineda ka finantsandmetel ja sisaldada asendusandmeid ja muid üldisi andmeid; ja sealhulgas esmased andmed, mis läbivad horisontaalse liitmise etapi;

j) „süsteemipiirid“ – olelusringi uuringuga hõlmatud või sellest välja jäetud aspektid.

Kriitilise toorme keskkonnajalajälje arvutamise reeglid peavad sisaldama muid nende tõlgendamiseks vajalikke määratlusi.

II osa

Kohaldamisala

Käesolevas lisas on esitatud olulised elemendid kriitiliste toormete keskkonnajalajälje arvutamiseks.

Konkreetsete kriitiliste toormete keskkonnajalajälje arvutamise reeglid põhinevad käesolevas lisas esitatud olulistel elementidel ning neis võetakse arvesse teaduslikult põhjendatud hindamismeetodeid ja asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid olelusringi hindamise valdkonnas.

Kriitilise toorme keskkonnajalajälje arvutamisel võetakse aluseks kriitilise toorme tootmisega seotud rajatistes kasutatav materjalide loetelu, energia, tootmismeetodid ja abimaterjalid.

Konkreetsete kriitiliste toormete keskkonnajalajälje arvutamise reeglite kehtestamisel püüab komisjon tagada kooskõla asjaomaseid kriitilisi toormeid sisaldavate vahe- ja lõpptoodete keskkonnajalajälje arvutamise reeglitega.

III osa

Deklareeritav ühik

Deklareeritav ühik on 1 kg asjaomast liiki kriitilist tooret.

Konkreetsete kriitiliste toormete keskkonnajalajälje arvutamise reeglites võib ette näha suurema või väiksema kilogrammides väljendatud deklareeritava ühiku, kui see on vajalik, et võtta arvesse asjaomase kriitilise toorme laadi või otstarvet.

Kõik valmistaja poolt CO_2 jalajälje mõõtmiseks kogutud kvantitatiivsed sisend- ja väljundandmed arvutatakse selle deklareeritava ühiku kohta.

IV osa

Süsteemipiirid

1. Kaevandamine, rikastamine ja rafineerimine on kolm olelusringi etappi, mis peavad kuuluma esmaste kriitiliste toormete süsteemipiiridesse ning mis hõlmavad järgmisi protsesse, kui need on konkreetse toorme puhul asjakohased:

   a) eelneva etapi protsessid, sealhulgas maagi kaevandamine toorme tootmiseks, kemikaalide ja abiainete tootmine ja tarnimine, sealhulgas transport, kõrvalprotsessid, kütuste tootmine ja tarnimine, sealhulgas transport, elektrienergia tootmine ja tarnimine ning materjalide transport sõidukitega, mis ei kuulu organisatsioonile või mida organisatsioon ei käita;

   b) maagi, kontsentraatide ja toormete transport sõidukitega, mida organisatsioon omab või käitab;

   c) maagi, kontsentraatide ja toormete ladustamine;

   d) maagi purustamine ja puhastamine;

   e) toorme kontsentraadi tootmine;

   f) metalli eraldamine keemiliste, füüsikaliste või bioloogiliste vahendite abil;

   g) sulatamine;

   h) metalli muundamine;

   i) räbu puhastamine;

   j) metalli rafineerimine;

   k) metalli elektrolüüs;

   l) metallivalu või pakendamine;

   m) kasutatud materjali ja räbu töötlemine;

   n) kõik seotud kõrvalprotsessid, nagu reovee puhastamine kohapeal, sealhulgas tööstusvee, otsejahutusvee ja pindmise äravooluvee puhastamine, heitgaaside vähendamise süsteemid, sealhulgas primaarsete ja sekundaarsete heitgaaside jaoks, katelde kasutamine, sealhulgas toitevee eelpuhastus, sisemine logistika.

2. Teiseste kriitiliste toormete süsteemipiiridesse, mis piiritlevad olelusringi ringlussevõtuetapi, kuuluvad järgmised protsessid, kui need on konkreetse ringlussevõetud toorme puhul asjakohased:

   a) eelneva etapi protsessid, sealhulgas sisendtoorme teke (jäägid ja primaarkontsentraadid), kemikaalide ja abiainete tootmine ja tarnimine (transport), kõrvalprotsessid, kütuste tootmine ja tarnimine (transport), elektrienergia tootmine ja tarnimine ning materjalide transport sõidukitega, mis ei kuulu organisatsioonile;

   b) kontsentraatide ja jääkide transport sõidukitega, mida organisatsioon omab või käitab;

   c) jääkide, kontsentraatide ja toormete ladustamine;

   d) teiseste materjalide eeltöötlus;

   e) sulatamine;

f) metalli muundamine;

g) metalli rafineerimine;

h) metalli elektrolüüs;

i) metallivalu või pakendamine;

j) kasutatud materjali töötlemine;

k) kõik seotud kõrvalprotsessid, nagu reovee puhastamine kohapeal, sealhulgas tööstusvee, otsejahutusvee ja pindmise äravooluvee puhastamine, heitgaaside vähendamise süsteemid, sealhulgas primaarsete ja sekundaarsete heitgaaside jaoks, katelde kasutamine, sealhulgas toitevee eelpuhastus, ja sisemine logistika.

3. Kasutusetapp või olelusringi lõpu etapp jäetakse keskkonnajalajälje arvutustest välja, kuna see ei ole vastutava ettevõtja otsese mõju all. Muid protsesse võib välja jätta, kui nende mõju konkreetse kriitilise toorme keskkonnajalajäljele on tühine.

V osa

Mõjukategooriad

Arvutusreeglites täpsustatakse mõjukategooriad, mida tuleb keskkonnajalajälje arvutamisel arvesse võtta. Valik põhineb tulipunktide analüüsil, mis on tehtud kooskõlas rahvusvahelisel tasandil välja töötatud teaduslikult põhjendatud metoodikaga ja milles võetakse arvesse järgmist:

a) eri mõjude suhteline tähtsus, sealhulgas nende suhteline tähtsus liidu kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamisel;

b) selliste järgneva etapi ettevõtjate vajadused, kes soovivad anda teavet enda kasutatavate kriitiliste toormete keskkonnajalajälje kohta.

VI osa

Ettevõttespetsiifiliste ja teiseste andmekogumite kasutamine

Arvutusreeglites täpsustatakse ettevõttespetsiifiliste või teiseste andmekogumite kasutamist kõigi asjakohaste protsesside ja materjalide puhul. Kui arvutusreeglid võimaldavad valida ettevõttespetsiifilise andmekogumi ja teisese andmekogumi vahel, kaalub komisjon ettevõttespetsiifilise andmekogumi kasutamise stimuleerimist.

Ettevõttespetsiifiliste andmete kasutamist nõutakse vähemalt protsesside puhul, mis on vastutava ettevõtja otsese mõju all, ning nende panus asjaomastesse mõjukategooriatesse on suurim.

Ettevõttespetsiifilisi tegevusandmeid kasutatakse koos asjakohaste teiseste andmekogumitega, mis vastavad keskkonnajalajälje leidmise nõuetele. Arvutusreeglites täpsustatakse, kas proovivõtt on rahvusvahelisel tasandil välja töötatud teaduslikult põhjendatud metoodikates sätestatud kriteeriumide kohaselt lubatud.

Juhul kui teatava kriitilise toorme tootmiseks kasutatavate materjalide loetelu või energiaallikate jaotus muutub, tuleb keskkonnajalajälg uuesti arvutada.

Arvutusreeglite kehtestamisel, sealhulgas kriitiliste toormete tootmiseks elektri kasutamisega tekitatud kasvuhoonegaaside heite kohta, tagab komisjon kooskõla ja vastavuse muu asjakohase liidu õigusega, välja arvatud juhul, kui selle tegematajätmine on põhjendatud.

Delegeeritud õigusaktiga väljatöötatavad arvutusreeglid peavad hõlmama järgmiste olelusringi etappide üksikasjalikku modelleerimist:

a) esmase toorme kaevandamine, rikastamine ja rafineerimine;

b) teisese toorme hankimise ja töötlemise etapp.

VII osa

Mõjuhindamismeetodid

Keskkonnajalajälje arvutamisel kasutatakse teaduslikult põhjendatud mõjuhindamismeetodeid, milles võetakse arvesse rahvusvahelisel tasandil toimunud muutusi kliimamuutuste, vee, õhu, pinnase, ressursside, maakasutuse ja toksilisusega seotud asjakohaste mõjukategooriate puhul.

Tulemused esitatakse kirjeldatud tulemustena ilma normaliseerimise ja kaalumiseta.

VIII osa

Keskkonnajalajälje tulemusklassid

Olenevalt siseturule lastud keskkonnajalajälje deklaratsioonides esitatud väärtuste jaotusest määratakse selleks, et turul olevaid tooteid oleks võimalik eristada, kindlaks otstarbekas arv tulemusklasse, kusjuures A-kategooria on parim klass, mille puhul mõju on olelusringi jooksul väikseim. Iga tulemusklassi künnisväärtuse ja klassi ulatuse kindlaksmääramine põhineb eelneva kolme aasta jooksul turule lastud asjaomaste kriitiliste toormete tõhususe jaotusel, eeldatavatel tehnoloogilistel täiustustel ja muudel tehnilistel teguritel, mis tuleb kindlaks määrata.

Komisjon vaatab tulemusklasside arvu ja künnisväärtused üle iga kolme aasta järel, et need kajastaksid turu tegelikku olukorda ja selle eeldatavat arengut.

IX osa

Vastavushindamine

Arvutus- ja kontrollireeglites täpsustatakse otsuse nr 768/2008/EÜ II lisas sätestatud moodulite hulgast kohaldatav vastavushindamismenetlus ning asjaomaste materjalide seisukohast vajalikud kohandused.

Kohaldatava vastavushindamismenetluse kindlaksmääramisel võtab komisjon arvesse järgmisi kriteeriume:

a) asjaomase mooduli sobivus materjaliliigi jaoks ja selle proportsionaalsus teenitavat avalikku huvi arvestades;

b) millise riski võib toode endaga kaasa tuua ning millises ulatuses on vastavushindamine kooskõlas riski liigi ja suurusega;

c) kui kolmanda isiku kaasamine on kohustuslik, siis peab valmistajal olema võimalik valida otsuse nr 768/2008/EÜ II lisa kohaste kvaliteeditagamise ja tootesertifitseerimise moodulite vahel.